

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

**LEZBİYEN, GEY VE BİSEKSÜELLERDE ALGILANAN
DAMGALANMA, CİNSEL KİMLİK GELİŞİMİ VE
STRESİNİN SOSYODEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE
GÖRE İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

ÖYKÜ ELTEKİN

İSTANBUL, 2019

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

Yüksek Lisans Tezi

ÖYKÜ ELTEKİN

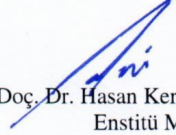
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Özlem KARAIRMAK

İSTANBUL, 2019

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Tezin Adı: Lezbiyen Gey ve Biseksüellerde Algılanan Damgalanma, Cinsel Kimlik Gelişimi ve Stresinin Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi
Öğrencinin Adı Soyadı: Öykü ELTEKİN
Tez Savunma Tarihi: 24.05.2019

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Sağlık Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Doç. Dr. Hasan Kerem ALPTEKİN
Enstitü Müdürü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Özlem KARAIRMAK

Üye
Doç. Dr. Hasan Kerem ALPTEKİN

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Gürsu AŞIK

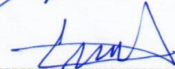
Üye
Doç. Dr. Şerife Gonca ZEREN

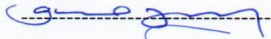
Üye
Dr. Öğr. Üyesi Ezgi TOPLU DEMİRTAŞ

İmzalar

TEŐEKKÜR

Tez çalıőmam sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösteren ve tüm samimiyetiyle destek olan değerli danışman hocam Prof. Dr. Özlem KARAIRMAK'a tüm emekleri ve sabrı için sonsuz teőekkür ve saygılarımı sunarım. İlgisini ve önerilerini göstermekten kaçınmayan Dr. Esra UMMAK'a teőekkürü bir borç bilirim.

Sürecin en başından beri desteklerini esirgemeyen enstitü sekreterimiz Berrin ESENER'e sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan her zaman desteklerini hissettiren sevgili annem Ayőe KOCABAŐ ve babam Mustafa ELTEKİN'e, çalışma sürecimde ve verilerin toplanmasında desteklerini esirgemeyen canım kardeőim Ulaő ELTEKİN'e en içten teőekkürlerimi sunarım.

Uzun ve zorlu veri toplama sürecimde bana destek olan herekese, ayrıca çalışmanın gerçekleőmesinde en büyük katkıyı sağlayan bütün katılımcılara çok teőekkür ederim.

Öykü ELTEKİN

İstanbul, 2019

ÖZET

LEZBİYEN, GEY VE BİSEKSÜELLERDE ALGILANAN DAMGALANMA, CİNSEL KİMLİK GELİŞİMİ VE STRESİNİN SOSYODEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Öykü Eltekin

Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Özlem Kararımak

Mayıs, 2019, 100

Araştırmada lezbiyen, gey ve biseksüellerin (LGB) cinsel kimlik gelişim algısı (kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik belirsizliği), cinsel kimlik stresi ve algılanan damgalanma (içselleştirilmiş ve sosyal damgalanma) düzeyleri bazı sosyodemografik özelliklere (cinsel yönelim, eşcinsel romantik ilişki deneyimi, romantik ilişki süresi, açılma durumu, LGBTIQ+ topluluklarına üyelik durumu, ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurumama durumu) göre incelenmiştir. Çalışmanın araştırma grubu cinsel yönelimi gey, lezbiyen ve biseksüel olan 507 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak “Sosyodemografik Bilgi Formu”, “Lezbiyen, Gey, Biseksüel Kimlik Ölçeği”, Türkçe’ye çeviri ve uyarlama çalışması gerçekleştirilen “Cinsel Kimlik Stres Ölçeği” ve “Algılanan Damgalanma Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma kesitsel tarama modelinde tasarlanmıştır. Verilerin analizi SPSS 21.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma amacı doğrultusunda belirlenen araştırma sorularına yönelik analizler için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Araştırma bulgularına göre; geyley içselleştirilmiş homofobi, sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma gibi cinsel kimlikle ilgili olumsuz süreçleri lezbiyen ve biseksüellere göre daha fazla yaşamaktadır. Biseksüeller, gey ve lezbiyenlere göre daha fazla kimlik belirsizliği bildirmiştir. Geyley, lezbiyenlere oranla daha yüksek düzeylerde cinsel kimlik stresi ve zorlu süreç yaşamaktadır. Cinsel yönelimleri ile ilgili daha önce açılma deneyimi olmayan LGBlerin, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik belirsizliği, cinsel kimlik stresi ve içselleştirilmiş damgalanma puanları açılma deneyimleri olanlara göre daha yüksektir. Eşcinsel romantik ilişki deneyimi olmayan katılımcılar gizlenme motivasyonu, zorlu süreç, kimlik belirsizliği ve içselleştirilmiş damgalanma gibi olumsuz süreçleri ilişki deneyimi olanlara oranla daha fazla yaşarken sosyal damgalanma puanları ilişki deneyimi olanlara göre daha düşüktür. İlişki deneyimi 6 aydan daha az olan katılımcıların kimlik belirsizliği puanının, 18 aydan uzun süreli ilişkiler yaşanlara göre yüksek olduğu görülmüştür. Katılımcılar arasında cinsel

yönelimine ilişkin duygusal zorlanmalardan dolayı daha önce bir ruh sağlığı uzmanına başvurmuş olanların kabullenilme kaygısı, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma düzeyleri başvurmayanlara oranla anlamlı bir şekilde daha fazladır. Son olarak, herhangi bir LGBTİQ+ topluluğuna üyeliği olmayanların gizlenme motivasyonu ve zorlu süreç puanlarının üyeliği olanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak, araştırmanın Türkiye’de yaşayan LGBlere yönelik damgalanma ve ayrımcılıkla ilgili psikososyal sorunları ortaya koymasından dolayı örnek olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, “*Cinsel Kimlik Stres Ölçeği*” (*Sexual Identity Distress Scale*) ve “*Algılanan Damgalanma Ölçeği*” (*Perceived Stigma Scale*) ölçeklerinin çeviri ve uyarlama çalışması yapılarak Türkçe literatüre kazandırılması açısından ayrıca önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Cinsel Kimlik, Cinsel Yönelim, Azınlık Stresi, İçselleştirilmiş Damgalanma, Sosyal Damgalanma

ABSTRACT

PERCEIVED STIGMA, SEXUAL IDENTITY DEVELOPMENT AND STRESS ACCORDING TO SOCIODEMOGRAPHIC FACTORS AMONG LESBIAN, GAY AND BISEXSUALS

Öykü Eltekin

Supervisor: Prof. Özlem Kararmak

May, 2019, 100

In this study, perception of sexual identity development (acceptance concerns, concealment motivation, internalized homophobia, difficult process, identity uncertainty), sexual identity distress and perceived stigma (internalized and social stigma) levels of lesbian, gay and bisexuals were examined according to the sociodemographic factors. The research sample consisted of individuals who defined their sexual orientation as gay, lesbian and bisexual (N = 507). "Sexual Identity Distress Scale" and "Perceived Stigma Scale" adapted into Turkish" and "LGBIS-TR", "Sociodemographic Information Form" were used as data collection tools in the study. The study was designed in a cross-sectional screening model. Data were analyzed by using SPSS 21.0 package program. One-way analysis of variance (ANOVA) was applied to the analysis of the research questions determined in accordance with the purpose of the study.

Research results indicated that gays are more likely to experience negative processes regarding sexual identity, such as internalized homophobia, social stigma, and internalized stigma than lesbian and bisexuals. Bisexuals tend to have higher identity uncertainty than lesbian and gays. Gays reported higher levels of sexual identity distress and difficult process than lesbians. The participants who do not experience of coming-out about sexual orientation have higher concealment motivation, internalized homophobia, difficult process, identity uncertainty, sexual identity distress and internalized stigma scores than the participants who have experience of coming-out. The participants who have no homosexual romantic relationship experiences more likely to report concealment motivation, difficult process, identity uncertainty and internalized stigma than participants who have relationship experience in other respects they reported lower levels of social stigma scores than participants who have relationship experience. Participants who have less than 6 months of relationship experience are more likely to have identity uncertainty than those with more than 18 months of relationships experience. The acceptance concerns, internalized homophobia, difficult process, social stigma, and internalized stigma were significantly higher among the participants those who have previously consult a mental health professional by reason of emotional distress in regard to sexual orientation. Finally, it was found that those who have no LGBTIQ+ community

connectedness are more likely to concealment motivation and difficult process scores than who have community connectedness.

In conclusion, it is thought that the research will be a sample for the psychosocial problems about stigma and discrimination against LGBs living in Turkey. Besides, the “*Sexual Identity Distress Scale*” and “*Perceived Stigma Scale*” are also important in terms of adaptation studies in order to make a major contribution in Turkish literature.

Key Words: Sexual Identity, Sexual Orientation, Minority Stress, Internalized Stigma, Social Stigma

İÇİNDEKİLER

TABLolar.....	xi
ŞEKİLLER.....	xiii
KISALTMALAR.....	xiv
SEMBOLLER.....	xv
1. GİRİŞ.....	1
1.1 POBLEMİN TANIMI.....	1
1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI.....	6
1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	6
1.4 SINIRLILIKLAR.....	9
1.5 TERİMLERİN TANIMLARI.....	10
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	13
2.1 İNSAN CİNSELLİĞİ.....	13
2.1.1 Cinsel Akışkanlık.....	14
2.1.1.1 Kinsey skalası.....	15
2.1.2 Queer Teori.....	16
2.2 AZINLIKLARA YÖNELİK OLUMSUZ TUTUMLAR.....	17
2.2.1 Önyargı ve Ayrımcılık.....	17
2.2.2 Mikro Saldırı.....	18
2.3 CİNSEL YÖNELİME İLİŞKİN ALGILANAN DAMGALANMA.....	20
2.4 STRES.....	22
2.4.1 Sosyal Stres.....	23
2.4.1.1 Azınlık stresi.....	24
2.4.1.1.1 Azınlık stresi modeli.....	25
2.5 LGB KİMLİK GELİŞİM ALGISI.....	28
2.6 AÇILMA.....	30
2.7 TOPLULUKLARA KATILIM.....	32
2.8 EŞCİNSEL ROMANTİK İLİŞKİ.....	33
3. VERİ VE YÖNTEM.....	35
3.1 ARAŞTIRMA MODELİ.....	35

3.2 ARAŞTIRMA GRUBU.....	35
3.2.1 Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri.....	36
3.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	41
3.3.1 Sosyodemografik Bilgi Formu.....	42
3.3.2 Lezbiyen, Gey, Biseksüel Kimlik Ölçeği.....	42
3.3.3 Cinsel Kimlik Stres Ölçeği.....	44
3.3.3.1 Cinsel Kimlik Stres Ölçeği açımlayıcı faktör analizi.....	45
3.3.3.2 Cinsel Kimlik Stres Ölçeği birleşim-ayrışım geçerliği....	46
3.3.3.3 Cinsel Kimlik Stres Ölçeği doğrulayıcı faktör analizi.....	47
3.3.3.3.1 Model uyumu.....	48
3.3.4 Algılanan Damgalanma Ölçeği.....	49
3.3.4.1 Algılanan Damgalanma Ölçeği açımlayıcı faktör analizi.....	50
3.3.4.2 Algılanan Damgalanma Ölçeği birleşim-ayrışım geçerliği.....	53
3.3.4.3 Algılanan Damgalanma Ölçeği doğrulayıcı faktör analizi.....	54
3.3.4.3.1 Model uyumu.....	54
4. BULGULAR.....	57
4.1 CİNSEL YÖNELİME GÖRE CİNSEL KİMLİK GELİŞİM ALGISI, CİNSEL KİMLİK STRESİ VE ALGILANAN DAMGALANMA.....	59
4.2 EŞCİNSEL ROMANTİK İLİŞKİ DENEYİM DURUMUNA GÖRE CİNSEL KİMLİK GELİŞİM ALGISI, CİNSEL KİMLİK STRESİ, ALGILANAN DAMGALANMA.....	65
4.3 ROMANTİK İLİŞKİ SÜRESİNE GÖRE CİNSEL KİMLİK GELİŞİM ALGISI, CİNSEL KİMLİK STRESİ, ALGILANAN DAMGALANMA.....	69
4.4 AÇILMA DURUMUNA GÖRE CİNSEL KİMLİK GELİŞİM ALGISI, CİNSEL KİMLİK STRESİ, ALGILANAN DAMGALANMA.....	74

4.5 LGBTİQ+ DERNEKLERİNE ÜYELİK DURUMUNA GÖRE CİNSEL KİMLİK GELİŞİM ALGISI, CİNSEL KİMLİK STRESİ, ALGILANAN DAMGALANMA.....	79
4.6 RUH SAĞLIĞI UZMANINA BAŞVURMA DURUMUNA GÖRE CİNSEL KİMLİK GELİŞİM ALGISI, CİNSEL KİMLİK STRESİ, ALGILANAN DAMGALANMA.....	82
4.7 BULGULARIN ÖZETİ.....	87
5. TARTIŞMA.....	91
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	99
KAYNAKÇA.....	101
EKLER	
EK A1: Cinsel Kimlik Stres Ölçeği AMOS grafiği.....	114
EK A2: Algılanan Damgalanma Ölçeği AMOS grafiği.....	115
EK A3: Cinsel Kimlik Stres ölçeği yamaç ve birikinti grafiği.....	116
EK A4: Algılanan Damgalanma Ölçeği yamaç ve birikinti grafiği.....	117
EK B1: Aydınlatılmış onam formu.....	118
EK B2: Sosyodemografik bilgi formu.....	119
EK B3: Cinsel Kimlik Stres ölçeği örnek maddeler.....	121
EK B4: Algılanan Damgalanma Ölçeği örnek maddeler.....	122

TABLULAR

Tablo 3.1: Katılımcıların sosyodemografik bilgilerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri – 1.....	37
Tablo 3.2: Katılımcıların sosyodemografik bilgilerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri – 2.....	39
Tablo 3.3: Lezbiyen, Gey, Biseksüel Kimlik Ölçeği DFA uyum indeksleri.....	43
Tablo 3.4: Cinsel Kimlik Stres Ölçeği faktörlere yönelik öz değer ve varyans oranları.....	45
Tablo 3.5: Cinsel Kimlik Stres Ölçeğinin tek faktörlü çözümü için faktör yük değerleri ve madde toplam korelasyon oranları.....	46
Tablo 3.6: LGBKÖ alt ölçekleri, ADÖ ve alt ölçekleri ile CKSÖ arasındaki korelasyon değerleri ve betimsel istatistikler.....	47
Tablo 3.7: Cinsel Kimlik Stres Ölçeği DFA uyum indeksleri.....	48
Tablo 3.8: Cinsel Kimlik Stres Ölçeğine ilişkin standardize edilmemiş regresyon ağırlıkları.....	49
Tablo 3.9: Algılanan Damgalanma Ölçeği faktörlere yönelik öz değer ve varyans oranları.....	51
Tablo 3.10: Algılanan Damgalanma Ölçeğinin oblimin döndürme sonrası açıklayıcı faktör analizi sonuçları.....	52
Tablo 3.11: Algılanan Damgalanma Ölçeği güvenirlik analizi.....	52
Tablo 3.12: ADÖ ve alt ölçeklerinin (içselleştirilmiş ve sosyal damgalanma), LGBKÖ alt boyutları ve CKSÖ arasındaki korelasyon değerleri ve betimsel istatistikler.....	54
Tablo 3.13: Algılanan Damgalanma Ölçeği DFA uyum indeksleri.....	55
Tablo 3.14: Algılanan Damgalanma Ölçeğine ilişkin standardize edilmiş regresyon ağırlıkları.....	56
Tablo 4.1: LGBKÖ, algılanan damgalanma ve cinsel kimlik stresi toplam puanlarına ilişkin normal dağılım istatistikleri.....	59
Tablo 4.2: Cinsel yönelime göre çalışma değişkenlerinin betimsel istatistik değerleri.....	60
Tablo 4.3: Cinsel yönelime göre (lezbiyen, gey, biseksüel) çalışma	

değişkenlerinin ANOVA testi sonuçları	61
Tablo 4.4: Cinsel yönelime göre çoklu karşılaştırma analizi sonuçları.....	63
Tablo 4.5: Eşcinsel romantik ilişki deneyimine göre çalışma değişkenlerinin betimsel istatistik değerleri.....	65
Tablo 4.6: Eşcinsel romantik ilişki deneyimine göre (deneyimi var, deneyimi yok) çalışma değişkenlerinin ANOVA testi sonuçları.....	66
Tablo 4.9: Romantik ilişki süresine göre çalışma değişkenlerinin betimsel istatistik değerleri.....	70
Tablo 4.10: Romantik ilişki süresine göre çalışma değişkenlerinin ANOVA testi sonuçları.....	71
Tablo 4.11: İlişki süresine göre çoklu karşılaştırma analizi sonuçları.....	73
Tablo 4.12: Açılma durumuna göre çalışma değişkenlerinin betimsel istatistik değerleri.....	75
Tablo 4.13: Açılma durumuna göre çalışma değişkenlerinin ANOVA testi sonuçları	76
Tablo 4.14: LGBTİQ+ dayanışma derneklerine üyelik durumuna çalışma değişkenlerinin betimsel istatistik değerleri	80
Tablo 4.15: LGBTİQ+ dayanışma derneklerine üyelik durumuna göre çalışma değişkenlerinin ANOVA testi sonuçları	81
Tablo 4.16: Ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurmama durumuna göre çalışma değişkenlerinin betimsel istatistik değerleri	83
Tablo 4.17: Ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurmama durumuna göre çalışma değişkenlerinin ANOVA testi sonuçları	84

ŞEKİLLER

Şekil 2.1: Kinsey Skalası.....	15
Şekil 2.2: Azınlık Stresi Modeli.....	27

KISALTMALAR

AFA	: Açımlayıcı Faktör Analizi
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
ANOVA	: Tek Yönlü Varyans Analizi
SPSS	: Statistical Package for Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik Programı)
AMOS	: Yapısal Eşitlik Modeli (Analysis of Moment Structures)
DSM	: Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders)
TODAP	: Toplumsal Dayanışma için Psikologlar Derneği
APA	: Amerikan Psikoloji Derneği (American Psychological Association)
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization)
LGBTİQ+	: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transeksüel, İnterseks, Oueer, +
TSSB	: Travma Sonrası Stres Bozukluğu
LGBKÖ	: Lezbiyen, Gey, Biseksüel Kimlik Ölçeği
CKSÖ	: Cinsel Kimlik Stres Ölçeği
ADÖ	: Algılanan Damgalanma Ölçeği

SEMBOLLER

Cronbach'ın iç tutarlık katsayısı (Cronbach's alpha)	: α
Serbestlik derecesi (degrees of freedom)	: sd (df)
Standart sapma (standard deviation)	: SS
Fisher'in F oranı	: F
Etki büyüklüğü (Eta-kare)	: η^2
Aritmetik ortalama	: M
Ki-kare	: χ^2
Tahmin hatalarının ortalamasının karekökü (Root mean square error of approximation)	: RMSEA
Hata kareleri ortalamasının karekökü (Root mean square residual)	: RMR
Karşılaştırmalı uyum indeksi (Comparative fit index)	: CFI
Normlaştırılmış uyum indeksi (Normed fit index)	: NFI
İyilik uyum indeksi (Goodness of fit index)	: GFI

1. GİRİŞ

1.1 PROBLEMİN TANIMI

Eşcinsellik ilk olarak Amerikan Psikiyatri Birliği'nin (1973) yayınladığı DSM-II Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı'ndan çıkarılmıştır. Aynı şekilde Dünya Sağlık Örgütü de (WHO) 1990 yılında aldığı kararla eşcinselliğin bir ruhsal bozukluk olmadığını belirtmiştir. Cinsel azınlık kimliğinin toplum tarafından tanınması ve kabul edilmesiyle ilgili uluslararası boyutta gelişmeler var olmasına rağmen, bazı kültürlerde ve toplumlarda, LGBlerin toplum tarafından kabulü ve bu kişilerin yaşam koşulları hala oldukça zorluk taşımaktadır (Kemer vd., 2017). Eşcinsellerde görülen psikolojik sorunlara ayrımcılık ve dışlanmaya maruz kalma durumunun neden olduğu ve bunun yanı sıra, kişinin olumsuz toplumsal yargıları benimsemesinden kaynaklanan kendi kimliğini reddetme eğilimi (*içselleştirilmiş homofobi*) ile ilişkili olduğu bilinmektedir (Herek vd., 2013). Heteronormativite kavramı içinde yaşanan toplumun ve o topluma ait kültürün heteroseksüelliği normal olarak görmesi ve idealleştirmesi, toplumsal normların, yasaların, kuralların ve uygulamaların buna uygun olarak düzenlenmesini ifade etmektedir (Kara, 2018). Homofobi ise içerisinde, cinsel azınlıklara yönelik ötekileştirme, önyargı, ayrımcılık içeren tutum, davranış ve duyguları barındırır (Budak, 2003). "Fobi" kavramsallaştırması, kişiye özgü patolojiye yani kişinin psikolojik süreçlerine vurgu yapmaktadır (Gürhanel ve Arkonaç, 2013). Bununla birlikte homofobi bir patoloji olmaktan ziyade altında yatan kültürel arka plana ve politik unsurlara dayalı daha karmaşık bir olgudur (Herdt ve Van Der Meer, 2003). Bir başka deyişle eşcinsellerin maruz kaldığı homofobi bireysel bir inanç olmaktan ziyade sosyokültürel ve toplumsal bağlamda ele alınması gereken bir durumdur (Göregenli, 2017). Heteronormatif ideolojilere dayalı siyasal ve hukuksal düzenlemeler eşcinsellerin kamusal alanlarda eşitsizlik ve ayrımcılığa maruz kalmalarına neden olmaktadır (Altunpolat, 2017). Giderek artan araştırma bulguları, LGBlerin yaşadığı psikolojik sorunların cinsel yönelimle ilgili olmaktan çok, cinsel yönelime ilişkin olumsuz toplumsal tutum ve davranışlara maruz kalma ile ilişkili olduğunu düşündürmektedir (Herek, 2009; Russel ve Fish, 2016; Walch vd., 2015; West vd., 2015). Avrupa Uluslararası Lezbiyen ve Gey Birliği'nin ayrımcılık,

insan haklarına saygı, yasalar, politikalar, aile, evlilik eşitliği, evlat edinme, önyargılar, şiddet, ifade özgürlüğü, ötekileştirme vb. kriterleri inceleyerek, LGBTİQ+ haklarını koruma üzerine hazırladığı raporda Türkiye, Avrupa ülkeleri sıralamasında sondan ikinci sırada yer aldı (ILGA-Europe, 2019). Eşcinsellere yönelik nefret suçları, yok sayma, ötekileştirme ve ayrımcılık gibi insan haklarının temel prensiplerine aykırı tutum ve davranışlar toplumda var olan heteroseksizmin yansımaları olarak görülmektedir (Özbek, 2017). Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'nun yayınladığı raporda, Türkiye'de yaşayan LGBTlere (lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel) yönelik şiddet ve ayrımcılık temelli hak ihlallerine karşı yasaların koruyucu ve kapsayıcı olmayışına değinilmiştir (KaosGL, IGLHRC ve LGBT News Turkey, 2015). Ek olarak, Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Temelli İnsan Hakları İzleme Raporuna göre, Türkiye'de cinsel yönelimi veya cinsiyet kimliğinden dolayı nefret suçlarına maruz kalan ve bu sebeple yaşamını kaybeden eşcinsellerin sayısı son yıllarda ciddi oranda artış göstermektedir (Pembe Hayat ve KaosGL, 2017). Dondurucu (2018) sosyal medyada (Twitter) eşcinselliğe yönelik nefret söylemlerini incelediği araştırmada, ayrımcılık içeren olumsuz içerikli iletilerin sıklığına vurgu yaparak bu tarz platformlarda eşcinsellere yönelik homofobik söylemlerin önüne geçmeyi amaçlayan, önleyici uygulamaların olmasının önemini ifade etmiştir. İnternet gazetelerindeki eşcinsellik ile ilgili haberlere yapılan okuyucu yorumlarının incelendiği araştırmada, okuyucuların çoğunlukla, eşcinselliğin bir "hastalık" ya da "günah" olduğu ile ilgili yorumlarda bulunduğu gözlemlenmiştir (Ertan, 2010). Yavuz ve arkadaşları (2006) Türkiye'de eşcinsel erkeklerin heteroseksüel erkeklere göre daha sık ve daha ağır derecede fiziksel şiddete maruz kaldığını, yaşanan şiddet olayından sonra heteroseksüellere kıyasla daha fazla korku, çaresizlik, üzüntü gibi olumsuz duygular hissettiklerini tespit etmiştir. Ayrıca, heteroseksüel erkeklere göre, eşcinsel erkeklerin daha büyük bir çoğunluğunun intihara teşebbüs, kendine zarar verme, alkol ve madde kullanımı gibi davranış problemleri sergilediği görülmüştür (Yavuz vd., 2006). Benzer şekilde cinsel şiddete maruz kalma oranı da eşcinsel erkekler arasında heteroseksüellere kıyasla daha fazladır ve eşcinsel erkekler çoğunlukla hemcinsleri tarafından şiddete maruz bırakılırken, heteroseksüel erkekler ise çoğunlukla kadınlar tarafından cinsel şiddete uğradıklarını bildirmişlerdir (Yavuz ve Akdaş, 2008). Ayrıca, eşcinseller genellikle içinde yaşadıkları heteroseksist kültür tarafından kabul görme ve toplumsal baskılardan olabildiğince kaçınma amacıyla heteroseksüel davranış

sergileyebilir ve kendi kimliklerini gizleme eğilimi göstermeyi bir baş etme yöntemi olarak kullanabilirler. Gizlenme eğilimi, evlilik dâhil olmak üzere çeşitli heteroseksüel ilişkileri içerebilir (Keçe, 2015).

Cinsel azınlıkların heteroseksüellere kıyasla yaşadıkları çevrede gelişimsel, sosyal, duygusal ve psikopatolojik açıdan olumsuz etki yaratan çok sayıda problem durumu ile karşı karşıya kaldıklarını düşünmek yanıltıcı olmayacaktır. İçinde yaşadıkları toplumda maruz kaldıkları heteroseksist ve homofobik davranışlar, cinsel yönelime bağlı damgalanma ve ayrımcılıktan kaynaklanan azınlık stresinin oluşumuna sebep olur (Meyer, 2003). Baskıcı sosyal çevre kanalıyla yaratılan cinsel yönelime yönelik damgalanmanın lezbiyen, gey ve biseksüellerin iyi oluşunu olumsuz yönde etkilediğini gösteren çalışmalar vardır. Örneğin, damgalanmaya bağlı stresin sosyal desteği azalttığı ve damgalanmaya maruz kalan bireylerin gelecekteki reddilmeyi önlemek için kendilerini diğerlerinden yalıtmalarına neden olabileceği ifade edilmektedir (Hatzenbuehler vd., 2009). Lezbiyen, gey ve biseksüellerin cinsel yönelimleri ile ilgili reddedilme beklentilerinin artmasına bağlı olarak, endişe, depresyon ve intihar düşüncesi gibi belirtilerin görülme ihtimalinin yükseleceği düşünülebilir. Cinsel yönelimi yüzünden aileleri tarafından reddedilen ergenlik çağındaki LGB gençlerin, depresyon ve intihar düşüncesi gibi patolojik belirtileri daha sık olarak yaşadıkları görülmektedir (Diamond vd., 2011). Ayrıca önyargı ve ayrımcılıkla ilgili olumsuz yaşantılar bireylerin heteroseksizmin bir sonucu olarak ortaya çıkan reddedilme beklentilerini güçlendirebilir. Bireyler önyargılı ve damgalayıcı deneyimlerden kaçınmak için kimliğini gizleme ihtiyacı hissedebilir ve bu durum da ciddi psikolojik ve toplumsal sıkıntılara neden olabilir.

Cinsel yönelimin gizlenmesi sosyal desteğin azalmasına sebep olmaktadır ve bu durum lezbiyen, gey ve biseksüelleri psikososyal açıdan olumsuz yönde etkilemektedir (Balsam ve Mohr, 2007). McDonald (2018) LGBTQ ergen popülasyonunda sosyal desteği ve ruh sağlığı üzerindeki etkilerini değerlendiren çalışmaları derlediği makalesinde, sosyal destek eksikliğinin yüksek depresyon, kaygı, alkol veya uyuşturucu kullanımı, riskli cinsel davranışlar, utanç ve düşük özgüven ile ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Bregman ve arkadaşları (2013) 14-24 yaş arasındaki 169 LGB ergen ve genç yetişkinin katıldığı

araştırmada, özellikle aile desteği olan ve onaylanmış kimlik profiline sahip bireylerin, cinsel azınlık olma konusunda olumsuz hissetmediklerini belirtmiştir. Ayrıca, cinsel kimliğini kabul etmiş bireylerin cinsel yönelimleri ile ilgili arkadaşlarına ve ailelerine açılma sürecinde daha az zorluk yaşadıkları ve cinsel yönelimleri nedeniyle başkaları tarafından kabul edilme konusunda çok az endişeleri olduğu görülmektedir. Aynı araştırmada cinsel yönelimle ilişkili ebeveyn reddi bireylerde kimlik mücadelesi yaşama ihtimalini artırmaktadır. LGB gençlerin, ebeveynlerinin cinsel yönelimleriyle ilgili problemleri çözümede destek sağladığını düşünmeleri cinsel kimlikleri hakkında daha olumlu hissetmelerini sağlamaktadır. Daha güçlü bir güven ve kimlik duygusuyla birlikte, cinselliğe özgü sosyal destek, LGBlerde olumsuz durumlara karşı kendilerini iyi hissetme gücü sağlar. Ebeveyn desteğinin LGBlerin öz benliği üzerindeki etkisinin önemi, ailelerin LGB çocuklarını kabul etmelerine ve benimsemelerine yardımcı olmak için gereken motivasyonu sağlar (Bregman vd., 2013).

Ülkemizde yürütölen ilginç bir çalışmada, LGBlere yönelik ebeveyn desteğinin öneminin altını çizen bir belgesel üniversite öğrencilerine izletilmiştir (Kağnıcı, 2015). Psikolojik danışmada çok kültürlölüğün öneminin vurgulandığı çalışmada, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans öğrencilerine (N=56) cinsel azınlıkların yaşam deneyimlerini ailelerinin gözünden aktaran “Benim Çocuğum” belgeseli izlettirildikten sonra öğrencilerin belgesele ilişkin tepkileri incelenmiştir. Araştırmanın bulguları, öğrencilerin belgeseli izledikten sonra, cinsel azınlıkların karşılaştıkları sorunlara yönelik daha çok farkındalık ve duyarlık sahibi olduklarını, cinsel azınlıklar ve aileleri ile empati kurduklarını göstermiştir. Bu çalışma sonucunda, psikolojik danışman adaylarının potansiyel önyargıları ile yüzleşmesi, cinsel azınlıklara karşı empati, koşulsuz kabul ve saygının pekişmesi psikolojik danışmanlık eğitiminde çok kültürlölük ve kültüre duyarlılığın ne kadar önemli olduğunu göstermiştir (Kağnıcı, 2015).

Cinsiyet araştırmacıları ve ruh sağlığı uzmanları, eşcinsel kimliğe yönelik damgalanmanın, gey, lezbiyen ve biseksüellerin sosyal ve psikolojik uyumunu şekillendirmede önemli bir rol oynadığını belirtmektedir (Miller ve Kaiser, 2001; Herek, 2007; Mustanski, 2015). Cinsel kimliğe bağlı stresin LGB popölasyonunun fiziksel sağlık durumunu etkileyebileceği bilinmektedir (Denton vd., 2014). Mason ve Lewis (2016)

azınlık stresinin, lezbiyen kadınların yeme davranışlarını ve vücut memnuniyetini olumsuz yönde etkileyebileceği ve buna bağlı olarak sosyal kaygı seviyelerinin artabileceğini ifade etmiştir. Özellikle bireylerin kendileriyle ilgili içselleştirdikleri olumsuz duygu ve inançların, sağlıksız davranış modelleri (duygu durum ve kaygı bozuklukları, alkol ve madde kötüye kullanımı, intihar düşüncesi) üzerinde etkisi vardır (Yalçınoğlu ve Önal, 2014). Williams ve arkadaşları (2018) algılanan damgalanma ve ayrımcılığın -özellikle aile ile yaşanan olumsuz deneyimlerin- duygusal ve psikolojik sıkıntılara neden olduğu ve intihar riskini arttırdığını ifade etmiştir. Bu nedenle ruh sağlığı uzmanları tarafından, LGBlerin ailelerine yönelik çalışmaların ve müdahalelerin planlanması önem taşımaktadır. Araştırmacılar sürekli olarak ayrımcılığa maruz kalan lezbiyenlerin ve geylerin psikolojik uyumlarının zayıfladığını ve strese bağlı psikolojik bozukluklar için daha fazla risk altında olduklarını göstermiştir (Meyer, 1995; 2003). Wright ve Perry (2006) LGB cinsel kimlik stresinin psikolojik sıkıntı ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Aynı çalışmada, cinsel yönelimi ile ilgili açık olmanın ve sosyal desteğe sahip olmanın, LGB gençlerindeki cinsel kimlik stresine bağlı oluşan psikolojik sıkıntının şiddetini hafiflettiği görülmüştür. Toplu-Demirtaş ve arkadaşları (2018) tarafından yapılan kültüre özgü bir çalışmada Türkiye gibi aile bağlarının güçlü olduğu toplulukçu kültürlerde, aile tarafından sağlanan sosyal desteğin, LGBlerin öz anlayışı ve öznel iyi oluşu üzerindeki önemli etkisi vurgulanmıştır. Ayrıca, Lyons ve Pepping (2017) yaptıkları çalışmada sosyal desteğin varlığının, kırk yaşın üzerindeki geylerde içselleştirilmiş homonegativiteyi ve gizlenme motivasyonunu azalttığını ortaya koymuştur.

Bu araştırmanın özellikle ulusal literatürde azlığı dikkat çeken cinsel yönelim ile ilgili çalışmalara öncülük etmesi ve literatüre katkı sağlaması öngörülmektedir. Çalışmada, lezbiyen, gey ve biseksüellerin olumsuz kimlik algısı, cinsel kimlik stresi, içselleştirilmiş ve sosyal damgalanma düzeyleri incelenecektir. Sözü edilen değişkenlerin LGBlerin risk ve koruyucu faktör olabilecek sosyodemografik özelliklerine (cinsel yönelim, eşcinsel romantik ilişki deneyimi, romantik ilişki süresi, açılma durumu, LGBTİQ+ derneklerine üyelik durumu, ruh sağlığı uzmanına başvuru durumu) göre değişiklik gösterip göstermediği araştırılacaktır.

1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, lezbiyen, gey ve biseksüellerin cinsel yönelimlerine ilişkin olumsuz kimlik algısını (kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik belirsizliği), cinsel kimliğe bağlı stres ve algılanan damgalanma (içselleştirilmiş damgalanma ve sosyal damgalanma) düzeylerini belirlenen sosyodemografik değişkenlere (cinsel yönelim, eşcinsel romantik ilişki deneyimi, romantik ilişki süresi, açılma durumu, LGBTİQ+ topluluklarına üyelik durumu, ruh sağlığı uzmanına başvurma durumu) göre incelemektir. Bu amaç kapsamında aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

LGBlerin olumsuz kimlik algıları, cinsel kimlik stresi ve algılanan damgalanma (*içselleştirilmiş damgalanma, sosyal damgalanma*) düzeyleri;

1. Cinsel yönelimlerine (*lezbiyen, gey, biseksüel*) göre farklılık gösterir mi?
2. Eşcinsel romantik ilişki deneyim durumlarına (*deneyimi var, deneyimi yok*) göre farklılık gösterir mi?
3. Romantik ilişki süresine (*6 aydan daha az, 6-12 ay, 12-18 ay, 18 ay ve üstü*) göre farklılık gösterir mi?
4. Cinsel yönelimleri ile ilgili yakın çevrelerine açılıp açılmama durumuna göre farklılık gösterir mi?
5. Herhangi bir LGBTİQ+ derneğine üye olup olmama durumuna göre farklılık gösterir mi?
6. Cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları herhangi bir duygusal zorlanmadan dolayı ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurmama durumlarına göre farklılık gösterir mi?

1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ülkemizde azınlık gruplarla yürütülecek lisansüstü çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu çalışmanın amaçlarından biri de, bu ihtiyacı karşılamaktır. Bu çalışmada lezbiyen, gey ve biseksüellerde cinsel kimlik gelişim algısını, cinsel kimlik stresini ve algılanan damgalanmayı risk ve koruyucu faktör olarak etkilemesi düşünülen sosyodemografik

değişkenlerle (*cinsel yönelim, eşcinsel romantik ilişki deneyimi, romantik ilişki süresi, açılma durumu, LGBTIQ+ topluluklarına üyelik durumu, ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurmama durumu*) birlikte incelenmesi cinsel yönelimi lezbiyen, gey ve biseksüel olan bireylere ait durumu betimlemesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca, cinsel yönelimini LGB olarak tanımlayan grup için kimlik gelişim algısının, cinsel kimlik stresi ve algılanan damgalanma düzeylerinin belirlenmesinin araştırma bulgularını zenginleştirerek, literatüre önemli bir katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bu çalışma lezbiyen, gey ve biseksüellerin toplumda daha görünür olmalarına katkı sağlaması ve ruh sağlığı uzmanlarına araştırma bulgularıyla ilgili bir bakış açısı sunması açısından önemlidir. LGBlere yönelik psikososyal sorunları ortaya koyan araştırmaların azlığı çalışmanın değerini artırmaktadır. Bireyin cinsel yöneliminin kabulü ve aile desteğinin önemi göz önünde bulundurulduğunda, araştırmanın bulguları, aile danışmanlığı yapan profesyonellere, LGBler ve ailelerine yönelik mesleki çalışmalar yaparken yol gösterici nitelikte bilgi sağlaması açısından önem teşkil etmektedir. Bunun yanı sıra ülkemizin kültürel ve toplumsal yapısı içerisinde var olan baskın heteroseksist ideolojilere bağlı, lezbiyen, gey ve biseksüellere ilişkin olumsuz tutum ve davranışlar hakkında farkındalık yaratması, LGBlere yönelik toplumsal kabulün önemini vurgulaması, ayrımcılık, damgalanma ve ötekileştirme gibi cinsel azınlık kimliğine zarar verici etkenlere dikkat çekmesi açısından araştırmanın ortaya koyacağı sonuçlar önemli bulunmaktadır.

LGBlerin gizlenme eğilimi, toplumsal yapıdaki görmezden gelme ya da yok sayma tutumu ile benzeşiyor olabilir. Bu tez çalışması dezavantajlı grupların sesinin duyulması ve önemli bir sosyal sorunun vurgulanması açısından özgün ve önemli bir çalışma olarak değerlendirilebilir. Sosyal damgalanmanın yanı sıra içsel damgalanmanın da çalışmaya dahil edilmiş olması heteronormativitenin LGBler arasındaki yaygınlığını da gündeme getirecek olması çalışmanın önemine ayrıca katkıda bulunmaktadır. Ayrıca cinsel kimliğe yönelik damgalanma, cinsel azınlıkların kimliklerini gizlemeleri veya reddetmeleri, kendilerini sosyal çevreden yalıtmaları gibi, olumsuz psikolojik sonuçlar doğurabilecek durumların oluşmasına yol açabilir (Herek, 2004). Cinsel yönelimin gizlenmesi sosyal damgalanmanın negatif etkileri için koruyucu bir faktör olsa da gizlenme LGBler tarafından kendilerine yönelik olumsuz duyguların içselleştirilmesine sebep olabilir. Gizlenme eğilimiyle birlikte LGBlerin kapalı grup olarak kalmaları farklılıkların

gözetilmediği kültürel körleşmeyi pekiştirecektir. İçselleştirilmiş olumsuz duygular, sosyal stres gibi bireyin psikolojik iyi oluşu üzerinde zararlı bir etkiye sahip olan sonuçlara neden olabilir (Herek, 2009). Cinsel yönelimle ilgili stres, geyler ve lezbiyenlerin cinsel yönelimlerine özgü damgalanma, ayrımcılık ve önyargı gibi stres kaynaklarıyla başa çıkması gerektiğinde ortaya çıkar (Lewis vd., 2003). Bu çalışma, gey / lezbiyen / biseksüellerin damgalanma, önyargı ve ayrımcılıkla ilgili deneyimlerine bağlı algılarını ortaya çıkarmak açısından önemlidir.

Bu çalışma, farklılıkları kabul ve azınlıkların yaşam hakkına saygının çok kültürlü ve kültüre duyarlı olmak çerçevesinde ele alınması olarak yorumlanabilir. Özellikle ruh sağlığı ve insana doğrudan hizmet sunan meslek grupları için özellikle önem taşıyan bu çalışmanın, kültüre duyarlı yaklaşımların gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Azınlık gruplara ilişkin araştırma bulgularının artması bu grupların ihtiyaçlarını ortaya koyması açısından önemlidir. Bu çalışmada, LGBlerin kültürel yapılarla bağlı olarak azınlık grup olarak algılandığı varsayılmaktadır. Çalışmanın bulgularının LGBlerin yaşadıkları damgalanmaya ilişkin durumu daha görünür kılacağı düşünülmektedir. Toplumların giderek çok kültürlü bir yapıya sahip olması ve bunun sonucunda azınlık gruplarının ihtiyaçlarının farkına varılması ve özellikle psikolojik danışma kuramlarının birey ve toplumların değişen ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalması kültüre duyarlı hizmetlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Bektaş, 2006). Psikolojik danışmanların danışmanlık sürecinde, kültürel ve bireysel farklılıklara önem vermesi danışan-psikolojik danışman ilişkisine olumlu katkı yapacağı gibi aynı zamanda da mesleki yönden etik bir sorumluluktur. Kültürel ve bireysel farklılıklara duyarlı bir psikolojik danışma süreci için empatik anlayışın yüksek olması gerekir (Erdur-Baker, 2007). Bireyi tanımlayan kimliklerin, danışman tarafından anlaşılması ve kabul görmesi önemlidir. Danışan bir azınlık gruba aitse ve yaşadığı duygusal problemler bu azınlık statüsüyle ilişkiliyse psikolojik danışmanın bunun farkına vararak kültüre duyarlı bir yaklaşım sergilemesi gerekir (Kararımak, 2008). Kültüre duyarlı psikolojik danışmada, psikolojik danışmanın kendi kültürel geçmişinden, doğru ve yanlışlarından etkilenmemesi, danışanına karşı koşulsuz kabul ve empati duygusuyla yaklaşması beklenir. Bu bağlamda, psikolojik danışmanın kültürel farkındalığa, danışanı daha iyi anlayabilmek ve problemlerini tanımlayabilmek için kültürel bilgiye ve danışanın kültürüne ve bireysel farklılıklarına

duyarlı uygun müdahale yöntemleri ve tekniklerini uygulayabilmek için de kültürel beceriye sahip olması gerekmektedir (Kağnıcı, 2013). Sonuç olarak bu çalışmayla kültüre duyarlı bir yaklaşımın ortaya çıkmasına yardım edecek araştırma bulgularına ulaşılması hedeflenmektedir.

1.4 SINIRLILIKLAR

Bu araştırmaya ait sınırlılıklar aşağıda belirtilmiştir;

1. Bu çalışmanın örnekleme, cinsel yönelimi gey, lezbiyen ve biseksüel olan 13-53 yaş arasındaki 507 kişiden oluşmaktadır. Yaş aralığının çok geniş tutulması araştırma bulgularının genellenmesi açısından bir sınırlılıktır.
2. Çevrimiçi veri toplama aşamasında yaş sınırına müdahale edilememesinden dolayı 18 yaşın altındaki LGBler de araştırma grubuna dahil olmuştur. Açılma ve gizlilik sorunları sebebiyle çalışmaya katılım için aile izni talep edilmemiştir . Etik kuruldan izin alındığından dolayı 18 yaş altındaki katılımcılar da araştırma örnekleme dahil edilmiştir.
3. Araştırmanın bulguları, her ne kadar biseksüeller, gey ve lezbiyenler ile bazı ortak kaygıları paylaşırsalar da, biseksüellerin ayrıca araştırılması ve ele alınması gereken özel deneyimleri ve ihtiyaçları olduğunu düşündürmektedir.
4. Araştırma grubunun yüksek oranda açılma deneyimine sahip olması, eğitim seviyelerinin yüksek olması gibi faktörler göz önünde bulundurulduğunda, örneklemin bu durumu genellenebilirlik açısından bir sınırlılıktır.
5. Çevrimiçi veri toplama yöntemiyle belirli teknoloji ve kültüre sahip kişilere ulaşılabilmesi, temsil edilebilirlik açısından bir sınırlılıktır.
6. Cinsel yönelimi ile ilgili yaşadığı duygusal zorlanmalardan dolayı daha önce ruh sağlığı uzmanına başvurmuş olan katılımcıların daha olumsuz süreçler deneyimledikleri tespit edilmiştir. Hazırlanan ankette katılımcılara yalnızca ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurmadığı sorulmuş, psikolojik yardımın niteliği, süresi ve etkililiği ile ilgili sorulara yer verilmemiştir.
7. Araştırmada kesitsel tarama modeli kullanıldığından dolayı olgular arasında neden-sonuç ilişkisinin tanımlanamamış olması bir sınırlılıktır.

1.5 TERİMLERİN TANIMLARI

Atanmış / Biyolojik cinsiyet : Hem birincil cinsiyet özellikleri (üreme sistemi) hem de boy ve kaslılık gibi ikincil özellikler dahil olmak üzere, erkekler ve kadınlar arasındaki fizyolojik farklılıkları ifade eder (TODAP, 2017).

Cinsel yönelim : Cinsel yönelim, bireyin diğer bireylere karşı hissettiği duygusal, romantik ve cinsel arzunun çoğu zaman kalıcı bir şeklidir. Başka bir deyişle cinsel yönelim, bireyin karşı cinsiyete mi (heteroseksüellik), kendi cinsiyetinden bireylere mi (eşcinsellik) yoksa her iki cinsiyete birden mi (biseksüellik) duygusal, romantik ve cinsel çekim hissettiğini ifade eder. (Amerikan Psikoloji Derneği, 2008).

Queer : İngilizce’de tuhaf, garip, acayip gibi anlamlara gelmektedir fakat daha sonra cinsel azınlıklar tarafından benimsenmiş ve olumsuz bir ifade olarak kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle heteroseksüel normlar başta olmak üzere, belirli cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği kalıplarına karşı gelen ve tüm LGBTİQ+’ları kapsayıcı, şemsiye bir terim haline gelmiştir. Queer terimi, hem yönelimi hem de topluluk duygusunu ifade eder (TODAP, 2017).

Heteroseksizm : Heteroseksizm, heteroseksüel olmayan her türlü davranış biçimini, kimliği, ilişkiyi veya topluluğu reddeden, inkar eden ve damgalayan ideolojik bir sistem olarak tanımlanmaktadır. Prensipte eşcinsellik görünmez hale getirilir ve bu başarısız olduğunda önemsizleştirilerek, bastırarak veya damgalayarak çalışır (Herek, 1990).

Heteronormativite : Heteroseksüelliğin normalleştirildiği ve bunun dışında kalan cinsel yönelim ve kimliklerin ötekileştirildiği, görmezden gelindiği, bastırıldığı ve dışlandığı bir ayrımcılık ideolojisidir (Altunpolat, 2017).

Homofobi : Kendini eşcinsel, biseksüel veya transseksüel olarak tanımlayan bireylere yönelik önyargı, şiddet, ayrımcılık gibi olumsuz duygular, tutumlar ve/veya davranışlara verilen genel addır (Budak, 2003).

Bifobi : Biseksüellere yönelik olumsuz duygu, tutum ve davranışlardır (Altunpolat, 2017).

Önyargı : Gündelik hayatta önyargı kavramı sıradan, iyi ya da kötü bir yargı içermeyen, herhangi bir bilgi ya da deneyime dayanmayan ön fikirler anlamına gelir. Ayrımcılık literatüründe ise olumlu önyargılardan bahsedilemez. Kişi ya da gruplara fiziksel ya da sosyal mesafe koymaya neden olan ayrımcılıkla yakından ilişkili tutum ve davranışlardır (Göregenli, 2012).

Ayrımcılık : Ayrımcılık, bir gruba veya grubun üyelerine karşı önyargılardan kaynaklanan olumsuz tutum ve davranışların tümüyle ilgili bir süreçtir. Ayrımcılık, bir gruba ya da grup üyelerine yönelik olumsuz düşüncelerin yanı sıra hoşlanmama, hor görme, kaçınma ve nefret gibi olumsuz duyguları içeren tutumlara da yol açar (Göregenli, 2012).

Mikro Saldırı : Mikro saldırılar, ötekileştirilmiş grup üyelerini hedef alan sözlü ya da sözsüz, kasıtlı veya kasıtsız, düşmanca, aşağılayıcı veya olumsuz mesajlardır (Sue, 2010). Mikro saldırılar çoğu zaman önyargının daha örtük ve daha az farkındalıkla gerçekleştirilen bir halidir (Uygur vd., 2018).

Açılma : Açılma, LGBTİQ+'ların cinsel yönelimlerini veya cinsel kimliklerini fark etme, kabullenme ve bu kimliği diğer insanlarla açıkça paylaşma sürecini ifade eder (Amerikan Psikoloji Derneği, 2008).

Kabullenilme kaygısı : Lezbiyen, gey ve biseksüellerin damgalanmaya yönelik duydukları endişeyi ifade eder (Kemer vd., 2017).

Gizlenme motivasyonu : LGBlerin cinsel yönelimini diğerlerinden gizli tutma ile ilgili kaygı ve isteğidir (Kemer vd., 2017).

İçselleştirilmiş homofobi : LGBlerin kendi cinsel yönelimlerine karşı olumsuz duygu, tutum ve davranışları içselleştirmesi ve kimliklerini reddetmesi durumudur (Kemer vd., 2017).

Zorlu süreç : LGBlerin kimlik gelişimine ilişkin zorluklara karşı algısıdır (Kemer vd., 2017).

Kimlik belirsizliği : LGBlerin kendi cinsel yönelimlerine ilişkin yaşadıkları belirsizlik ve kararsızlık durumudur (Kemer vd., 2017).

Cinsel kimlik stresi : LGBlerin cinsel kimlik statülerine ilişkin yaşadıkları stresi ifade eder (Wright ve Perry, 2006).

Sosyal damgalanma : LGBlerin cinsel yönelimleri ile ilgili başkaları tarafından damgalanmaya yönelik algılarıdır (Mickelson, 2001).

İçselleştirilmiş damgalanma : LGBlerin cinsel yönelimleri ile ilgili kendi kendisini damgalamasıdır (Mickelson, 2001).

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1 İNSAN CİNSELLİĞİ

Cinsiyet bireyin kimliği üzerinde hem biyolojik kökenleri hem de toplumsal etkiye açık olması nedeniyle önemli etkiye sahip bir unsur olarak görülür. Öte yandan, toplumsal cinsiyet, belirli bir kültürün, bir kişinin biyolojik cinsiyeti ile ilişkilendirdiği tutum, duygu ve davranışları ifade eder (Amerikan Psikoloji Derneği, 2012). Ayrıca, erkek veya kadın olmakla ilişkili sosyal veya kültürel farklılıkları içerir.

Cinsel yönelim, bir kişinin belirli bir cinsiyete (erkek veya kadın) karşı duygusal ve cinsel yakınlığını, arzusunu ifade eder. Cinsel yönelim tipik olarak dört kategoriye ayrılır: heteroseksüellik, karşı cinsten bireyleri çekici bulma; eşcinsellik, kendi cinsiyetine sahip bireyleri çekici bulma; biseksüellik, her iki cinsiyeti de duygusal ve cinsel yönden çekici bulma; ve aseksüellik, her iki cinse karşı da duygusal ve cinsel bir ilgi duymama durumudur (TODAP, 2017). Cinsel yönelim, atanmış / biyolojik cinsiyet (erkek ya da kadın olmayla ilişkili anatomik, fizyolojik ve genetik özellikler), cinsiyet kimliği (erkek ya da kadın olmanın psikolojik duygusu) ve toplumsal cinsiyet rolü (kadınsı ve erkeksi davranışları tanımlayan kültürel normlar) dahil olmak üzere diğer cinsiyet bileşenlerinden farklıdır (Amerikan Psikoloji Derneği, 2008). Cinsel yönelim sadece cinsel davranışları değil, aynı zamanda arzuları, duyguları, fantezileri ve bir kişinin kimliğini de içeren bir dizi insan deneyimini içerir (King, 2011). Cinsiyet kimliği de cinsel yönelimden farklıdır. Cinsel yönelim, bir bireyin bir başkasına karşı fiziksel, romantik ve / veya duygusal olarak çekimini ifade ederken, cinsiyet kimliği birinin içsel olarak kendini hangi cinsiyette hissettiğiyle alakalıdır. Kişinin cinsiyet kimliği her zaman atanmış / biyolojik cinsiyeti ile örtüşmeyebilir. Trans kavramı, cinsiyet kimliği atanmış / biyolojik cinsiyeti ile paralel olmayan kişileri içerir (TODAP, 2017). Translar, tıpkı trans olmayan insanlar gibi heteroseksüel, lezbiyen, gey, biseksüel veya aseksüel olabilirler (Amerikan Psikoloji Derneği, 2011).

Mevcut bilimsel anlayışa göre, bireyler genellikle orta çocukluk ve erken ergenlik arasındaki dönemde cinsel yönelimlerinin farkındadır (Amerikan Psikoloji Derneği,

2008). Bu duygusal, romantik ve fiziksel çekimin farkında olmak için cinsel aktiviteye katılmak zorunda değillerdir. Eşcinsel kadınlar, eşcinsel erkekler ve her iki cinsiyetteki biseksüellerin cinsel yönelimlerini keşfetme ve kabul etme konusunda çok farklı deneyimleri olabilir (Little, 2016). "Eşcinsel", "gey", "lezbiyen" ve "biseksüel" gibi etiketler yaygın şekilde kullanılmasına rağmen, bazı araştırmacılar bunun yanıltıcı olduğunu savunur. Bunun yerine, cinsel yönelim değişken olabilir ve sabit bir cinsel yönelim olarak böyle bir yapıya yapılan referanslar, insan cinsel yöneliminin ve davranışının potansiyel esnekliğini göz ardı eder (Diamond, 2008). Ayrıca, cinsel yönelim konusunda yapılan etiketlemeler ve sınıflandırmaların kişilerin hem heteroseksüeller arasında hem de cinsel azınlık grupları içinde damgalanma, ayrımcılık ve önyargı olaylarına maruz kalmasına neden olacağı düşünülebilir.

2.1.1 Cinsel Akışkanlık

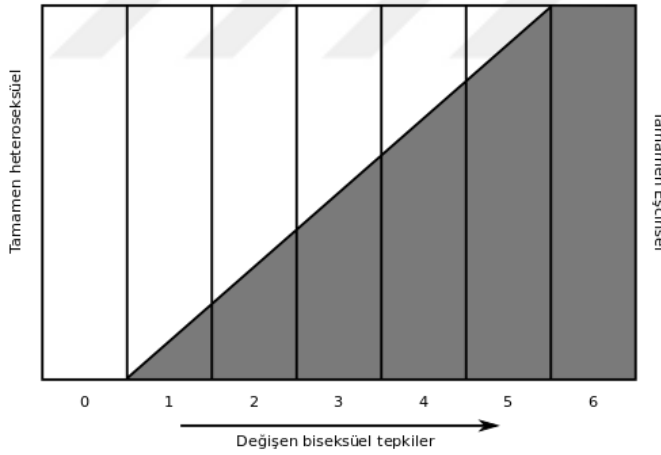
Russel ve arkadaşları (2009) ergenlik çağındaki gençlerin, cinsel kimlikle ilgili kendi kişisel raporlarını belirtmelerini isteyen anket sorularına verdikleri yanıtları inceledikleri çalışmada, tipik cinsel kimlik etiketlerinin -lezbiyen, gey, biseksüel-, LGBTİQ+ gençlerin çoğunluğu (yüzde 71) tarafından desteklendiğini göstermektedir. Bazı LGBTİQ+ ergenler, cinsel kimliklerini "sorguladığını" (yüzde 13) veya "queer" (yüzde 5) olarak tanımladığını ve küçük bir oran da (yüzde 9), cinsel kimlik etiketlerine karşı cinsel kimlik akışkanlığını savunan alternatif etiketler kullanmıştır (Russel vd., 2009). Cinsel açıdan akışkan kadınlar, bir dizi cinsel kimliğe sahipken, cinsel açıdan akışkan erkeklerin çoğu, sadece eşcinsel olduğunu bildirmiştir. Cinsel açıdan akışkan kişilerin, geçmişte her iki cinsiyetle de cinsel davranışlarda bulunmaları, cinsel yönden akışkan olmayanlara göre daha muhtemeldir (Katz-Wise, 2015). Cinsel akışkanlık (*sexual fluidity*) ile biseksüelliğe yönelik tutumlar arasındaki ilişkilerin incelendiği bir çalışmada, cinsel açıdan akışkan olan kadınların, olmayan kadınlara göre, biseksüelliğe yönelik daha olumlu tutumlar sergiledikleri bulunmuştur (Katz-Wise ve Hyde, 2014). Bu durumda biseksüellik cinsel akışkanlık ile bağıntılı olabilir çünkü birden fazla cinsiyete yönelik arzu ve isteği içerir. Cinsel akışkanlık kadınlarda erkeklere göre daha yaygındır; eşcinsel kadınlar, eşcinsel erkeklere göre cinsel yönelimlerine ilişkin daha fazla akışkanlık gösterdiklerini bildirmişlerdir (Katz-Wise vd., 2019). Hem erkekler hem de kadınlar için heteroseksüellik, eşcinsellik veya biseksüellikten çok daha az derecede akışkanlığa

sahiptir. Bununla birlikte, erkek eşcinsel kimliği, heteroseksüel kimliğe göre daha akışkan olmasına rağmen, diğer cinsel azınlık kimlikleri ile karşılaştırıldığında nispeten daha sabittir (Mock ve Eibach, 2012).

2.1.1.1 Kinsey skalası

Alfred Kinsey, cinsel yönelimi eşcinsel ya da heteroseksüel olan bir ikilikten ziyade bir süreklilik olarak kavramsallaştırmıştır. Bu heteroseksüellik ve eşcinselliğin sürekliliğini sınıflandırmak için, “tamamen heteroseksüel” ile “tamamen eşcinsel” arasında değişen altı noktalı bir derecelendirme ölçeği oluşturmuştur (Şekil 2.1). Kinsey (1948) İnsan Erkeğinde Cinsel Davranış, isimli çalışmasında, “Erkekler heteroseksüel ve eşcinsel olmak üzere iki ayrı popülasyonu temsil etmiyor. Dünya koyun ve keçilere bölünmemelidir. Yaşayan dünya, her yönüyle bir devamlılıktır.” demektedir (Kinsey vd., 1948).

Şekil 2.1 : Kinsey skalası

- 0 | *Tamamen heteroseksüel*
- 1 | *Baskın heteroseksüel; nadiren eşcinsel*
- 2 | *Baskın heteroseksüel; sıklıkla eşcinsel*
- 3 | *Hem heteroseksüel, hem eşcinsel (eşit düzeyde)*
- 4 | *Baskın eşcinsel; sıklıkla heteroseksüel*
- 5 | *Baskın eşcinsel; nadiren heteroseksüel*
- 6 | *Tamamen eşcinsel*
- X | *Aseksüel*

2.1.2 Queer Teori

Queer teorisyenleri, farklılıklardan yola çıkarak bireylerin kimliklerini ve ait oldukları grupları tanımlamaya odaklanmak yerine, grup üyeleri arasında var olan benzerliklere odaklanır. Herhangi bir cinsel kimliği reddetmek yerine, tüm cinsel kimlikleri tek bir çatı altında toplayarak, hiçbir kimliğin diğerinden daha iyi veya daha üstün olmadığı bir sosyal yapı oluşturmayı hedefler (Better, 2013). Queer teorisi, “normal” tanımları değişmeye başladığında, belirli farklılıkların diğerleri üzerinde ayrıcalık kazanmayacağı varsayımıyla hareket eder (Butler, 1990; Seidman, 1994; Slagle 2003).

Butler (1990) toplumsal cinsiyet normlarının heteronormativiteyi ön plana çıkardığını savunur. Cinsel kimliklerin sayısız ve sınırsız olduğunu, bu kimliklerin kültürel, toplumsal ve psikolojik olarak şekillendiğini savunan bu teoriye göre eşcinsellik ve heteroseksüellik gibi iki "karşı" kavram yoktur; bu kavramlar kimliklere belirli bir norm vermeye çalışan toplumun ortaya attığı kavramlardır. Bu toplumsal normlar kimlikleri kategorilere ayırırken ayrıştırmak ve ötekileştirmekten öteye gitmezler (Butler, 1990). Jagose'a (2009) göre, queer teori hem norm olarak kabul görmüş, hem de öteki olarak dışlanmış her türlü kimliklendirme sürecinin karşısında durarak, özgürleştirici bir kimliksizlik halini savunur. Heteroseksüelliğin tek ve sabit cinsellik modeli olmadığını savunan queer teori, normatif kimlik kategorilerini reddeder (Jagose, 2009).

Kendilerini queer olarak tanımlayan kişiler daha düşük gizlenme motivasyonu ve daha yüksek düzeylerde kimlik olumlama ve kimlik merkezieti bildirmişlerdir (Cramer vd., 2018). Ayrıca, kendilerini queer olarak tanımlayan kadınlar, biseksüel olarak tanımlayan kadınlardan daha yüksek düzeyde kimlik merkezieti ve kimlik olumlama bildirmişlerdir (Mereish, 2016). Bu durumda, bireylerin cinsel kimlik gelişimi bağlamında, cinsel yönelimini queer olarak tanımlamalarının, biseksüel olarak tanımlamalarından daha olumlu bir deneyim olabileceği varsayılabilir. Mitchell ve arkadaşları (2015) biseksüellerin, lezbiyen ve geyler tarafından gördükleri biseksüel kimliğe yönelik önyargının queer ve akışkan kişilerin maruz kaldığı önyargıya göre daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, biseksüellerin, LGBT topluluklarına olan öznel bağlantısının panseksüel / queer / akışkanlara göre daha az olduğu ortaya konmuştur (Mitchell vd., 2015). Rupp ve arkadaşları (2018) yaptıkları çalışmada, queer teorisinin

etkisinin aslında fark edilenden daha önemli olabileceğini, çünkü öğrenci ve diğer aktivist gruplar tarafından benimsenen kolektif bir kimlik sunduğunu belirtmiştir.

2.2 AZINLIKLARA YÖNELİK OLUMSUZ TUTUMLAR

2.2.1 Önyargı ve Ayrımcılık

Cinsel damgalamanın karmaşık yönlerini anlamak, cinsel azınlıklara yönelik ayrımcılığın önlenmesinde çok önemlidir. Heteroseksist politik ve ideolojik sistemler cinsel önyargıya bağlı ayrımcılığı teşvik edebilir (Crystal ve Parry, 2018). LGBTİQ topluluğunun görünürlüğünün ve kabulünün artmasına rağmen, cinsel azınlıklar birçok alanda önyargı ve ayrımcılığa maruz kalmaya devam etmektedir (Crystal vd., 2019). Algılanan ayrımcılık gibi damgalanmaya bağlı stres etkenleri, cinsel azınlıklarda ruh sağlığı sorunlarının oluşumunda bir risk faktörüdür (Liao vd., 2015). Damgalanma, önyargı ve ayrımcılıktan kaynaklanan sosyal stres -azınlık stresi- cinsel azınlıkların sağlıklarını ve romantik ilişkideki iyi oluşlarını olumsuz şekilde etkilemektedir (Frost vd., 2017). Algılanan ayrımcılığın LGBT erkek ve kadınlarda depresif semptomların artışı ve LGBT erkeklerde kendi kendine zarar verme ve intihar düşüncesi riskini arttırdığını göstermiştir (Almeida vd., 2009). Cinsel azınlıklardaki kendine zarar verme ve intihar etme davranışları sosyal strese daha fazla maruz kalmaktan kaynaklanabilir (Blosnich ve Bossarte, 2012). Dini öğretiler hem lezbiyenlere hem de geylere karşı daha olumsuz tutumlara sebep olurken, cinsiyet bağlamında bakıldığında eşcinsel erkekler eşcinsel kadınlara göre daha fazla önyargı ile karşı karşıya kalmaktadır (Gromer vd., 2013). Mays ve Cochran (2001) eşcinsel ve biseksüellerin, heteroseksüellere göre daha sık olarak ayrımcılıkla ilgili olaylar yaşadıklarını belirtmiştir. Cinsel yönelim ayrımcılığına yönelik okul müdahaleleri, kapsayıcı okul ortamını geliştirmek ve öğrencilerin iyi oluşunu artırmak için önemli araçlardır (Burk vd., 2018).

Göregenli (2013) önyargı ve ayrımcılığı önlemek isimli çalışmasında Allport'dan (1954) aktardığı ilişki hipotezine göre, önyargı ve ayrımcılığın altında yatan nedenin, gruplar arasındaki yabancılaşma, uzaklaşma ve düşmanlık olduğunu vurgulamıştır. Gruplar arası ilişkilerin güçlendirilmesi ile azınlıklara yönelik ayrımcılık ve önyargı azalabilir.

Önyargı ve ayrımcılığın azaltılması dört temel şarta bağlıdır;

1. Sosyal ve kurumsal destek: İnsanları ayırıştırıcı projeler, sosyal normlar ve yasalar yerine daha birleştirici politikaların izlenmesi gruplar arası ayrımcılık ve önyargıyı önleyebilir.
2. Tanışıklık potansiyeli: Farklı azınlık gruplarına mensup bireylerin arasındaki özel ve bireysel ilişkiler, kişinin gruplar arası benzerlik algısını çoğaltarak birbirlerinin ait oldukları gruplara yönelik besledikleri olumsuz kalıpyargılarını yok edebilir.
3. Eşit statü: Toplumsal eşitliğin sağlanması azınlık bireylerine ve gruplarına yönelik adaletsizliği azaltarak önyargı ve ayrımcılığı önleyebilir.
4. İş birlikçi etkileşim: Farklı grupların ortak bir amaca sahip olması ve bu amaç doğrultusunda birlikte hareket etmeleri, birbirlerine olan yakınlıklarını ve iş birliğine dayalı bir ilişkiyi etkileyerek önyargı ve ayrımcılığı azaltabilir (Allport, 1954; akt. Göregenli, 2013, s. 6).

Toplu-Demirtaş ve Akçabozan-Kayabol'un (2018) da çalışmalarında ifade ettiği gibi psikolojik danışman adayları ayrımcılık karşıtı ders kapsamında LGBTİlerle tanışma ve ortak yaşantı geçirme fırsatı yakalamış ve bu deneyimden sonra onlar hakkında eksik bilgiye sahip olduklarını görmüşlerdir. Bu sayede LGBTİler hakkındaki mitler, LGBTİlerin karşılaştıkları sorunlar ve ayrımcılık gibi konularda farkındalık sahibi olmuşlardır. Ayrıca bu çalışmanın sonunda LGBTİ sorunlarını onların gözünden görmeyi öğrenerek empati kurmaya başlamışlardır (Toplu-Demirtaş ve Akçabozan-Kayabol, 2018). Kamusal alanda eşcinsellerle olan tanışıklık / yabancılaşma düzeyi, eşcinsellerin toplum tarafından sosyal olarak dışlanması, ötekileştirilmesi ve toplumdaki yalıtılması ile ilişkilendirilebilir (Yıldırım, 2016). Bu durumda, yabancılaşmayı önlemek ve gruplar arası tanışıklık düzeyini artırmak, toplumun her alanında cinsel azınlıklara yönelik önyargı ve ayrımcılığı önlemek adına önemli bir adım olabilir.

2.2.2 Mikro Saldırı

Cinsel azınlıklar, cinsel yönelim kimliklerini inkar eden ve kötüleyen heteroseksist bir toplumda yaşar. Düzenli olarak karşılaşılan damgalanma ve önyargının, ruh sağlığı sorunlarının oluşma riskinin önemli ölçüde artmasına yol açtığı varsayılmaktadır (Bostwick vd., 2014). Bu faktörler nedeniyle, terapistlerin, olumlu ve destekleyici bir terapötik ortam yaratma konusunda gayretli davranmaları beklenmektedir ancak çoğu

zaman durum böyle değildir. Spengler ve arkadaşlarının (2016) cinsel azınlıkların, terapide sık sık heteronormatif ifadeler, cinsel yönelim kimliklerinin önemsememe durumu ve sorunlarının cinsel yönelim kimliğine dayandığı varsayımı gibi, cinsel yönelim mikro saldırılarla karşılaştıklarını belirtmiştir. Bu mikro saldırılar, terapötik ittifakı zayıflattıkları, tedavinin etkinliğini ve kullanım amacını zayıflattığı, danışanda utanç ve öfke gibi duyguları geliştirdiği için klinik hatalar sonucu ortaya çıkan önyargı olarak görülmelidir (Spengler vd., 2016).

Homonegatif mikro saldırılar, cinsel azınlıklara yönelik düşmanca veya aşağılayıcı mesajları ileten kasıtlı veya kasıtsız, küçük sözel, davranışsal veya çevresel durumlardır (Nadal, 2018). Biseksüellerin, gey ve lezbiyenlere kıyasla, bu mikro saldırıları nasıl yaşadıklarını değerlendirmeyi amaçlayan araştırmada, biseksüellerin, mikro saldırıyı ve kimlik karmaşasını geyler veya lezbiyenlerden daha fazla yaşadıkları bulundu (McClelland vd., 2016). Ayrıca biseksüellerin, eşcinsel ve lezbiyen topluluğuna katılımlarının olmaması, daha sık heteroseksüel davranış gösterme ve kendini gizleme eğilimine neden olabilir (Balsam ve Mohr, 2007), bu onları cinsel azınlık olarak daha az görünür kılar. Bu bulgular bize, her ne kadar biseksüeller, gey ve lezbiyenlerle bazı ortak kaygıları paylaşıyorlar da, biseksüellerin ayrıca araştırılması ve ele alınması gereken özel deneyimleri ve ihtiyaçları olduğunu düşündürmektedir.

Mikro saldırı deneyimleri, bireylerin toplumsal reddedilme algılarını güçlendirebilir, çünkü bu deneyimler kişinin kendi cinsel azınlık kimliğine yönelik psikolojik sıkıntı ve olumsuz duygular ile ilişkilidir (Balsam vd., 2011). LGBlerin mikro saldırıyı deneyimleme sıklığının olumsuzlukları içselleştirme ve kimlikleri hakkında kafa karışıklığı hissetme ihtimalini arttığını öngörülmektedir (Wegner, 2014). Robinson (2014) 90 LGB ile yaptığı çalışmada, cinsel yönelim mikro saldırılarına ilişkin bildirilen travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) semptomlarında LGBler ile heteroseksüeller arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koydu. LGBler, heteroseksüellere kıyasla mikro saldırıya ilişkin çok daha fazla TSSB belirtisi bildirmişlerdir. Aynı çalışmada birçok katılımcı bu mikro-eylemleri deneyimlemenin, LGB kimlikleriyle rahat olma ya da açılma kararını olumsuz yönde etkilediğini ifade etmiştir (Robinson, 2014). Aynı şekilde, Nadal ve arkadaşları (2011) bu mikro-eylemleri deneyimlemenin aile üyeleri,

arkadaşları, iş arkadaşları ve diğerleri ile zararlı ilişkilere yol açtığını ortaya koydu. Küçük sözel mikro saldırıların bile, LGBlerde ruhsal sıkıntıya, sosyal izolasyona ve özgüvenin azalmasına neden olduğunu öne sürdü. LGBler bu mikro-eylemlerle yüzleşmediğinde, duygusal tepkilerini bastırma ve zihinsel sağlığı ve olumlu kimlik gelişimini olumsuz yönde etkilediği saptanan içselleştirilmiş heteroseksizmi artırma potansiyeli vardır (Nadal, 2013). Bunun yanı sıra, kişisel sağlamlık ve LGB kimliğine anlayışlı ortamlar gibi olumlu içsel süreçlerin ruhsal sağlığı destekleyebileceğini ve heteronormativite ve mikro saldırı gibi azınlık stresine neden olan dışsal durumların olumsuz etkilerini önleyebileceğini göstermektedir (Synnes ve Malterud, 2019).

2.3 CİNSEL YÖNELİME İLİŞKİN ALGILANAN DAMGALANMA

Damgalanma, kişisel ve sosyal etkileşim algıları da dahil olmak üzere cinsel azınlıkların günlük yaşamlarına nüfus eden çok yönlü bir yapı olarak düşünülebilir. Cinsel azınlıkların yüksek düzeyde algılanan ayrımcılık, içselleştirilmiş damgalanma ve sosyal damgalanma yaşadıklarını ortaya koyan birçok araştırma vardır (Herek, 2009; Mays & Cochran, 2001; Ragins ve Cornwell, 2001). Daha önce de belirtildiği gibi, cinsel azınlıklar damgalanmış kimlikleri nedeniyle belirli zorluklar ve engellerle karşı karşıya kalmaktadır (Meyer, 2003). Ayrıca, Link'in (1987) ifade ettiği gibi, kişi damgalanmış bir kimliği benimsediğinde, o damgalanmaya ilişkin kültürel önyargıları sıklıkla içselleştirir. Cinsel azınlıklara yönelik haksız muameleler ve kalıpyargılar, bu kişilerin olumsuz sosyal etkileşimleri içselleştirmesine neden olabilir (Major ve O'Brien, 2005). Ek olarak, içselleştirilmiş damgalanmanın cinsel azınlıklar arasındaki ilişki memnuniyetinin azalması ile anlamlı şekilde ilişkili olduğu görülmüştür (Taylor, 2012).

Geçmişte yapılan araştırmalarda da görüldüğü gibi, cinsel kimliğe yönelik damgalama, cinsel azınlıkların iyi oluşunu olumsuz yönde etkiler (Thomas vd., 2015; Puckett vd., 2017; Kaysen vd., 2014). Gorska ve arkadaşlarının (2017) heteroseksist yasal düzenlemelerin LGBlerin kolektif eylemleri üzerindeki etkilerini incelediği araştırmada, cinsel kimliğe yönelik damgalamanın LGBlerde içselleştirilmiş homofobiyi artırarak kolektif eylemlerini baskıladığını tespit etmiştir.

Herek (2009) içselleştirilmiş ve sosyal damgalanma düzeylerinin geyler, biseksüeller ve lezbiyenler arasında farklılıklar gösterdiğini belirtmiştir. Örneğin, kendini biseksüel olarak tanımlayan erkekler, diğer cinsel yönelim gruplarından daha fazla öz-damgalanma gösterebilir. Bunun sebebi biseksüellerin, cinsel kimliklerine yönelik maruz kaldıkları damgalanma, ayrımcılık dışlanma sonucu oluşan olumsuz duyguları daha fazla içselleştirme eğiliminde olmalarıdır (Arnett, 2016). Gey ve lezbiyenlerin biseksüellere göre ebeveynleriyle cinsel yönelimleri hakkında daha fazla açıkça tartıştıkları bilinmektedir (Herek, 2009). Bu durum, biseksüellerin kendilerini daha çok gizledikleri ve olumsuz duyguları daha çok içselleştirdikleri anlamına gelebilir.

Cramer ve arkadaşları (2018) erkeklerin kadınlara göre daha fazla içselleştirilmiş homofobi düzeyine sahip olduğunu belirtmiştir. Başka bir çalışmanın bulguları (Molnar, 2015), eşcinsel erkeklerin cinsel kimlikleri nedeniyle reddedilme veya saldırıya uğrama olasılıklarının, lezbiyen kadınlara göre daha yüksek olduğunu göstermiştir. Yaşadıkları zorlukların diğer cinsel yönelim gruplarına göre daha fazla olması, eşcinsel erkeklere ve onların eşcinsel ilişkilerine yönelik olumsuz tutumun ve katı erkeklik kurallarına bağlı sosyal baskıların içselleştirilmiş bir ifadesi olarak görülebilir (Molnar, 2018). Cinsel yönelimleri konusunda daha az açık olan biseksüellerin şiddet ve ayrımcılığın açık hedefleri olma olasılığı daha düşüktür. Kişi cinsel yönelimi hakkında açık değilse, bu iç çatışma yaratsa da dış damgalama olaylarına maruz kalma azalır (Lewis vd., 2009).

Eşcinsel ve biseksüel erkeklerin, daha olumsuz bir benlik kavramına neden olan, içinde yaşanılan toplumda oldukça yaygın olan kalıpyargıların hedefi olabileceğini göstermektedir (Cramer, 2018). Toplumun cinsiyet rolü beklentileri de bu konuda önemli bir etken olarak düşünülür. Erkeklere ait geleneksel rol normları, toplumun erkeklerde eşcinselliğe karşı daha olumsuz düşünmesine neden olabilir (Balsam ve Mohr, 2007) Herek ve arkadaşları (2009), eşcinsel ve biseksüel erkeklerin, erkeklerde eşcinsel ilişki davranışına karşı daha olumsuz tutumların olması nedeniyle daha fazla içselleştirilmiş damgalanma yaşadıklarını belirtmiştir. Bunun dışında, erkeklerin kadınlara göre cinsel yönelime dayalı taciz ve ayrımcılık yaşantılarının daha fazla olduğu bilinmektedir (Gates ve Mitchell, 2013).

Cinsel yönelimlerini başarılı bir şekilde gizleyen ve kendini çevresine karşı heteroseksüel olarak gösteren cinsel azınlıklar daha az sosyal damgalanma ve algılanan ayrımcılığa maruz kalabilir, çünkü diğerleri heteroseksüel olduğunu varsayarlar. Kişinin cinsel yönelimini başarılı bir şekilde gizleyebilmesi durumu, içselleştirilmiş damgalanmanın neden daha yüksek olduğunu açıklayabilir (Taylor, 2012). Yalçınoğlu ve Önal (2014) içselleştirilmiş homofobisi yüksek olan gey ve biseksüellerin toplum içinde cinsel yönelimleri ile ilgili daha fazla gizlenme eğiliminde olduklarını bildirmiştir. İçselleştirilmiş homofobinin reddedilme beklentisi ile ilişkili olduğu bilinmektedir (Puckett, 2015). Bu durumda, cinsel azınlıklar toplum tarafından reddedilme korkusuyla kimliklerini gizleme eğilimi gösteriyor olabilirler. Ayrıca, Biseksüeller, lezbiyen ve geylere kıyasla, cinsel yönelimleri hakkında daha fazla gizlenme davranışı göstermektedirler (Balsam ve Mohr, 2007). Biseksüel kimliğin daha çok gizlenebilir olması; kişilerin, toplumdaki önyargı, ayrımcılık ve damgalamanın hedefi haline gelmesine karşın koruyucu bir faktör olsa da, kimliğin gizlenmesi, içselleştirilmiş olumsuz düşünce, tutum ve hislerin çoğalmasına sebep olabilir (Lewis vd., 2009). Özellikle karşı cinsle yaşadıkları ilişkiler biseksüeller için gizlenme olasılığını daha da artırabilir (Mohr ve Rochlen 1999; Herek, 2002; Pistella 2016; Worthen 2013). Ayrıca, geylerin ve lezbiyenlerin aile bireyleri, biseksüel erkeklerin ve kadınların aile bireyelerine göre çocuklarının cinsel yönelimi hakkında daha fazla bilgi sahibidirler (Herek, 2010). Biseksüellerin, gey ve lezbiyenlere göre daha çok içsel azınlık streslerine maruz kalmalarının, lezbiyen ve eşcinsellerin ise dışsal azınlık streslerine maruz kalmalarının sebebi olarak düşünülebilir (Balsam vd., 2013).

2.4 STRES

Stres, fizyolojik, psikolojik ve sosyal etkileri olan karmaşık bir olgudur. Stres çalışmaları çok yönlüdür ve genellikle üç teorik bakış açısına ayrılır: fizyolojik, psikolojik, sosyal stres. Fizyolojik stres bakış açısı, stres etkenlerinden ve bunlarla ilişkili psikolojik değerlendirmelerden kaynaklanan akut ve uzun vadeli fizyolojik sorunlara odaklanır (Selye, 1946). Sosyal stres bakış açısı ise, stresli yaşam deneyimlerinin sosyal yapılara ve hiyerarşilere nasıl dahil edildiğini vurgulamaktadır (Pearlin vd., 1981)

Selye (1946) fizyolojik stres kavramını, dışarıdan veya içeriden gelen herhangi bir değişime, tehdit durumuna veya baskıya karşı kendini potansiyel zararlardan koruma amacıyla vücudumuzun verdiği tepki olarak tanımlamıştır. Selye (1976) genel adaptasyon sendromu (GAS) kuramına göre bu tepkileri üç evreye ayırmıştır; alarm evresi, direnç evresi ve tükenme evresi. Alarm reaksiyon aşaması, bir kişiyi yaşadığı strese cevap vermeye hazırlar. Bu genellikle "savaş ya da kaç" mekanizması olarak bilinir. Direnç aşamasında, vücut alarm evresinde meydana gelen fizyolojik değişiklikleri engellemeye çalışır. Stresli durum sona ererse, direnç aşamasında, vücut normale dönecektir. Bununla birlikte, stres etkeni devam ederse, vücut uyanık durumda kalır ve stres hormonları üretilmeye devam eder. Uzun bir stres süresinden sonra, vücut tükenme aşaması olarak bilinen GAS'ın son aşamasına girer. Tükenme aşamasına ulaştığında, bir kişinin vücudu artık stresle mücadele etmek için donanımlı değildir. Bir kişi bu aşamada stres düzeylerini yönetmenin yollarını bulamazsa, stresle ilişkili fizyolojik sağlık problemlerini yaşama riski oluşur (Selye, 1976).

2.4.1 Sosyal Stres

Sosyal stres teorisi (Dohrenwend, 2000; Pearlin, 1999) strese neden olan sosyal etkenlerin ruhsal sağlığa zarar verebileceğini öne sürmektedir. Dohrenwend (1978) hem kişiyi hem de çevreyi dikkate alan bir stres modeli geliştirmiştir. Psikososyal stresin psikopatolojiye yol açtığı süreci anlatan modelinde, insanların strese nasıl tepki vereceğini belirleyen durumun, bireyin kişisel özellikleri ve sosyal kaynakları gibi faktörler olduğunu varsaymaktadır. Dohrenwend (1978), yeterli psikolojik ve durumsal denetleyicilere sahip olmanın, bir kişinin strese karşı savunmasızlığını ve sağlık bozukluklarını azaltacağından söz etmiştir. Pearlin ve arkadaşlarına göre (1981) baş etme stratejileri ve sosyal desteğin depresyon üzerinde dolaylı bir etkisi vardır; doğrudan depresyona etki etmezler. Bunun yerine, depresyona neden olan faktörlere etki ederek depresyonu en aza indirirler.

Burke'nin (1991), Mandler'in (1982) stres kesinti teorisinden (*interruption theory of stress*) yola çıkarak ortaya attığı kimlik teorisi, kimlik sisteminin iki parçası (ideal kimlik ve algılanan kimlik) arasındaki bilişsel bir tutarsızlığın, kişilerde yarattığı duygusal sonuçları ile ilgilidir. Bu süreçte, algılanan kimliğin ideal kimlik ile uyumsuz olması depresyon ve kaygı gibi zorlayıcı duygulara yol açmaktadır. İdeal kimlik, bir insanın

kendi beklentileri ve isteklerine dayalı bir “ideal” ise, algılanan kimlikle ideal kimlik arasındaki uyumsuzluk depresyona neden olur. Eğer ideal kimlik, kişinin başkalarının normları ve beklentilerine dayalı ise, uyumsuzluk kaygı tepkilerine yol açar. (Burke, 1991).

Turner ve arkadaşları (2006) kültürel stres de dahil olmak üzere sosyal strese maruz kalmanın, ruhsal sorunlar ve madde kullanma riskini arttırdığı ve göçmen azınlıklar gibi dezavantajlı grupların bu tür sorunları çok daha fazla düzeyde yaşadığını ortaya koymuştur. Araştırmanın sonuçları, sosyal desteğin bu risk altındaki gruplar için koruyucu bir faktör olduğu, çünkü sosyal desteğin, azınlık gruplarda sosyal strese maruz kalmayı azalttığı görülmüştür (Turner vd., 2006). Ayrıca, etnik kimliğe yönelik ayrımcılık algılarının neden olduğu sosyal stresin psikolojik sıkıntı ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir (Taylor ve Turner, 2002). Aynı şekilde cinsel azınlık popülasyonu için de bu durum varsayılabilir.

2.4.1.1 Azınlık stresi

Sosyal stres teorilerinden yola çıkarak azınlık stresini savunan bakış açısı (Meyer, 1995; 2013), LGBlerin ruhsal sağlığının damgalanmış bir cinsel yönelim kimliğine sahip olmaktan kaynaklanan stres süreçlerinden olumsuz yönde etkilendiğini göstermektedir. Bu süreçler cinsel yönelime dayalı kimlikle ilişkili olarak stres yaratan dışsal (*distal*) etkenleri (LGB karşıtı ayrımcılık veya şiddet gibi dışarıdan gelen durumlar) ve stres yaratan içsel (*proksimal*) etkenleri (kişi tarafından damgalanmanın içselleştirilmesi veya reddedilme beklentileri gibi durumlar) içerir. Literatüre bakıldığında birçok araştırma, azınlık stresine neden olan etkenlerin, LGBlerin, düşük benlik saygısı, depresif belirtiler, intihar düşünceleri gibi ruh sağlıklarını olumsuz yönde etkileyen patolojik durumlara sebep olduğunu göstermektedir (Hatzenbuehler, 2009; Meyer, 2013).

Cho ve Sohn'un (2016) yaptığı bir çalışmada geylelerin yaklaşık yarısı (yüzde 46.7) yüksek oranda stres düzeyine ve yüzde 42.7'si de depresif hislere sahiptir. Bu oranlar heteroseksüel erkeklere ait stres ve depresyon oranlarıyla (depresyon için yüzde 20.1 ve stres için yüzde 20.1) karşılaştırıldığında; geylelerin stres ve depresyon seviyesi heteroseksüellere göre çok daha yüksektir. Ayrıca, intihar düşüncesi ve intihar

girişimlerinin yaygınlığının da heteroseksüel erkeklerinkinden çok daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum geylerin, intihar davranışları için daha fazla risk altında olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada, geylerin yüzde 80'i eşcinsellerin ayrımcılığa maruz kaldığını, utanç verici ve küçük düşürücü olaylarla karşı karşıya kaldığını ve diğerlerine göre daha az saygı gördüklerini belirtti. Sosyal düşmanlığın, damgalamanın ve eşcinselliğe yönelik ayrımcılığın geyler için stresi artırması ve kısmen yüksek depresyon, intihar düşüncesi ve intihar girişimlerine yol açması muhtemeldir (Cho ve Sohn, 2016). Azınlık stresinin üç bileşeni (cinsel kimlik stresi, damgalanma bilinci ve heteroseksist deneyimler) psikolojik sıkıntının en güçlü belirleyicisidir ve bu nedenle, azınlık stresine neden olan bu faktörleri daha fazla deneyimleyen gençler daha yüksek derecede psikolojik sıkıntı yaşarlar (Kelleher, 2009). Azınlık stres teorisine dayanarak, lezbiyen kadınların damgalanmış ve ötekileştirilmiş bir grubun üyeleri olarak yaşadıkları deneyimler psikolojik sıkıntının yansıması olarak aşırı yemek yeme bozukluğuna neden olabilir (Meyer, 2003). Azınlık stresi ile ilgili cinsel yönelim farklılıklarına ilişkin literatür incelendiğinde, biseksüellerin yalıtım gibi içsel azınlık stresleri için yüksek risk altında olabileceğini, lezbiyen ve eşcinsel erkeklerin ise dışsal azınlık streslerine daha fazla maruz kalabileceği görülmektedir. (Balsam vd., 2013)

Hatzenbuehler ve arkadaşları (2009) damgalanmaya bağlı stresin, sosyal desteği azalttığını, çünkü damgalanmaya maruz kalan bireylerin, gelecekteki reddedilmeyi önlemek için kendilerini diğerlerinden yalıtma eğiliminde olduklarını ifade etmiştir. Ayrıca etnik azınlık grubundan olan genç LGBlerin, ebeveynleri tarafından reddedilme olasılığının, etnik çoğunluk grubundan olan genç LGBlere göre daha fazla risk altında olabileceğini göstermektedir (Richter vd., 2017). Aile üyeleri, arkadaşlar ve diğer eşcinsel çiftler ve birbirlerinden oluşan destek sistemleri oluşturmak azınlık stresi ile başa çıkmak için koruyucu bir faktördür (Rostosky vd., 2007).

2.4.1.1.1 Azınlık stres modeli

Baskıcı sosyal çevrenin yarattığı cinsel kimliğe bağlı damgalanma, LGBTQ gençliğinin iyi oluşunu olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir (Kelleher, 2009). Azınlık stres modeli, damgalanma, önyargı ve ayrımcılık nedeniyle, lezbiyen, gey ve biseksüellerin heteroseksüellere göre daha fazla stres yaşadıklarını ve bu stresin ruhsal ve fiziksel

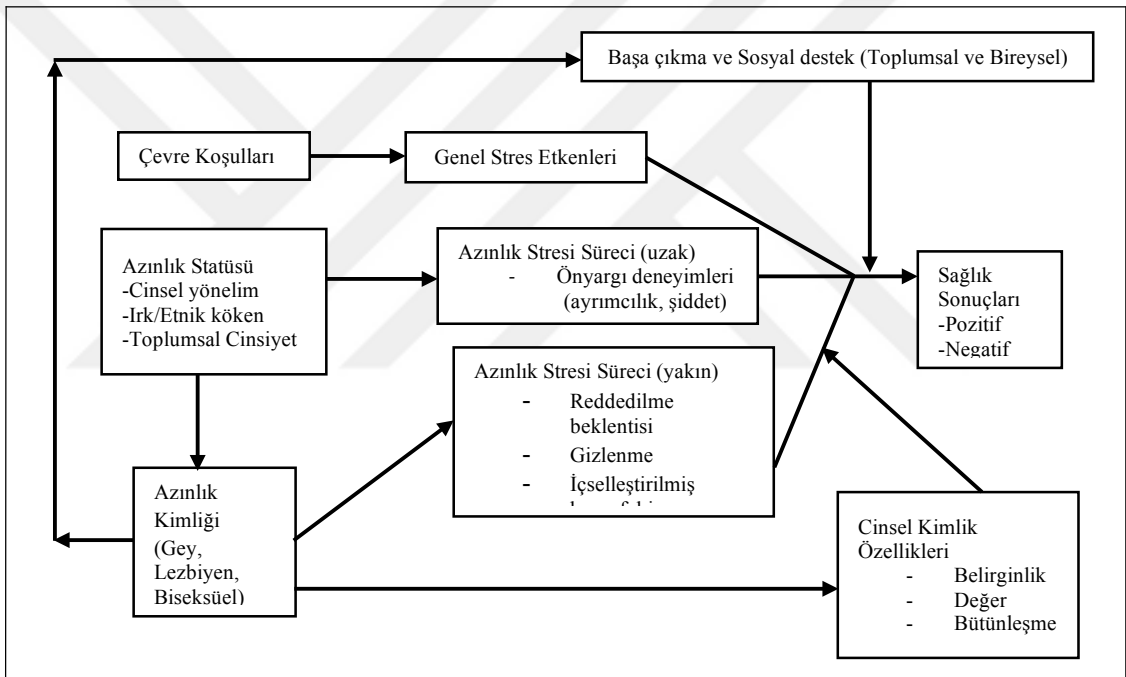
bozukluklara yol açabileceğini göstermektedir (Meyer, 2003). Frost ve arkadaşları (2015) azınlık stresinin, cinsel azınlıkların fiziksel sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini inceleyen çalışmasında, önyargı içermeyen genel stresli yaşam olaylarından ziyade önyargı içeren olayların fiziksel sağlığa daha fazla zarar verebileceğini göstermektedir. Bu nedenle, önyargının fiziksel sağlık üzerindeki zararlı etkisinin, genel yaşam stresinin etkisinin çok üstünde ve güçlü olduğu düşünülebilir. Toplumdaki azınlık gruplara yönelik önyargılar psikolojik sorunlara yol açabilir. Arık (2014) Türkiye’de yaşayan LGBTlerin damgalanma yaşantılarını incelediği nitel bir araştırmada, LGBTlerin eğitim, sağlık ve güvenlik kurumlarında, çalışma hayatlarında, kamusal alanda ve aile yaşantılarında ayrımcılık ve damgalanmaya maruz kaldıklarını tespit etmiştir. Özellikle, aile içinde yaşadıkları cinsel yönelime ya da cinsiyet kimliğine yönelik olumsuz tepkiler kişilerde öz-saygı ve özgüven eksikliğine sebep olmaktadır (Arık, 2014). Toplumda var olan heteronormativite ve eşcinsel kimliğe yönelik homofobik tutumların, eşcinseller tarafından içselleştirilmesi sonucu oluşan içselleştirilmiş homofobinin benlik saygısını ve yaşam memnuniyetini olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir (Öztürk ve Kindap, 2011). Yalçınoğlu ve Önal (2014) içselleştirilmiş homofobisi yüksek olan geylerin içselleştirilmiş homofobisi olmayanlara göre madde bağımlılığı ve depresyon riskinin daha fazla olduğunu tespit etmiştir. Sakallı (2002) Türkiye’de yaşayan 307 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada, kişilerin sahip olduğu dini doktrinler ve toplumsal cinsiyet normlarının, geylere yönelik önyargı ve ayrımcılık üzerinde etkili olabileceğini belirtmiştir.

Meyer’in (2003) Azınlık Stres Modeli, lezbiyen, gey, biseksüellerdeki sosyal strese bağlı oluşan ruhsal ve fiziksel sağlık sorunlarını açıklayan bir modeldir (Şekil 2.2’de verilmiştir). Model, LGBlerdeki ruh sağlığı sorunlarının yaygınlığının, yaşadıkları çevrede maruz bırakıldıkları, azınlık konumundan kaynaklanan önyargı, ayrımcılık ve damgalamayla ilişkili olduğunu göstermiştir. Model, önyargı ve damgalanmaya sebep olan taciz ve nefret suçları gibi farklı türlerdeki mağduriyetlerin ve olumsuz sosyal tutumların içselleştirilmesiyle oluşan sosyal stresi açıklar. Azınlık stresi, psikolojik sıkıntı, intihar, düşük psikolojik ve sosyal iyi oluş gibi ruh sağlığı problemlerinin oluşmasına sebep olur. Yaşadıkları azınlık stresi nedeniyle, bu ruhsal sorunlar (moral

bozukluğu, anksiyete, intihar düşüncesi, madde kullanımı) heteroseksüellere göre eşcinsellerde daha yaygın görülmektedir (Meyer ve Frost, 2013).

Eşcinsellik karşıtı şiddet olayları, LGB popülasyonu için reddedilme ve damgalanma korkularını artıracaktır. Azınlık kimliği, lezbiyen, gey ya da biseksüellerin kendilerine yönelik olumsuz sosyal tutumları içselleştirip (reddedilme beklentisi, gizlenme, içselleştirilmiş homofobi), kendi kimliklerini damgalamalarına ve buna bağlı ek stres etkenlerine yol açmaktadır (Meyer, 2003)

Şekil 2.2 : Azınlık Stresi Modeli

Şekil 2.2: Lezbiyen, gey ve biseksüel topluluklarda azınlık stres süreci (Meyer, 2003)

Meyer (2003) tarafından tanımlanan iki içsel stres gizlenmeyi ve reddedilme beklentilerini içerir. Kişi cinsel yönelimini damgalanma beklentisi ve endişesiyle gizleyebilir. LGBlerin damgalanmış kimliklerine bağlı olarak reddedilmeyi beklemesi toplumda yaşadıkları ayrımcılığın bir sonucudur. Cinsel azınlıklar arasında cinsel yönelime bağlı reddedilme beklentisi hem fiziksel hem de ruhsal sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Hatzenbuehler, 2009). LGB gençlerin cinsel kimlikleri ile

ilgili reddedilme beklentilerinin artmasına baęlı olarak, endiŖe, depresyon ve intihar dűŖencesi gibi semptomların gűrűlme ihtimali yükselmektedir (Lick vd., 2013).

2.5 LGB KİMLİK GELİŖİM ALGISI

LGB kimlik geliŖimi çok boyutlu bir sűretir ve kabullenilme kaygısı gizlenme motivasyonu, iselleŖtirilmiŖ homofobi, zorlu sűre, kimlik belirsizlięi (olumsuz kimlik) ve kimlik űstűnlűęű, kimlik olumlama, kimlik merkeziyeti (olumlu kimlik) gibi cinsel yűnelim azınlık kimlięinin birden fazla boyutu deęerlendirilebilir (Mohr ve Kendra, 2011). LGB kimlik geliŖim sűreci içinde yaŖanılan toplumdaki ve o topluma hakim olan kűltűrel yapıdan etkilenmektedir bu sebeple LGB kimlik geliŖimini anlayabilmek için kűltűrler arası ve kűltűre űzgű alıŖmalara ihtiyaç duyulmaktadır (Kemer vd., 2017). Cramer (2018) kadınlara gűre erkeklerin, kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, zorlu sűre ve olumsuz kimlik konularında yűksek puanlar bildirmiŖtir. Ayrıca aynı alıŖmada, eŖcinsel ve biseksűel erkeklerin, daha olumsuz kalıpyargıların ve inançların hedefi olabileceęini ve bu durumunda daha olumsuz bir benlik kavramının oluŖmasına neden olacaęı ifade edilmiŖtir (Cramer, 2018).

Cinsel yűnelimi hakkında açık olma durumu ile iselleŖtirilmiŖ homofobi puanları arasında negatif yűnlű gűlű bir iliŖki bulunmaktadır (Frost ve Meyer, 2009). Ayrıca, kiŖinin cinsel yűnelimi hakkında daha az açık olma durumu ve eŖcinsel topluluęa daha az ait olma hissi, bireylerde daha fazla iselleŖtirilmiŖ homofobi dűzeyi ile iliŖkilidir (Herek vd., 1997). Cinsel yűnelim hakkında açık olmak daha fazla sosyal desteęin varlıęına sebep olabilir ve sosyal desteęin varlıęı da iselleŖtirilmiŖ homofobinin azalmasına neden olabilir (Lyons ve Pepping, 2017). Ryan ve arkadaŖları (2017), destekleyici bir sosyal çevrenin (orneęin; aile, arkadaŖlar veya iŖ arkadaŖları) űzellikle iselleŖtirilmiŖ homofobisi yűksek olan bireylerde iyi oluŖ dűzeyini arttırdıęını ortaya koymuŖtur. Açılma sűreci, cinsel azınlıkların hayatında űnemli ve bazen zor bir sűre olmasına raęmen, kiŖinin cinsel yűnelimi hakkında açık olması sıkıntıyı azaltma ve daha fazla iliŖki doyumunu da dahil olmak űzere olumlu bir Ŗekilde iyi oluŖunu etkileyebilir (Solomon vd., 2015). Bu bulgular, açılmanın sonucunda sosyal desteęin çoęalması ile iliŖkilendirilebilir.

Belirsizliği yüksek olan biseksüellerin kendilerini LG ya da heteroseksüel olarak gösterme olasılıkları diğerlerinden daha muhtemel olabilir (Jackson ve Mohr, 2017). Benzer şekilde, Kemer ve arkadaşları (2017) da biseksüellerin, lezbiyen ve geylere göre daha yüksek düzeyde kimlik belirsizliğine sahip olduğunu belirtmiştir. Bu aynı zamanda, Balsam ve Mohr (2007) biseksüellerin, partnerlerinin cinsiyetine bağlı olarak zaman içinde kendi cinsel kimlikleriyle ilgili de değişim yaşayacaklarını, dolayısıyla eşcinsel bir partnere sahip olduklarında kendilerini heteroseksüel olarak tanımlarken aynı cinsiyetten bir partnere sahip olduklarında ise kendilerini eşcinsel olarak tanımlayabileceklerini belirtmiştir. Ayrıca biseksüeller gey ve lezbiyen topluluklarında kabul görmek için kendilerini eşcinsel olarak tanımlayabilir.

Dyar ve arkadaşlarının (2015) yaptığı çalışmada biseksüellerin içselleştirilmiş homofobi, binegativite, olumsuz kimlik ve kimlik belirsizliği gibi cinsel azınlık kimliğiyle ilgili birçok alanda lezbiyenlerden ve eşcinsel erkeklerden daha fazla zorluk yaşadıkları görülmüştür. Kişinin cinsel yönelimini gizleme ihtiyacı, başkaları tarafından kabul edilme endişesinin yanı sıra eşcinsel kimliğini geliştirme sürecinde, cinsel yönelimini kendi kendine kabul etmekte zorlanmasından da kaynaklanabilir (Dyar vd., 2015). Biseksüeller hem heteroseksüeller hem de lezbiyen ve geyler tarafından bifobiyle ilişkili damgalanmaya maruz kalmaktadır (Feinstein ve Dyar, 2017). Heteroseksüellerin, lezbiyen ve geylerin biseksüellik hakkındaki olumsuz tutumları biseksüellerin negatif kimlik geliştirme olasılığının artmasına neden olabilir. Biseksüellerde olumsuz kimlik oluşumunun yanı sıra içselleştirilmiş homofobi düzeyinin de yüksek olması -sadece heteroseksüel topluluk tarafından reddedilme değil- eşcinsel ve lezbiyen topluluklar tarafından da reddedilme duygularıyla ilişkilendirilebilir (Sarno ve Wright, 2013).

Meyer (2013) içselleştirilmiş homofobi düzeyi yüksek olan bireylerin diğer cinsel azınlıklar ile daha az ilişki içerisinde oldukları ve bu durumun sosyal yalıtıma yol açtığını ifade etmiştir. Olumlu bağlantıların bu eksikliği ve LGBlerin heteroseksist şartlar içinde yaşamaya devam etmesi, bireylerin negatif bir benlik imgesini içselleştirilmesine ortam hazırlayabilir (Meyer, 2013). Buradan yola çıkarak, LGB topluluğuyla daha güçlü bağlara sahip olmak bireylerin ötekileştirilmesi ile başa çıkmalarına yardımcı olacağı varsayılabilir.

2.6 AÇILMA

Açılma, LGBlerde kimlik gelişim sürecinde ve cinsel azınlıkların ruh sağlığında önemli bir bileşen olarak tanımlanmaktadır (Reynolds ve Hanjorgiris, 2000). Cinsel yönelimi hakkında daha fazla sayıda insana açılmış LGBlerin içselleştirilmiş homofobi düzeyi daha düşüktür (Bianchi vd., 2017). Cox ve arkadaşları (2011) cinsel yönelimleri hakkında açılma konusunda zorluk yaşayan ve çevrelerindeki tarafından daha az kabul gören bireylerin daha fazla içselleştirilmiş homofobi yaşadıklarını belirtmiştir. Aynı çalışma, LGBlerin içinde buldukları çevre ve ortam, eşcinsellik konusunda olumlu bakış açılarına sahip ise ve kişi diğer LGBler ile sağlıklı ilişkiler kurabiliyorsa, cinsel kimlik gelişimini öğretici ve olumlu bir deneyim olarak algılayacağını göstermiştir.

Biseksüellerin gey ve lezbiyenlere nazaran, aile üyelerine açılmakta büyük zorluklarla karşılaştıklarını ve içselleştirilmiş damgalanmanın birinin cinsel yönelimini gizlemeyle güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir (Wandrey vd., 2015). Biseksüellerin yaşadığı homofobik ve bifobik deneyimlere ilişkin damgalanma beklentisi, sadece açılma konusundaki isteksizliklerini arttırmakla kalmayıp, biseksüellerde, açılmanın olumsuz duygusal tepkilerle sonuçlanacağı algısını da güçlendirmektedir (Schrimshaw vd., 2019). Bu durumun, biseksüellerin ailelerine açılmaları konusundaki cesaretini de kıracağı varsayılabilir. Ayrıca, biseksüellerin, aile üyelerinin heteroseksist kültürel beklentileriyle mücadele etmenin bir yolu olarak, cinsel yönelimlerini gey veya lezbiyen olarak açıklayabildikleri görülmüştür (Scherrer vd., 2015). Ek olarak, biseksüel insanların cinsel yönelimleri hakkında açık olmaları konusunda daha az sosyal baskıya maruz kaldıkları ve özellikle, karşı cinsle olan ilişkilerde buldukları zaman kimliklerini gizleyebilme olanaklarının artacağı yönündedir (Pistella, 2016).

Türkiye’de gey ve lezbiyenlerin açılma süreçlerini incelemek amacıyla 14 eşcinsel ile yüz yüze görüşme yoluyla yapılan nitel bir araştırma (Kabacaoğlu, 2015), açılma sürecindeki eşcinsellerin karşılaştığı en önemli problemin, cinsel kimliklerine yönelik homofobik ve heteroseksist tutumlar olduğunu göstermiştir. Eşcinsel kimliğe yönelik bu olumsuz tutumlar, eşcinsellerin cinsel yönelimlerini fark etmelerini ve kendi cinsel kimliklerini kabullenmelerini zorlaştırmaktadır. Pek çok LGB reddedilme endişesiyle aile bireyelerine açılmayı tercih etmemektedir. Cinsel yönelime yönelik ebeveyn reddi,

bireylerde özgüven kaybı ve hayal kırıklığına neden olmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu cinsel yönelimiyle ilgili taciz, şiddet ve ayrımcılık olaylarına maruz kalmıştır. Bu olumsuz olaylara bağlı olarak, eşcinsellerin çeşitli korku ve kaygılar yaşadıkları görülmektedir.

Riggle ve arkadaşları (2017) 373 LGB katılımcı ile gerçekleştirdikleri çalışmada, cinsel kimliğe yönelik damgalanmanın yüksek olduğu bir sosyokültürel çevrede, cinsel yönelimi hakkında açık olmanın LGBlerde, reddedilme veya ayrımcılığa bağlı azınlık stresini artırabileceğini tespit etmişlerdir. Ancak, Karen ve arkadaşları (2013), cinsel azınlık kimliğini aktif olarak gizlemenin, özellikle iyi oluşu olumsuz yönde etkileyeceğini ve depresyon riskini artırabileceğini ifade etmiştir. Bu bulgulara bağlı olarak, gizlenme, bazı bireyler için stresi hafifleten başarılı bir başa çıkma stratejisiyken; bazıları içinse olası önyargılara karşı stres yaratan bir faktör olduğu varsayılabılır. Ayrıca, bireylerin, cinsiyet, yaş veya cinsel yönelimi ne olursa olsun, özerkliklerini destekleyici bağlamlarda açılma olasılıkları daha yüksektir (Legate vd., 2012). Cinsel kimliğini kabul etmiş bireylerin cinsel yönelimleri ile ilgili arkadaşlarına ve ailelerine açılma sürecinde daha az zorluk yaşadıkları ve cinsel yönelimi nedeniyle başkaları tarafından kabul edilme konusunda çok az endişeleri olduğu görülmektedir (Bregman vd., 2013). Meyer (2003) açık olma ile içselleştirilmiş damgalanma arasında anlamlı ve negatif bir ilişki olduğunu bildirmiştir. Bulgular, LGBler için psikolojik zorluklar yaratan yüksek düzeyde içselleştirilmiş damgalanmanın, cinsel kimliklerini açıklamalarını engellediğini göstermektedir (Meyer, 2003). Damgalanma riskinin daha fazla olduğu toplumlarda yaşayan cinsel azınlıklar, kendilerine ve kendi cinsel yönelimlerine karşı olumsuz duyguları içselleştirme riskini daha fazla taşımaktadır. Bu içselleştirilmiş olumsuz duygular, lezbiyen, gey ve biseksüellerin, cinsel yönelimlerini açıklamada önemli zorluklar ve psikolojik engellerle karşılaşmasına neden olabilir (Herek vd., 2015). Bunun yanı sıra, eşcinselliği tanıyan yasaların bulunmaması, cinsel azınlıklarda ayrımcılık ve mağduriyete bağlı gelişen içselleştirilmiş içselleştirilmiş homofobi ile ilişkili bulunmuştur (Berg vd., 2016). Sonuç olarak LGBler için gelişmiş bir sosyopolitik iklimin ayrımcılık ve mağduriyet deneyimlerini azaltacağı düşünülmektedir.

2.7 TOPLULUKLARA KATILIM

Cinselliğe özgü sosyal desteğin, olumlu kimlik gelişimini teşvik etmesi ve psikolojik sıkıntıyı azaltması göz önüne alındığında (Doty vd., 2010), topluluklar ve diğer LGBler ile bağlantıda bulunmanın, azınlık stresinin olumsuz etkilerini azaltmada etkili olabileceği düşünülebilir. Ayrıca, kişinin bir LGB topluluğu ile bağlantıda olması, daha yüksek psikolojik ve sosyal iyi oluşunun yanı sıra daha yüksek kolektif özsaygı ile de ilişkilendirilmiştir (Frost ve Meyer, 2012). Gruba ait olma ihtiyacını ve diğerlerini dikkate almaya dönük olarak sosyal ilgiyi besleyen, birlikte hareket etme gücü veren topluluklara dahil olma mikro saldırı ve azınlık stresi karşısında koruyucu faktör olarak değerlendirilebilir. Buna kanıt olarak, topluluklara katılım, gizlenme motivasyonu, kimlik belirsizliği ve olumsuz kimlik ile negatif olarak ilişkilidir (Cramer vd., 2018). Pistella ve arkadaşları (2016) 291 LGB ile yaptıkları çalışmada; daha fazla sayıda LGB temasına sahip olmanın, aileye açılma ile anlamlı şekilde ilişkili olduğunu bulmuştur. Aynı çalışmanın bulguları; diğer cinsel azınlıklarla sosyal temasların, açılmanın önündeki engelleri kaldırdığı ve LGB kimlik gelişimine ilişkin zorluklarla başa çıkma konusunda bir destek mekanizması olduğunu göstermektedir (Pistella vd., 2016).

LGB topluluğuna katılımın cinsel azınlıklarda daha yüksek derecede sosyal iyi oluş ile ilişkili olduğu görülmüştür (Kertzner vd., 2009). Ancak, ilginç bir şekilde, kuruluşlardaki bu kişiler, toplum tarafından yanlış anlaşılma ile ilgili daha fazla stres bildirmektedir (Lewis vd., 2001). Bu bulgular çok sayıda olasılık ortaya çıkarmaktadır. Diğer eşcinsel erkeklerle ve lezbiyenlerle yapılan aktivitelere katılım azınlık stresine karşı bir tampon görevi görebilir. Öte yandan, daha az stres yaşayanların benzer kişilerle sosyal etkileşimi arama olasılıkları daha yüksek olabilir. Bir diğer deyişle kapalı grubun içinde kaldıkları için daha az stres yaşıyor olabilirler. Eşcinsel gruplarla özdeşleşmeleri toplum tarafından reddedilme durumunu daha belirgin hale getirebilir. Son olarak, içselleştirilmiş homofobisi yüksek olanlar, muhtemelen içselleştirilmiş homofobi ile ilişkili olduğu tespit edilen daha yüksek reddedilme beklentisi ve sosyal kaygı nedeniyle, LGB topluluğuyla iletişim kurmakta zorlanıyor olabilir (Puckett vd., 2015).

2.8 EŞCİNSEL ROMANTİK İLİŞKİ

Eşcinsel çiftler azınlık stresiyle ilişkili ve aynı zamanda ilişki kalitesini de etkileyen ek zorluklarla karşı karşıya kalabilirler. Cinsel azınlıkların romantik bir ilişkiye dahil olduklarında daha az psikolojik sıkıntı yaşadıkları görülmüştür (Whitton vd., 2018). Ayrıca, Tatum (2017) ABD’de eşcinsel evliliğin yasak olduğu eyaletlerde yaşayan cinsel azınlıkların, eşcinsel evliliklerin yasal olduğu eyaletlerde yaşayan cinsel azınlıklara göre anlamlı derecede daha yüksek seviyelerde içselleştirilmiş homonegativite, kaygı ve düşük öznel iyi oluş yaşadıklarını ortaya koydu. Bu bulgular eşcinsellerde, romantik bir partnere sahip olmanın, ruhsal sağlığı olumlu yönde destekleyebileceğini göstermektedir. Buna rağmen, cinsel azınlıklar eşcinsel ilişkiye karşı toplumsal hoşgörüsüzlük ve kabul eksikliği ile ilişkili olarak bazı durumlarda daha fazla stres yaşayabilirler. Lewis ve arkadaşları (2001) romantik ilişkilerini destekleyici bir çevrede bulunmayan cinsel azınlıkların, aileleri ve toplum tarafından reddedilme konusunda daha fazla endişe duyduklarını belirtmiştir. Ayrıca cinsel azınlık stresi ve içselleştirilmiş homofobi, eşcinsel ilişkilerde iyi oluş ve ilişki kalitesi ile negatif bir ilişkiye sahiptir (Cao vd., 2017). Feinstein ve arkadaşları (2018) kişinin azınlık stresine ilişkin deneyimlerinin ilişkinin işleyişi üzerindeki etkisini incelediği çalışmada, daha yüksek stres ve içselleştirilmiş damgalanmanın, romantik ilişki kalitesini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmiştir. Ancak bu durum yalnızca daha uzun ilişkide olanlar için geçerlidir (Feinstein vd., 2018). Cinsel azınlık olarak kendi eşcinsel kimliğini kabul etme ve kişinin yakın çevresinin eşcinsel romantik ilişkisine dair olumlu görüşleri olması damgalanma ve azınlık stresinin yıkıcı etkileri ile baş etmede önemli bir etkiye sahiptir (Rostosky vd., 2007). Gemberling ve arkadaşlarının (2015) LGBlerde cinsel saldırı, LGB kimliği ve romantik ilişki arasındaki ilişkileri incelediği çalışmada, cinsel saldırı öyküsü olan bireylerin, daha yüksek bağlanma kaygısı, kabullenilme kaygısı, kimlik belirsizliği ve içselleştirilmiş homofobi düzeylerine sahip olduğu bulunmuştur. Ek olarak, daha olumlu bir LGB kimliğinin, romantik ilişkilerin sağlıklı işleyişinde önemli etkiye sahip olduğu görülmüştür (Gemberling vd., 2015).

Tek eşli ilişkileri tercih etmeyen ve birden çok kişi ile romantik ilişki içerisinde olan LGBler daha fazla cinsel kimlik belirsizliği yaşamaktadır (Dyar vd., 2017). Molina ve arkadaşları (2015) romantik partner sayısının, azınlık stresi etkenlerine maruz kalmayı

etkilediğini ortaya koyduğu araştırmada, birden fazla partneri olan biseksüel kadınların, tek bir partneri olan biseksüel kadınlara göre daha fazla damgalanma yaşadıklarını göstermiştir. Aynı çalışmada, aynı anda birden fazla kadın / erkek partneri olan biseksüel kadınların tek bir partneri olan kadınlara göre daha fazla depresif semptomlar gösterdiği ve daha fazla alkol kullanımı bildirdiği görülmüştür (Molina vd., 2015). Düzenli ilişkisi olan bireyler, HIV / AIDS'e yakalanma konusunda daha az endişe duymaktadırlar çünkü partnerlerinin HIV durumu hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilirler (Lewis vd., 2001). Bunun yanı sıra 2006 yılında Mohr ve Fassinger tarafından yapılan çalışmanın bulgularında, eşcinsel romantik ilişki süresini ilişki kalitesi ile ilişkilendirilmiş ve ilişki kalitesinin olumsuz kimlik boyutları ile ters orantılı olduğu görülmüştür. Bu durumda, sağlıklı ve doyurucu bir romantik ilişkinin olumsuz cinsel kimlik karşısında koruyucu olduğu sonucuna varılabilir. Shilo ve arkadaşları (2015) sürekli bir ilişkide olmanın LGBQ gençleri arasında daha yüksek iyi oluş ile ilişkili olduğunu ve bunun içselleştirilmiş homofobi ve stres üzerindeki olumsuz etkilerine karşı koruyucu bir tampon görevi gördüğünü ifade etmiştir. Sürekli romantik ilişkilerin LGBQların yaşamlarında oynadığı olumlu rolü vurgulamaktadır. Bu nedenle, eşcinsel ilişkileri teşvik eden ve kabul eden sosyal normlar ve yasalar LGBQ ruh sağlığını ve iyi oluşunu artırabilir.

3. VERİ VE YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli ve örnekleme, veri toplama aşamasında kullanılan ölçme araçları, veri toplama süreci, elde edilen verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler hakkında bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde, araştırma kapsamında çeviri ve uyarlama çalışmaları yapılan “Cinsel Kimlik Stres Ölçeği” ve “Algılanan Damgalanma Ölçeği’ne” ait geçerlik ve güvenirlik analizlerine yer verilmiştir.

3.1 ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırmada niceliksel yöntemlerden kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Kesitsel araştırmalarda betimlenecek değişkenler bir seferde ölçülür. Genellikle örneklemin büyük olduğu ve birçok farklı özellikte topluluğu kapsayan araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2016). Bu araştırmanın bağımsız değişkenleri cinsel yönelim (lezbiyen, gey, biseksüel), eşcinsel romantik ilişki deneyimi durumu (var, yok), romantik ilişki süresi (6 aydan daha az, 6-12 ay, 12-18 ay, 18 ay ve üstü), açılma durumu, LGBTİQ+ derneklerine üyelik durumu, ve ruh sağlığı uzmanına başvurma durumu, bağımlı değişkenleri ise cinsel kimlik gelişimi algısıdır (*kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik belirsizliği*), cinsel kimlik stresi, algılanan damgalanmadır (*sosyal ve içselleştirilmiş damgalanma*).

3.2 ARAŞTIRMA GRUBU

Bu çalışmanın örneklemini, Türkiye’de yaşayan, cinsel yönelimini lezbiyen, gey veya biseksüel olarak tanımlayan, kadın ve erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Cattel (1978) ölçek uyarlama çalışmalarında, faktör analizi için örneklem büyüklüğünün en az 250 kişiden oluşması gerektiğini belirtmiştir. Bu bilgi dikkate alınarak, bu çalışma için psikometrik özellikleri test edilmesi gereken iki ölçeğin olması sebebiyle (Cinsel Kimlik Stres Ölçeği ve Algılanan Damgalanma Ölçeği) toplamda 507 katılımcıdan veri toplanmıştır. Katılımcılara uygulanan formların 477’si Google Formlar adlı uygulama üzerinden, 51’i elden toplanmıştır. Örneklem grubuna ulaşma zorlukları göz önünde bulundurularak, hem elden toplanan veriler hem de çevrimiçi toplanan veriler için

kartopu örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Kartopu örnekleme yönteminde araştırmacı az sayıda katılımcıdan veri toplamaya başlar ve daha sonra katılım sağlayan kişilerden, araştırmada yer alabilecek diğer bireylerin bilgilerini alarak zincirleme bir şekilde yeni kişilere ulaşarak örneklem grubunu genişletir (Baştürk ve Taştepe, 2013). Hazırlanan katılımcı formları ayrıca, internet üzerinden sosyal ağlar aracılığı ile dağıtılmış ve gönüllü kişiler tarafından doldurulmuştur. İnternet üzerinden anket uygulama yolu, çok büyük bir kesime hızlı bir şekilde uygulama olanağı sağlaması ve düşük maliyetli olması açısından avantajlıdır (Büyüköztürk vd., 2016). İnternet ortamının veri zenginliği bakımından bu tür kolaylıklar sağlaması, bu yöntemin kullanımının yaygınlaşmasına sebep olmuştur. Ayrıca, kimliğin gizli kalma durumu, katılımcıların daha samimi cevaplar vermesini sağlamaktadır (Karakulakoğlu, 2014). Buna rağmen, katılımı teşvik etme konusundaki zorluklar ve uygulamanın sadece belirli teknolojiye ve kültüre sahip kişilerle gerçekleştirilebilir olması bu yöntemin dezavantajlarından (Büyüköztürk vd., 2016). Araştırma ile ilgili bilgileri açık bir şekilde belirtmek ve veri toplama aracını katılımcılara hitap edecek şekilde –mümkün olduğunca kısa ve doldurması kolay olmalı- tasarlamak çevirim içi anketlere katılım miktarını artırabilir (Lefever vd., 2007). Çevirim içi toplanan veriler araştırmacıya birçok yönden avantaj sağlamasına rağmen, ölçüm hataları, az yanıt oranları ve örneklemin temsil edilebilirliği açısından bazı risk faktörleri oluşturmaktadır (Granello ve Wheaton, 2004).

3.2.1 Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Bu araştırmanın örneklemini, Tablo 3.1’de görüldüğü üzere yaş aralığı 13-52 (M=20.67, SS=4,65) olan 507 LGBden oluşmaktadır. Bu kişilerin 164’ü erkek (%32.3) ve 342’si kadındır (%67.7). Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre dağılımlarına bakıldığında, cinsel yönelimini biseksüel (N=281; %55.5) olarak tanımlayan kişilerin çoğunluğu oluşturduğu, lezbiyen (N=96; %19) ve gey (N=129; %25.5) olarak tanımlayanların ise katılımının daha az olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılım sağlayan kişilerin yaşadıkları bölgelere göre dağılımları incelendiğinde, 32’sinin (%6.3) köy veya kasabada, 78’inin (%15.4) ilçede, 109’unun (%21.5) ilde, 288’inin (%56.8) ise yaşamının büyük bir bölümünü büyük şehirde geçirdiği gözlemlenmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu ailesiyle (N=374; %73.8), bir kısmı ise yalnız başına (N=53; %10.5), arkadaşıyla (N=55; %10.8) ya da partneriyle (N=25; %4.9) birlikte yaşadığını

belirtmiştir. Araştırmaya katılan LGBlerin öğrenim durumlarına göre dağılımına baktığımızda; okur yazar olmayan (N=3; %0.6), ilkokul/ortaokul mezunu (N=70; %13.8), lise mezunu (N=247; %48.8), lisans/lisansüstü mezunu (N=186; %36.8) kişi bulunmaktadır. Katılımcıların ebeveynlerinin öğrenim durumlarına ait elde edilen bilgilere göre; annesi okur-yazar olmayan (N=6; %1.2) ve okur-yazar olan (N=15; %3) kişiler azınlıktayken, annesi ilkokul/ortaokul mezunu (N=176; %34.9), lise mezunu (N=149; %29.5) ve lisans/lisansüstü mezunu olanlar (N=159; %31.5) çoğunluktadır. Babaların eğitim durumlarına ait bilgilere göre; okur-yazar olmayan (N=1; %0.2) ve okur-yazar (N=10; %2) olanlar azınlığı, ilkokul/ortaokul mezunları (N=154; %30.5), lise mezunları (N=150; %29.7), lisans/lisansüstü mezunları (N=190; % 37.6) ise çoğunluğu oluşturmaktadır. Ekonomik gelir seviyesine göre dağılımı incelediğimizde; katılımcıların çoğunluğunun aylık geliri 2000 TL'nin altındadır (N=328; %64.8). Aylık geliri, 2000-5000 TL arasında olan 114 (%22.5), 5000-10000 TL arasında olan 53 (%10.5), 10000 TL ve üzeri olan 11 (%2.2) kişi vardır.

Tablo 3.1: Katılımcıların sosyodemografik bilgilerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri – 1

Değişkenler	Frekans (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Erkek	164	32.3
Kadın	343	67.7
Cinsel Yönelim		
Lezbiyen	96	19.0
Gey	129	25.5
Biseksüel	281	55.5
Yaşanan Bölge		
Köy/Kasaba	32	6.3
İlçe	78	15.4
İl	109	21.5
Büyük Şehir	288	56.8
Kiminle Yaşadıkları		
Aileyle	374	73.8
Yalnız	53	10.5
Arkadaşla	55	10.8
Partnerle	25	4.9

Değişkenler	Frekans (N)	Yüzde (%)
Okur-Yazar	3	0.6
İlkokul/Ortaokul	70	13.8
Lise	247	48.8
Lisans/Lisansüstü	186	36.8
Anne Öğrenim Durumu		
Okur-Yazar Değil	6	1.2
Okur-Yazar	15	3.0
İlkokul/Ortaokul	176	34.9
Lise	149	29.5
Lisans/Lisansüstü	159	31.5
Baba Öğrenim Durumu		
Okur-Yazar Değil	1	0.2
Okur-Yazar	10	2.0
İlkokul/Ortaokul	154	30.5
Lise	150	29.7
Lisans/Lisansüstü	190	37.6
Ekonomik Gelir Seviyesi		
0-2000 TL	328	64.8
2000-5000 TL	114	22.5
5000-10000 TL	53	10.5
10000 TL ve üstü	11	2.2

Tablo 3.2’de görüldüğü üzere ilişki durumları ile ilgili soruya, katılımcıların çoğunluğu ilişkisi yok (N=296; %58.5) yanıtını verirken, ilişkisi var/tek eşli (N=184; % 36.4) ve ilişkisi var/çok eşli (N=26; %5.1) yanıtını verenler daha azdır. Eğer seçme/karar verme şansları olsaydı tercih edecekleri ilişki şekline göre; 444 kişi (%87.7) tek eşli, 62 kişi (%12.3) çok eşli olmayı tercih edeceklerini belirtmiştir. Katılımcıların arasından şu ana kadar eşcinsel romantik ilişki deneyimi olan 401 (%79.2), olmayan 105 (%20.8) kişi bulunmaktadır. Anket formunda verilen yanıtlara göre, katılımcıların yarısından çoğunun deneyimlediği en uzun romantik ilişki süresi altı aydan daha azken (N=277; %54.7), 6-12 ay deneyimi olan 68 kişi (%13.7), 12-18 ay deneyimi olan 51 kişi (%10.3), 18 ay ve üstü eşcinsel romantik ilişki deneyimi olan 106 kişi (%21.3) bulunmaktadır. Katılımcıların arasından daha önce cinsel yönelimi ile ilgili başkalarına açılan 450 (%88.9), açılmayan 56 (%11.1) kişi vardır. Yaşadığı çevrede cinsel yönelimi ile ilgili ayrımcılığa maruz kaldığını düşünen 139 kişi (%27.5) bulunurken, ayrımcılığa maruz kalmadığını belirten 196 kişi (%38.7) ve soruya kararsızım yanıtını veren 171 kişi

(%33.8) bulunmaktadır. Katılımcılardan, yaşadıkları çevrede cinsel yönelimleri nedeniyle saldırıya uğrama korkularının derecelendirilmesi istenen soruya verilen yanıtların dağılımına baktığımızda; hiç korkmuyorum (N=68; %13.4), korkmuyorum (N=98; %19.3), biraz korkuyorum (N=158; %31.2), korkuyorum (N=76; %15), çok korkuyorum (N=53; %10.5), bilmiyorum (N=45; 8.9), cevap vermek istemiyorum (N=9; %1.8) şeklindedir. Cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları herhangi bir psikolojik zorlanmadan dolayı ruh sağlığı uzmanına danışanlar daha azken (N=128; %25.2), bir uzmana danışmadıklarını belirtenler (N=379; %74.8) çoğunluktadır. LGBTİQ+'ların haklarını savunan bir derneğe/derneklere üyeliği olan 76 kişi (%15) varken, hiçbir derneğe üyeliği olmadığını belirten 431 kişi (%85) bulunmaktadır. Katılımcıların 350'si (%69) bu derneklerin etkinliklerinden haberdar olduğunu ifade ederken, 157'si (%31) tam tersi yönde yanıt vermiştir. Derneklerin etkinliklerine katılma sıklığı ile ilgili verilen yanıtlar; hiç (N=252; %49.7), nadiren (N=125; 24.7), bazen (N=85; %16.8), sıklıkla (N=39; %7.7), her zaman (N=6; %1.2) şeklindedir. "Cinsel yöneliminizi kimler bilir?" sorusuna, katılımcılar tarafından verilen yanıtların dağılımı hiç kimse bilmiyor (N=41; %3.7), anne (N=128; %11.5), baba (N=55; %5), kardeş/abi/abla (N=136; %12.3), yakın arkadaşlar (N=427; %38.5), iş arkadaşları (N=32, %2.9), akrabalar (N=42; %3.8), sosyal çevre (N=227; %20.5), herkes (N=22; %2) şeklindedir. Ayrımcılığa maruz kalma şekil/şekillerini belirten 264 katılımcının verdiği yanıtların dağılımı bakışlar ve jestlerle (N=209; %30.4), hakaret (N=116, %16.9), tehditler (N=34; %4.9), saldırganlık-yaralama yok (N=53; %7.7), saldırganlık-yaralayarak (N=10; %1.5), hizmet vermeme (N=14; %2), olumsuz tavır (N=161; %23,4), işe almama (N=16; %2.3), terfi ettirmeme (N=8; %1.2), görev yerini değiştirme (N=3; %0.4), yıldırma (N=63; %9.2) şeklindedir.

Tablo 3.2: Katılımcıların sosyodemografik bilgilerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri – 2

Değişkenler	Frekans (N)	Yüzde (%)
İlişki Durumu		
İlişkisi var/Tek eşli	184	36.4
İlişkisi var/Çok eşli	26	5.1
İlişkisi yok	296	58.5

Değişkenler	Frekans (N)	Yüzde (%)
Tercih edilen ilişki şekli		
Tek eşli	444	87.7
Çok eşli	62	12.3
Eşcinsel romantik ilişki deneyimi		
Evet	401	79.2
Hayır	105	20.8
Deneyimlenen en uzun eşcinsel romantik ilişki süresi		
6 aydan daha az	272	54.7
6-12 ay	68	13.7
12-18 ay	51	10.3
18 ay ve üstü	106	21.3
Başkalarına açılma durumu		
Evet	450	88.9
Hayır	56	11.1
Ayrımcılığa maruz kalma durumu		
Evet	139	27.5
Hayır	196	38.7
Kararsızım	171	33.8
Saldırıya uğrama korkusu		
Hiç korkmuyorum	68	13.4
Korkmuyorum	98	19.3
Biraz korkuyorum	158	31.2
Korkuyorum	76	15.0
Çok korkuyorum	53	10.5
Bilmiyorum	45	8.9
Cevap vermek istemiyorum	9	1.8
Ruh sağlığı uzmanına başvurma durumu		
Evet	128	25.2
Hayır	379	74.8
LGBTİQ+ dernek üyeliği		
Evet	76	15.0
Hayır	431	85.0
LGBTİQ+ etkinlikleri haberdarlık durumu		
Evet	350	69.0
Hayır	157	31.0

Değişkenler	Frekans (N)	Yüzde (%)
LGBTİQ+ etkinliklerine katılma sıklığı		
Hiç	252	49.7
Nadiren	125	24.7
Bazen	85	16.8
Sıklıkla	39	7.7
Her zaman	6	1.2
Cinsel yöneliminizi kimler bilir?		
Hiç kimse bilmiyor	41	3.7
Anne	128	11.5
Baba	55	5.0
Kardeş/Abi/Abla	136	12.3
Yakın arkadaşlar	427	38.5
İş arkadaşları	32	2.9
Akrabalar	42	3.8
Sosyal çevre	227	20.5
Herkes	22	2.0
*N sayısı örneklemin hacmini geçmektedir (N=1110, Toplam yanıt sayısı)	N=506	
Ayrımcılığa maruz kalma şekil/şekilleri		
Bakışlar ve jestlerle	209	30.4
Hakaret	116	16.9
Tehditler	34	4.9
Saldırganlık (yaralama yok)	53	7.7
Saldırganlık (yaralayarak)	10	1.5
Hizmet vermeme	14	2.0
Olumsuz tavır	161	23.4
İşe almama	16	2.3
Terfi ettirmeme	8	1.2
Görev yerini değiştirme	3	0.4
Yıldıрма	63	9.2
*N sayısı örneklemin hacmini geçmektedir (N=687, Toplam yanıt sayısı)	N=264	

3.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

LGBlerde sosyodemografik değişkenlere göre cinsel kimlik gelişimi algısı, cinsel kimlik stresi ve algılanan damgalanmayı incelenmeyi amaçlanan bu çalışmada katılımcıların demografik bilgilerini elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan “Sosyodemografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Katılımcıların, cinsel yönelimlerine ilişkin cinsel kimlik gelişim algılarını değerlendirmek amacıyla “Lezbiyen, Gey,

Biseksüel Kimlik Ölçeği”; cinsel kimliğe bağlı stres düzeyini değerlendirmek amacıyla “*Cinsel Kimlik Stres Ölçeği*”; cinsel yönelimlerine ilişkin algılanan damgalanma düzeyini değerlendirmek için “*Algılanan Damgalanma Ölçeği*”; kullanılmıştır.

3.3.1 Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırma için gerekli olan, katılımcılara ait sosyodemografik bilgileri saptayabilmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu formda katılımcıların, cinsel yönelimlerine ve yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, vb. gibi sosyodemografik bilgilerine yönelik 22 soru bulunmaktadır (Bkz. Ek: B2). Bu soruların tamamı, çoktan seçmeli, çoklu yanıtı olan sorular, evet-hayır soruları ve likert tipi sorulardan oluşmaktadır.

3.3.2 Lezbiyen, Gey, Biseksüel Kimlik Ölçeği

Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Kimlik Ölçeği, Mohr ve Kendra (2011) tarafından LGBlerin cinsel yönelimlerine ilişkin cinsel kimlik gelişim algılarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş 27 madde ve 8 boyuttan oluşan kendini değerlendirme ölçeğidir. Orijinal LGBKÖ'nün alt ölçekleri için Cronbach alfa katsayı değerleri .72- .94 arasında değişmekte ve 6 haftalık test-tekrar test korelasyon katsayıları .70- .92 arasında değişmektedir (Mohr ve Kendra, 2011).

Kemer ve arkadaşları (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçek 27 madde, 8 boyuttan oluşmaktadır ve 6'lı likert tipi olarak hazırlanmıştır (1=kesinlikle katılıyorum – 6=kesinlikle katılmıyorum). Bu alt boyutlardan; *Kabullenilme Kaygısı* (3 madde; 5., 9., 16.) LGBlerin damgalanmaya yönelik duyduğu endişeyi, *Gizlenme Motivasyonu* (3 madde; 1., 4., 19.) LGBlerin cinsel yönelimini diğerlerinden gizli tutma ile ilgili kaygı ve isteğini, *Kimlik Belirsizliği* (4 madde; 3., 8., 14., 22.) ise LGBlerin cinsel yönelimlerine ilişkin belirsizlik ve kararsızlıklarını ölçer. *İçselleştirilmiş Homofobi* (3 madde; 2., 20., 27.) LGBlerin kendi kimliğini reddedişini, *Zorlu Süreç* (3 madde; 12., 17., 23.) LGBlerin cinsel kimlik gelişimine ilişkin zorluklara karşı algısını ölçer. *Kimlik Üstünlüğü* (3 madde; 7., 10., 18.) LGBlerin kendini heteroseksüellere göre üstün görmesini, *Kimlik Olumlama* (3 madde; 6., 13., 26.) LGBlerin kendi kimliğini kabul etmesi ve cinsel kimlik algılarına ilişkin olumlu duygu, düşüncelerini ve *Kimlik Merkeziyeti* (5 madde; 11., 15.,

21., 24., 25.) LGBlerin cinsel yönelimini/kimliğini tüm kimliğinin ayrılmaz bir parçası olarak görmesini ölçer. Ölçekte bazı maddeler ters puanlanmaktadır (23. ve 11. maddeler). Her bir boyuta ait maddelerin ortalamaları alınarak ilgili boyutlar puanlanır. Bu işlemin belirtilen boyutlarda ters puanlanma yapıldıktan sonra gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Çalışma sonucu elde edilen iç tutarlık katsayıları Kabullenilme Kaygısı, Gizlenme Motivasyonu, Kimlik Belirsizliği, İçselleştirilmiş Homofobi, Zorlu Süreç, Kimlik Üstünlüğü, Kimlik Olumlama ve Kimlik Merkeziliyeti alt boyutları için sırasıyla .79, .58, .86, .79, .74, .66, .80 ve .76 olarak bulunmuştur (Kemer vd., 2017).

Tablo 3.3: Lezbiyen Gey Biseksüel Kimlik Ölçeği DFA uyum indeksleri

	χ^2	Sd	χ^2/sd	RMSEA	SRMR	CFI
DFA	646,06	296	2,18	,06	,07	,90

Ölçeğin uyarılma çalışmasında, Kemer ve arkadaşlarının (2017) ölçeğin yapı geçerliliğine kanıt sunmak amacıyla yaptığı doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, Tablo 3.3'de görüldüğü üzere elde edilen uyum indeksleri modelin iyi uyum gösterdiğine işaret etmiştir, $\chi^2 = 646.06$, $sd = 296$, $\chi^2/sd = 2.18$, $CFI = .90$, $SRMR = .07$ $RMSEA = .06$ (90% $CI = .06-.07$). Tüm parametre değerleri anlamlı bulunmuştur. Bu değerler, Kabullenilme Kaygısı için .73 ile .77, Gizlenme Motivasyonu için .28 ile .74, Kimlik Belirsizliği için .77 ile .82, İçselleştirilmiş Homofobi için .49 ile .96 Zorlu Süreç için -.55 ile .73, Kimlik Üstünlüğü için .48 ile .78, Kimlik Olumlama için .62 ile .85, Kimlik Merkeziliyeti için .25 ile .85 arasında değişmektedir. (Kemer vd., 2017). Kemer ve arkadaşları (2017) tarafından LGBKÖ'nün birleşim ayrışım geçerliliğine kanıt sunmak amacıyla, Yaşam Doyumu Ölçeği, Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği ve Öz Şefkat Ölçeği ile olan korelasyonları incelenmiştir. Belirlenen bu ölçütler ile LGBKÖ'nün alt boyutlarına ilişkin anlamlı ilişkiler gözlenmiştir (Kemer vd., 2017).

Ölçeğin, Kabullenilme Kaygısı, Gizlenme Motivasyonu, Kimlik Belirsizliği, İçselleştirilmiş Homofobi, Zorlu Süreç, Kimlik Üstünlüğü, Kimlik Olumlama ve Kimlik Merkeziliyeti alt boyutları için bu çalışmada elde edilen Cronbach alfa değeri sırasıyla .76, .59, .74, .72, .65, .63, .84 ve .67 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3 Cinsel Kimlik Stres Ölçeği

Cinsel Kimlik Stres Ölçeği (CKSÖ) Wright ve Perry (2006) tarafından LGBlerin kendi kimliklerine karşı hissettikleri stres miktarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş, 7 maddelik 5'li likert tipi (1=kesinlikle katılıyorum – 5=kesinlikle katılmıyorum) kendini değerlendirme ölçeğidir. “Bilmiyorum” (6) yanıtları, ölçek puanlamasının orta noktasında olan “Karışık hisler içindeyim” (3) yerine kodlanmaktadır. Ölçek maddeleri, LGBlerin kendi cinsel yönelimleri hakkında nasıl düşündüklerini ve hissettiklerini tanımlayan ifadeleri içerir. CKSÖ'ye ilişkin örnek maddeler ekler bölümünde gösterilmiştir (Bkz. Ek: B3). Belirtilen maddeler (2., 3., 5., ve 7. maddeler) ters kodlandıktan sonra toplam CKSÖ puanı hesaplanır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 7, en yüksek puan ise 35'tir. Elde edilen yüksek puan değerleri, LGB olmakla ilgili daha fazla cinsel kimlik stresine işaret eder. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin tek boyutlu yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. CKSÖ'nün orijinal versiyonu için iç tutarlılığı .83 olarak hesaplanmıştır. AFA sonuçlarına göre ölçeğin tek faktörlü yapısı toplam varyansın %54,03'ünü açıklamıştır (Wright ve Perry, 2006).

Cinsel Kimlik Stres Ölçeğinin Türkçeye çeviri ve LGB Türkiye örnekleminde uyarlama çalışmasını yapmak amacıyla çalışmada adı geçen yazarlarla e-posta yoluyla iletişim kurularak, ölçeğin kullanımı ve uyarlama çalışması için izin istenmiştir. Yazarlar ölçeğin uyarlanması ve kullanımı için gerekli izni vermiş olup, e-posta aracılığıyla araştırmacıya bildirmişlerdir. İzin süreci tamamlandıktan sonra Cinsel Kimlik Stres Ölçeğinin uyarlama çalışmalarına başlanmıştır. Ölçeğin dil eşdeğerliği için ilk aşamada hem İngilizceye hem de Türkçeye iyi derecede hakim olan üç uzman tarafından orijinali İngilizce olan ölçek Türkçeye çevrilmiştir. İkinci aşamada bu çeviriler, araştırmacı ile bir akademisyen tarafından karşılaştırılmış ve söz konusu maddeleri en iyi ifade ettiği düşünülen çeviriler seçilerek yeni bir çeviri formu oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada, bu çeviri formu üzerinden ilk çeviriyi yapanlardan farklı, uzmanlık alanı İngilizce olan akademisyenlerden geri bildirim alınarak gerekli düzeltmeler yapılmış ve en iyi form oluşturulmuştur.

3.3.3.1 Cinsel Kimlik Stres Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi

Cinsel Kimlik Stres Ölçeğinin yapı geçerliğine sahip olup olmadığını belirlemek amacıyla, SPSS 21.0 paket programı kullanılarak açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. İlk olarak, açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri için SPSS aracılığıyla rastgele örnekleme ile eşdeğer yarılama yöntemi kullanılarak veri seti ikiye ayrılmıştır. Bunun sonucunda iki alt örneklem (alt örneklem-1, N=257 ve alt örneklem-2, N=250) elde edilmiştir. Cinsel Kimlik Stres Ölçeğinin faktör yapısını incelemek amacıyla alt örneklem-1 kullanılarak 257 kişilik veri setine orijinal çalışmaya uygun olarak temel bileşenler analizi ve varimax döndürme yöntemi kullanılarak açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Temel bileşenler analizinin yürütülmesinden önce, verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett küresellik testleri kullanılmıştır. KMO değeri .841 olarak belirlenmiştir, bu değer tavsiye edilen .60 değerini geçmektedir (Kaiser 1970, 1974) ve Bartlett Küresellik Testi (Bartlett, 1954) ki-kare değeri 920.290 ve serbestlik derecesi 21 olup istatistiksel anlamlılığa ulaşmıştır ($p=.000$). KMO katsayısının tavsiye edilen minimum değerden yüksek ve Bartlett Küresellik testinin anlamlı olması elde edilen verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.4: Cinsel Kimlik Stres Ölçeği Faktörlere Yönelik Öz Değer ve Varyans Oranları

Faktörler	Öz Değer	Açıklanan Varyans
F1	3,881	55,449
Açıklanan toplam varyans:		55,449

Faktör sayısı belirlenirken öz değer oranları dikkate alındığında, olumlu ve olumsuz maddelerin iki ayrı faktöre yükleme yaptığı bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğin orijinal çalışmasında tek bileşenli yapı desteklendiğinden, bileşen yapısı belirlenirken tek sayıda faktöre zorlanmıştır. Tek bileşenin yorumlanmasına yardımcı olmak için varimax döndürme gerçekleştirilmiştir. En az madde yükü olarak .30 değeri belirlenmiştir. Temel bileşenler analizi, tek bileşenin varlığını ortaya koymuştur. Tablo 3.4’de görüldüğü gibi, tek bileşenli çözüm toplam varyansın %55,4’ünü açıklamıştır. Cinsel Kimlik Stres

Ölçeğinin tek bileşenli çözümü için elde edilen faktör yük değerleri ve madde toplam korelasyon oranlarına ilişkin bilgiler Tablo 3.5’de gösterilmiştir.

Tablo 3.5: Cinsel Kimlik Stres Ölçeğinin tek faktörlü çözümü için faktör yük değerleri ve madde toplam korelasyon oranları

Madde	F1	Madde Toplam Korelasyonu
M 3	,886	,82
M 7	,829	,76
M 1	,827	,72
M 2	,744	,64
M 4	,690	,57
M 6	,628	,51
M 5	,550	,44
Öz değer:	3,881	
Açıklanan Varyans:	%55,4	

Cinsel Kimlik Stres Ölçeğine ilişkin güvenilirliği belirlemek amacıyla Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin tek boyutlu yapısı için Cronbach Alpha değeri .86’dır. Elde edilen sonuçlar ölçeğin tek boyutlu yapısı için oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Ölçeğin tek bileşenli yapısı için madde toplam korelasyon değerleri sırasıyla; .72, .64, .82, .57, .44, .51, .76’dır. Madde toplam korelasyon değerleri incelendiğinde tüm değerlerin .40’tan yüksek olduğu görülmektedir. Bu da tüm maddeler için, madde ayırt edicilik gücünün çok iyi olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2016).

3.3.3.2 Cinsel Kimlik Stres Ölçeği Birleşim – Ayrışım Geçerliği

Cinsel Kimlik Stres Ölçeğinin birleşim ayrışım geçerliliğini test etmek için, Algılanan Damgalanma Ölçeği, İçselleştirilmiş Damgalanma alt ölçeği, Sosyal Damgalanma alt ölçeği ve LGBKÖ’nün tüm alt boyutları kullanılarak aralarındaki korelasyon değerleri incelenmiştir. Gizlenme motivasyonu, kimlik belirsizliği, kimlik üstünlüğü ve sosyal damgalanma ile CKSÖ arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Cinsel Kimlik Stres Ölçeği ve LGBKÖ’nün kabullenilme kaygısı, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik olumlama ve kimlik merkezियeti alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı

ilişkiler gözlemlenmiştir. LGBKÖ'nün pozitif kimlik alt boyutlarından olan kimlik olumlama ve kimlik merkezietü CKSÖ ile negatif yönde ilişkilidir. Olumsuz kimlik alt boyutlarından kabullenilme kaygısı, içselleştirilmiş homofobi ve zorlu süreç alt boyutları ile arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Algılanan Damgalanma Ölçeği ve içselleştirilmiş damgalanma alt ölçeği ile CKSÖ arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki gözlemlenmiştir. Cinsel Kimlik Stres Ölçeğinin birleşim ayrışım geçerliliğine ilişkin korelasyon değerleri Tablo 3.6'da gösterilmiştir.

Tablo 3.6: LGBKÖ alt ölçekleri, ADÖ ve alt ölçekleri ile CKSÖ arasındaki korelasyon değerleri ve betimsel istatistikler

	M	Ss	α	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. CKS	17,1	7,41	,86	1	,11**	,02	,06	,19**	,17**	-,04	-,22**	-,14**	,08*	-,02	,15**
2. KK	10,2	4,46	,76		1	,27**	,31**	,28**	,39**	,13**	,03	,10*	,39**	,27**	,35**
3. GM	11,7	3,69	,59			1	,28**	,23**	,28**	-,02	,02	-,08	,14**	,01	,21**
4. KB	8,6	4,69	,74				1	,27**	,43**	,12**	-,03	-,02	,13**	-,03	,23**
5. İH	5,4	3,17	,63					1	,35**	,04	-,29**	,00	,26**	,09*	,31**
6. ZS	7,7	3,67	,65						1	,007	-,29**	-,12**	,39**	,11*	,50**
7. KÜ	6,2	3,41	,63							1	,15**	,29**	,07	,06	,05
8. KO	14,4	3,91	,84								1	,43**	-,05	,09*	-,17**
9. KM	18,0	5,65	,67									1	,07	,16**	-,02
10. AD	22,9	7,57	,79										1	,78**	,82**
11. SD	11,3	4,46	,77											1	,29**
12. İD	11,5	4,94	,83												1

*p<,005 **p<,001 N = 507 CKS = Cinsel Kimlik Stresi; KK = Kabullenilme Kaygısı; GM = Gizlenme Motivasyonu; KB = Kimlik Belirsizliği; İH = İçselleştirilmiş Homofobi; ZS = Zorlu Süreç; KÜ = Kimlik Üstünlüğü; KO = Kimlik Olumlama; KM = Kimlik Merkezietü; AD = Algılanan Damgalanma; SD = Sosyal Damgalanma; İD = İçselleştirilmiş Damgalanma

3.3.3.3 Cinsel Kimlik Stres Ölçeği doğrulayıcı faktör analizi

Açımlayıcı faktör analizi ile belirlenmiş olan tek faktörlü yapının uyum iyiliğini ve yapı geçerliğini incelemek amacıyla, AMOS programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. SPSS aracılığıyla rastgele örnekleme ile eşdeğer yarılama yöntemi kullanılarak veri seti ikiye bölünmüştür. Bunun sonucunda iki alt örnekleme (alt örnekleme-1, N=257 ve alt örnekleme-2, N=250) elde edilmiştir. Cinsel Kimlik Stres Ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizini yapmak için alt örnekleme-2 kullanılarak 250 kişilik veri seti üzerinden tek faktörlü yapının doğrulanıp doğrulanmayacağı test edilmiştir.

3.3.3.3.1 Model Uyumu

Oluşturulan model ile veri arasındaki uyumu test ederken, uyum ölçütlerinden χ^2/sd , RMSEA, RMR, CFI, NFI ve GFI değerleri dikkate alınmıştır. Model ile ilgili elde edilen uyum değerleri Tablo 3.7’de gösterilmiştir.

Tablo 3.7: Cinsel Kimlik Stres Ölçeği DFA uyum indeksleri

	χ^2	Sd	χ^2/sd	RMSEA	RMR	CFI	NFI	GFI
DFA	31,767	13	2,444	,076	,078	,980	,967	,964

Tablo 3.7’de görüldüğü üzere, 7 maddenin tek faktör altında toplandığı model için yapılan DFA sonuçları incelendiğinde, χ^2/sd oranının ($31,767/13 = 2,444$) mükemmel düzeyde uyum gösterdiği görülmüştür (Sümer, 2000). Yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA) incelendiğinde ise .076 düzeyinde bir uyum indeksi elde edildiği görülmektedir ve bu değer belirlenen eşik değer ($<0,08$) altında olduğundan dolayı uyum kabul edilebilir düzeydedir (Browne ve Cudeck, 1993; Hooper, Coughlan ve Mullen 2008; Byrne, 2012). Artık ortalamaların karekökü (RMR) indeksinin .078 olduğu görülmektedir. Hesaplanan RMR değeri de .08’ in altında kalarak kabul edilebilir bir uyum göstermiştir (Wang ve Wang, 2012). Karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), Normlaştırılmış uyum indeksi (NFI) ve İyi uyum indeksi (GFI) incelendiğinde bu değerlerin sırasıyla .980, .967 ve .964 olduğu görülmüştür. CFI, NFI ve GFI değerleri için Bu değerlerin .95’in üzerinde olması sebebiyle mükemmel düzeyde uyuma sahip olduğu ifade edilebilir (Yaşlıoğlu, 2017). Analiz sonuçlarına göre, tek faktörlü yapının kabul edilebilir uyum değerleri gösterdiği bulunmuştur. Ancak düzeltme katsayıları incelendiğinde, 4. ve 6. maddeler arasında yapılacak düzeltmenin modele olumlu katkısı olacağı görülmüş ve bu iki madde arasında hata varyansları ilişkilendirilmiştir. Sonuç olarak 7 maddenin tek faktör altında toplandığı modelin eldeki veriye iyi uyum sağladığı belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin diyagram ekler bölümünde sunulmuştur (Bkz. Ek: A2). Ayrıca tek faktörlü modeldeki standardize edilmemiş regresyon ağırlıklarının 1.31 ile ,55 arasında değiştiği görülmektedir. Standardize edilmemiş regresyon ağırlıklarına ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 3.8’de verilmiştir.

Tablo 3.8: Cinsel Kimlik Stres Ölçeğine ilişkin regresyon ağırlıkları

Maddeler	Standardize edilmemiş regresyon ağırlıkları
M2	1,00
M3	1,31
M5	,55
M7	1,15
M1	,80
M4	,59
M6	,56

3.3.4 Algılanan Damgalanma Ölçeği

Algılanan Damgalanma Ölçeği, Mickelson (2001) tarafından bireylerin algılanan damgalanma düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. ADÖ, 8 maddelik 5’li likert tipi bir ölçektir. Ölçeğe ait örnek maddeler ekler bölümünde sunulmuştur (Bkz. Ek: B4). Sosyal damgalanma (4 madde; 4., 6., 7., 8.) ve içselleştirilmiş damgalanma olmak üzere (4 madde; 1., 2., 3., 5.) iki alt boyuttan oluşan 5’li likert tipi (1=kesinlikle katılmıyorum – 5=kesinlikle katılıyorum) bir ölçektir. 3. ve 5. maddeler ters kodlandıktan sonra, alt ölçeklere ait sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma ve tüm ölçeğe ait toplam algılanan damgalanma puanı hesaplanır. Sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma alt ölçeklerinden alınabilecek en düşük puan 4, en yüksek puan ise 20’dir. Bütün ölçekten alınabilecek en düşük puan 8, en yüksek puan ise 40’tır. Elde edilen yüksek puan değerleri, daha fazla algılanan damgalanma düzeyine işaret eder. Psikometrik analizler sonucunda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .76 ve test-tekrar test korelasyon katsayısı .78 olarak hesaplanmıştır (Mickelson, 2001). Dahası, bu ölçek, algılanan damgalanmayı ölçmek amacıyla, düşük gelirli kadınlar, eş şiddetine maruz kalmış kadınlar ve özel ihtiyaçları olan çocukların ebeveynleri de dahil olmak üzere farklı gruplarda kullanılmıştır (Mickelson, 2001, Williams ve Mickelson, 2008).

Ölçeğin, Taylor (2012) tarafından, maddelerdeki ifadeler uygun hale getirilerek cinsel yönelim ile ilgili damgalanmayı değerlendiren bir versiyonu uyarlanmıştır. Algılanan Damgalanma Ölçeği güçlü bir güvenilirlik göstermiş olup, Cronbach alfa değeri .87 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma alt ölçeklerine ait iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .94 ve .64 olarak hesaplanmıştır (Taylor,

2012). Ölçeğin bu versiyonu kullanılarak Fredrick (2015) tarafından yapılan bir çalışmada, çalışmanın amacı gereği sadece sosyal damgalanma değerlendirilerek bu alt boyuta ait Cronbach alfa değeri .86 olarak hesaplanmıştır

Algılanan Damgalanma Ölçeğinin Türkçeye çeviri ve LGB Türkiye örnekleminde uyarlama çalışmasını yapmak amacıyla çalışmada adı geçen yazarlarla e-posta yoluyla iletişim kurularak, ölçeğin kullanımı ve uyarlama çalışması için izin istenmiştir. Yazarlar ölçeğin uyarlanması ve kullanımı için gerekli izni vermiş olup, e-posta aracılığıyla araştırmacıya bildirmişlerdir. İzin süreci tamamlandıktan sonra Algılanan Damgalanma Ölçeğinin uyarlama çalışmalarına başlanmıştır. Ölçeğin dil eşdeğerliği için ilk aşamada hem İngilizceye hem de Türkçeye iyi derecede hakim olan üç uzman tarafından orijinali İngilizce olan ölçek Türkçeye çevrilmiştir. İkinci aşamada bu çeviriler, araştırmacı ile bir akademisyen tarafından karşılaştırılmış ve söz konusu maddeleri en iyi ifade ettiği düşünülen çeviriler seçilerek yeni bir çeviri formu oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada, bu çeviri formu üzerinden ilk çeviriyi yapanlardan farklı, uzmanlık alanı İngilizce olan akademisyenlerden geri bildirim alınarak gerekli düzeltmeler yapılmış ve en iyi form oluşturulmuştur.

3.3.4.1 Algılanan Damgalanma Ölçeği açımlayıcı faktör analizi

Algılanan Damgalanma Ölçeğinin yapı geçerliğine sahip olup olmadığını belirlemek amacıyla, SPSS programı kullanılarak faktör analizi yapılmıştır. SPSS aracılığıyla rastgele örnekleme ile eşdeğer yarılama yöntemi kullanılarak veri seti ikiye bölünmüştür. Bunun sonucunda iki alt örneklem (alt örneklem-1, N=257 ve alt örneklem-2, N=250) elde edilmiştir. Algılanan Damgalanma Ölçeğinin açımlayıcı faktör analizini yapmak için alt örneklem-1 kullanılarak 257 kişilik veri temel eksenler faktör analizine tabi tutulmuştur. Temel eksenler faktör analizinin yürütülmesinden önce, verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett testleri kullanılmıştır. KMO değeri .77 olarak belirlenmiştir, bu değer tavsiye edilen .60 değerini geçmektedir (Kaiser 1970, 1974) ve Bartlett Testi (Bartlett, 1974) ki-kare değeri 805.209 ve serbestlik derecesi 28 olup istatistiksel anlamlılığa ulaşmıştır ($p=.000$). KMO katsayısının tavsiye edilen minimum değerden yüksek ve Bartlett testinin anlamlı olması elde edilen verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.9: Algılanan Damgalanma Ölçeği faktörlere yönelik öz değer ve varyans oranları

Faktörler	Öz değer	Açıklanan Varyans
F1	3,303	35,973
F2	1,917	18,571
Açıklanan toplam varyans:		54,544

Tablo 3.9’da görüldüğü gibi, temel eksenler analizi, 1’in üzerinde öz değere sahip olan iki tane faktörün varlığını ortaya koymuştur, bu faktörler sırasıyla varyansın %35.9 ve %18.5’ini açıklamaktadır. Yamaç ve birikinti grafiğinde, ikinci faktörden sonra açık bir kırılma gözlemlenmektedir (Bkz. Ek: A5). Öz değerler ve yamaç birikinti grafiği sonuçlarına göre iki faktörün varyansa önemli ölçüde katkı sağladığı, diğer faktörlerin ise hem varyansa yeterli derecede katkı sağlamadığı hem de bu değerlerin birbirine çok yakın olduğu görülmüştür. Öz değer oranları ve faktör yükleri dikkate alınarak daha ileri analizler için iki faktörün tutulmasına karar verilmiştir. İki faktörlü çözüm toplam varyansın %54.5’ini açıklamıştır. İki faktör arasındaki korelasyon değerini belirlemek amacıyla ilk olarak dik döndürme yöntemlerinden varimax kullanılmıştır. Faktörler arası ilişkinin güçlü olması ($r=,592$) sebebiyle iki faktörün yorumlanmasına yardımcı olmak için, eğik döndürme yöntemlerinden oblimin döndürme gerçekleştirilmiştir. En az madde yükü olarak .40 değeri belirlenmiştir. Algılanan Damgalanma Ölçeğinin iki faktörlü çözümü için oblimin döndürme sonrası elde edilen faktörler, madde yük değerleri ve açıklanan toplam varyans oranlarına ilişkin değerler Tablo 3.10’da gösterilmiştir.

Tablo 3.10: Algılanan Damgalanma Ölçeğinin oblimin döndürme sonrası açımlayıcı faktör analizi sonuçları

Madde	Örüntü Katsayıları		Yapı Katsayıları		Ortak Faktör Varyansı
	F1	F2	F1	F2	
M 3	,829		,808		,659
M 2	,797		,840		,731
M 5	,790		,753		,585
M 1	,638		,688		,505
M 7		,875		,833	,717
M 8		,627		,639	,410
M 4		,613		,610	,372
M 6		,529		,585	,384

Döndürülmüş çözüm, içinde her iki faktörün de birden çok güçlü yükleme gösterdikleri ve maddelerin önemli bir biçimde sadece ilgili faktöre yükleme yaptıkları basit bir yapı ortaya koymuştur. Bu iki faktörün yorumlaması, Algılanan Damgalanma Ölçeği ile ilgili daha önce yapılmış olan çalışmalar ile tutarlıdır ve içselleştirilmiş damgalanma maddeleri güçlü bir şekilde Faktör 1'e yükleme yaparken, sosyal damgalanma maddeleri ise güçlü bir biçimde Faktör 2'ye yükleme yapmaktadır. Bu analizin sonucunda, öz değerler ve faktör yükleri dikkate alındığında ölçeğin iki faktörlü bir yapıda olduğu görülmektedir. Maddelerin birinci faktör üzerindeki yükleri .82 ile .63 arasında değişirken, ikinci faktör üzerindeki yükleri .87 ile .52 arasındadır. Faktörlerin açıkladığı varyanslar ve öz değer oranları incelendiğinde ölçeğin hem tek boyutlu hem de iki boyutlu olarak kullanılabilmesi gözlemlenmiştir.

Tablo 3.11: Algılanan Damgalanma Ölçeği güvenilirlik analizi

Faktörler	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
F1: İçselleştirilmiş Damgalanma	4	,837
F2: Sosyal Damgalanma	4	,774
Toplam	8	,795

Her bir faktöre ve ölçeğin geneline ilişkin güvenilirliği belirlemek amacıyla Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Tablo 3.11'de görüldüğü gibi ölçeğin tek

boyutlu yapısı için Cronbach Alpha değeri .79 iken, sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma alt boyutları için sırasıyla .77 ve .83 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar ölçeğin hem tek boyutlu yapısı için hem de alt boyutlar için oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Madde toplam korelasyon değerleri tek faktörlü yapı için sırasıyla (madde numarası 1'den 8'e kadar); .55, .64, .53, .42, .44, .54, .41, .45; içselleştirilmiş damgalanma alt boyutu için sırasıyla (madde 1, 2, 3, 5); .61, .72, .70, .62; sosyal damgalanma alt boyutu için sırasıyla (madde 4, 6, 7, 8); .55, .52, .66, .56'dır. Madde toplam korelasyon değerleri incelendiğinde tüm değerlerin .40'tan yüksek olduğu görülmektedir. Bu da tüm maddeler için, madde ayırt edicilik gücünün çok iyi olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2016).

3.3.4.2 Algılanan Damgalanma Ölçeği (Sosyal Damgalanma, İçselleştirilmiş Damgalanma) birleşim – ayrışım geçerliliği

Algılanan Damgalanma Ölçeği ve sosyal damgalanma, içselleştirilmiş damgalanma alt boyutlarının birleşim ayrışım geçerliliğini test etmek için, Cinsel Kimlik Stres Ölçeği, ve LGBKÖ'nün tüm alt boyutları kullanılarak aralarındaki korelasyon değerleri incelenmiştir. LGBKÖ'nün pozitif kimlik alt boyutlarından kimlik üstünlüğü, kimlik olumlama, kimlik merkezियeti ile ADÖ arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. CKSÖ ve LGBKÖ'nün olumsuz kimlik alt boyutları (kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, kimlik belirsizliği, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç) ile ADÖ arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler vardır. ADÖ'nün sosyal damgalanma alt ölçeği ile LGBKÖ'nün kabullenilme kaygısı, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç alt ölçekleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca, sosyal damgalanma alt ölçeği kimlik olumlama ve kimlik merkezियeti alt ölçekleri ile pozitif yönlü bir ilişki göstermiştir. ADÖ'nün içselleştirilmiş damgalanma alt ölçeği ise LGBKÖ'nün tüm olumsuz kimlik alt boyutları (kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, kimlik belirsizliği, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç) ile pozitif yönlü anlamlı ilişkiler gösterirken, kimlik olumlama alt ölçeği ile negatif yönde anlamlı bir ilişki göstermiştir. Son olarak; içselleştirilmiş damgalanma alt ölçeği ile CKSÖ arasında pozitif yönlü bir korelasyon vardır. Algılanan Damgalanma Ölçeği ile içselleştirilmiş damgalanma ve

sosyal damgalanma alt boyutlarının birleşim ayrışım geçerliğine ilişkin korelasyon değerleri Tablo 3.12’de gösterilmiştir.

Tablo 3.12: ADÖ ve alt ölçeklerinin (içselleştirilmiş ve sosyal damgalanma), LGBKÖ alt boyutları ve CKSÖ arasındaki korelasyon değerleri ve betimsel istatistikler

	M	Ss	α	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. CKS	17,1	7,41	,86	1	,11**	,02	,06	,19**	,17**	-,04	-,22**	-,14**	,08*	-,02	,15**
2. KK	10,2	4,46	,76		1	,27**	,31**	,28**	,39**	,13**	,03	,10*	,39**	,27**	,35**
3. GM	11,7	3,69	,59			1	,28**	,23**	,28**	-,02	,02	-,08	,14**	,01	,21**
4. KB	8,6	4,69	,74				1	,27**	,43**	,12**	-,03	-,02	,13**	-,03	,23**
5. İH	5,4	3,17	,63					1	,35**	,04	-,29**	,00	,26**	,09*	,31**
6. ZS	7,7	3,67	,65						1	,007	-,29**	-,12**	,39**	,11*	,50**
7. KÜ	6,2	3,41	,63							1	,15**	,29**	,07	,06	,05
8. KO	14,4	3,91	,84								1	,43**	-,05	,09*	-,17**
9. KM	18,0	5,65	,67									1	,07	,16**	-,02
10. AD	22,9	7,57	,79										1	,78**	,82**
11. SD	11,3	4,46	,77											1	,29**
12. İD	11,5	4,94	,83												1

*p<,005 **p<,001 N = 507 CKS = Cinsel Kimlik Stresi; KK = Kabullenilme Kaygısı; GM = Gizlenme Motivasyonu; KB = Kimlik Belirsizliği; İH = İçselleştirilmiş Homofobi; ZS = Zorlu Süreç; KÜ = Kimlik Üstünlüğü; KO = Kimlik Olumlama; KM = Kimlik Merkezliyeti; AD = Algılanan Damgalanma; SD = Sosyal Damgalanma; İD = İçselleştirilmiş Damgalanma

3.3.4.3 Algılanan Damgalanma Ölçeği doğrulayıcı faktör analizi

Açımlayıcı faktör analizi ile belirlenmiş olan tek faktörlü yapının uyum iyiliğini ve yapı geçerliğini incelemek amacıyla, AMOS programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Rastgele örnekleme ile eşdeğer yarılama yöntemi sonucunda elde edilen 250 kişilik veri seti üzerinden tek faktörlü yapının doğrulanıp doğrulanmayacağı test edilmiştir.

3.3.4.3.1 Model Uyumu (Model Fit)

Oluşturulan model ile veri arasındaki uyumu test ederken, uyum ölçütlerinden χ^2/sd , RMSEA, RMR, CFI, NFI ve GFI değerleri dikkate alınmıştır. Model ile ilgili elde edilen uyum değerleri Tablo 3.13’de gösterilmiştir

Tablo 3.13: Algılanan Damgalanma Ölçeği DFA uyum indeksleri

	χ^2	Sd	χ^2/sd	RMSEA	RMR	CFI	NFI	GFI
DFA	32,006	18	1,778	0,056	0,115	0,980	0,956	0,969

Tablo 3.13’de görüldüğü üzere, 8 maddenin iki ayrı faktör altında toplandığı model için yapılan DFA sonuçları incelendiğinde, χ^2/sd oranının ($32,006/18 = 1,778$) mükemmel düzeyde uyum gösterdiği görülmüştür (Sümer, 2000). Yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA) incelendiğinde ise 0,056 düzeyinde bir uyum indeksi elde edildiği görülmektedir ve bu değer belirlenen eşik değer ($<0,08$) altında olduğundan dolayı uyum kabul edilebilir düzeydedir (Browne ve Cudeck, 1993; Hooper, Coughlan ve Mullen 2008; Byrne, 2012). Artık ortalamaların karekökü (RMR) indeksinin .115 olduğu görülmektedir. Hesaplanan RMR değeri de .08’ in üzerinde olduğundan iyi bir uyum göstermemiştir (Wang ve Wang, 2012). Karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), Normlaştırılmış uyum indeksi (NFI) ve İyi uyum indeksi (GFI) incelendiğinde bu değerlerin sırasıyla .980, .956 ve .969 olduğu görülmüştür. CFI, NFI ve GFI değerleri için Bu değerlerin .95’in üzerinde olması sebebiyle mükemmel düzeyde uyuma sahip olduğu ifade edilebilir. Analiz sonuçlarına göre, iki faktörlü yapının kabul edilebilir uyum değerleri gösterdiği bulunmuştur (Yaşlıoğlu, 2017). Ancak düzeltme indisleri incelendiğinde, 3. ve 5. maddeler arasında yapılacak düzeltmenin modele olumlu katkısı olacağı görülmüş ve bu iki madde arasında hata varyansları ilişkilendirilmiştir. Sonuç olarak 8 maddenin iki ayrı faktör altında toplandığı modelin eldeki veriye iyi uyum sağladığı belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin diyagram ekler bölümünde sunulmuştur (Bkz. Ek: A3). Ayrıca iki faktörlü modeldeki standardize edilmiş yol katsayılarının ,53 ile ,88 arasında değiştiği görülmektedir. Standardize edilmiş regresyon ağırlıklarına ilişkin değerler Tablo 3.14’de gösterilmiştir.

Tablo 3.14: Algılanan Damgalanma Ölçeğine ilişkin standardize edilmiş regresyon ağırlıkları

	Maddeler	Standardize edilmiş regresyon ağırlıkları
F1:	M1	,740
	M2	,888
	M3	,645
	M5	,536
F2:	M4	,684
	M6	,670
	M7	,774
	M8	,653

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen istatistiksel analizler sunulmuştur. Analiz sırasında parametrik testlerden yararlanılmıştır. Araştırmada cinsel kimlik gelişim algılarını belirleyen LGBKÖ'nün olumsuz kimlik alt boyutlarından (*kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik belirsizliği*) elde edilen puanlar, Algılanan Damgalanma Ölçeği alt boyutlarından (*sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma*) elde edilen puanlar ve cinsel kimlik stres puanları verilmiştir. Ayrıca, bu bağımsız değişkenlere ilişkin aritmetik ortalamalar, standart sapma değerleri, katılımcı sayısı ve araştırmanın bağımsız değişkenleri ile arasındaki anlamlılık düzeyleri, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testine ilişkin sayısal bilgiler sunulmuştur. Araştırmaya katılan kişilerin demografik özelliklerine göre (*cinsel yönelim, eşcinsel romantik ilişki deneyimi, romantik ilişki süresi, açılma durumu, LGBTİQ+ derneklerine üyelik durumu ve ruh sağlığı uzmanına başvurma durumu*) cinsel kimlik gelişim algıları, cinsel kimlik stres puanları ve algılanan damgalanma puanları arasındaki anlamlılık düzeyleri tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak karşılaştırılmıştır. Cinsel yönelim ve ilişki süresi değişkenleri için çoklu karşılaştırmalarda tekrarlanan test sayısının fazla olması, 1. Tip hatanın artmasına neden olduğundan dolayı Bonferroni düzeltmesinden yararlanılmıştır. Eşcinsel romantik ilişki deneyimi, açılma durumu, LGBTİQ+ derneklerine üyelik durumu ve ruh sağlığı uzmanına başvurma durumu değişkenleri için grup sayısı sadece iki olduğundan, bu değişkenler için yapılan analizlerde Bonferroni düzeltmesi kullanılmamıştır (Polat, 2014).

Araştırmanın sürekli değişkenlerinden elde edilen toplam puanlar ve alt ölçek (*kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik belirsizliği, cinsel kimlik stresi, sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma*) puanları standardize edilmiş z puanlarına çevrilmiştir. ± 3 'ün üzerinde kalan uç değerler (N=21) veri setinden çıkarılmıştır. Gruplar arası fark analizleri için N=507 kullanılmıştır.

Normal dağılımı test etmek için LGBKÖ alt boyutları (*kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, kimlik belirsizliği, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç*), Algılanan

Damgalanma Ölçeği alt boyutları (*içselleştirilmiş damgalanma, sosyal damgalanma*) ve cinsel kimlik stresi ölçeği toplam puanlarına ilişkin ortalama, budanmış ortalama, medyan, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri SPSS aracılığıyla hesaplanmıştır.

Kabullenilme kaygısı puanları 507 katılımcı için 3 ve 18 arasında değişmiştir, ortanca 10, ortalama 10,27 ve standart sapma 4,46 olarak hesaplanmıştır. Puanların dağılımı örneklem bazında 0,02 çarpıklık ve -1,02 basıklık değerine sahiptir. Gizlenme motivasyonu puanları 507 katılımcı için 3 ile 18 arasında değişmiştir, ortanca 12, ortalama 11,7 ve standart sapma 3,69 olarak hesaplanmıştır. Puanların dağılımı örneklem bazında -0,25 çarpıklık ve -0,52 basıklık değerine sahiptir. Kimlik belirsizliği puanları 503 katılımcı için 4 ile 23 arasında değişmiştir, ortanca 7, ortalama 8,68 ve standart sapma 4,69 olarak hesaplanmıştır. Puanların dağılımı örneklem bazında 0,88 çarpıklık ve -0,01 basıklık değerine sahiptir. İçselleştirilmiş homofobi puanları 505 katılımcı için 3 ve 16 arasında değişmiştir, ortanca 4, ortalama 5,49 ve standart sapma 3,17 olarak hesaplanmıştır. Puanların dağılımı örneklem bazında 1,35 çarpıklık ve 1,11 basıklık değerine sahiptir. Zorlu süreç puanları 507 katılımcı için 3 ve 18 arasında değişmiştir, ortanca 7, ortalama 7,73 ve standart sapma 4,94 olarak hesaplanmıştır. Puanların dağılımı örneklem bazında 0,64 çarpıklık ve -0,15 basıklık değerine sahiptir.

İçselleştirilmiş damgalanma puanları 507 katılımcı için 4 ve 20 arasında değişmiştir, ortanca 12, ortalama 11,59 ve standart sapma 4,94 olarak hesaplanmıştır. Puanların dağılımı örneklem bazında -0,07 çarpıklık ve -1,13 basıklık değerine sahiptir. Sosyal damgalanma puanları 507 katılımcı için 4 ve 20 arasında değişmiştir, ortanca 11, ortalama 11,35 ve standart sapma 4,46 olarak hesaplanmıştır. Puanların dağılımı örneklem bazında 0,1 çarpıklık ve -0,86 basıklık değerine sahiptir. Cinsel kimlik stresi puanları 507 katılımcı için 7 ve 34 arasında değişmiştir, ortanca 15, ortalama 17,14 ve standart sapma 7,41 olarak hesaplanmıştır. Ortalama, budanmış ortalama ve medyan değerlerinin birbirine yakın olması verilerin normal dağıldığını göstermektedir (Pallant, 2017).

Puanların dağılımı örneklem bazında 0,45 çarpıklık ve -1,03 basıklık değerine sahiptir. LGBKÖ alt boyutları (*kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, kimlik belirsizliği, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç*), Algılanan Damgalanma Ölçeği alt boyutları

(içselleştirilmiş damgalanma, sosyal damgalanma) ve cinsel kimlik stresi ölçeği toplam puanlarına ilişkin normal dağılım istatistikleri Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1: LGBKÖ, algılanan damgalanma ve cinsel kimlik stresi toplam puanlarına ilişkin normal dağılım istatistikleri

Değişken	Ortalama	Budanmış Ortalama	Medyan	Ss	Çarpıklık	Basıklık
LGBKÖ						
Kabullenilme kaygısı	10,27	10,25	10	4,46	0,02	-1,02
Gizlenme motivasyonu	11,7	11,78	12	3,69	-0,25	-0,52
Kimlik belirsizliği	8,68	8,31	7	4,69	0,88	-0,01
İçselleştirilmiş homofobi	5,49	5,15	4	3,17	1,35	1,11
Zorlu süreç	7,73	7,51	7	3,67	0,64	-0,15
Algılanan damgalanma						
İçselleştirilmiş damgalanma	11,59	11,55	12	4,94	-0,07	-1,13
Sosyal damgalanma	11,35	11,29	11	4,46	0,1	-0,86
Cinsel kimlik stresi	17,14	16,92	15	7,41	0,45	-1,03

4.1 CİNSEL YÖNELİME GÖRE CİNSEL KİMLİK GELİŞİM ALGISI, CİNSEL KİMLİK STRESİ VE ALGILANAN DAMGALANMA

Öncelikle varyansların homojenliği test edilmiştir. Kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, zorlu süreç, cinsel kimlik stresi, sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma değişkenleri için Levene testi, grup varyanslarının eşit olduğunu göstermiştir ($p>0,05$). Yani %95 güvenle grupların varyansları homojendir. İçselleştirilmiş homofobi ($p=0,03$) ile kimlik belirsizliği ($p=0,02$) değişkenlerinin varyanslarının eşit olmadığı görülmüştür ($p<0,05$). Grup varyanslarının eşit olmaması sebebiyle Welch ve Dunnett T3 istatistikleri yoluyla elde edilen değerler dikkate alınmıştır.

Çalışmanın birinci araştırma sorusuna uygun olarak çalışma değişkenlerinin cinsel yönelime (lezbiyen, gey, biseksüel) göre gösterdiği farklılıklar test edilmiştir.

LGBlerin cinsel yönelimlerine göre;

1. Cinsel kimlik gelişim algısı: *kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik belirsizliği,*

2. Cinsel kimlik stresi

3. Algılanan damgalanma: *sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma*

düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yürütülmüştür. Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre cinsel kimlik gelişim algısı, cinsel kimlik stresi ve algılanan damgalanma düzeylerine ilişkin betimsel istatistik değerleri, ANOVA testi ve çoklu karşılaştırma testi sonuçları sırasıyla Tablo 4.2, Tablo 4.3 ve 4.4’de sunulmuştur.

Tablo 4.2: Cinsel yönelime göre çalışma değişkenlerinin betimsel istatistik değerleri

Değişken	Cinsel Yönelim	N	M	Ss
Kabullenilme Kaygısı	Lezbiyen	96	9,41	4,45
	Gey	129	11,08	4,45
	Biseksüel	281	10,19	4,42
	Toplam	507	10,27	4,46
Gizlenme Motivasyonu	Lezbiyen	96	10,92	3,76
	Gey	129	11,6	3,76
	Biseksüel	281	11,99	3,61
	Toplam	507	11,69	3,69
İçselleştirilmiş Homofobi	Lezbiyen	96	4,94	2,92
	Gey	129	6,41	3,63
	Biseksüel	281	5,24	2,93
	Toplam	507	5,49	3,16
Zorlu Süreç	Lezbiyen	96	6,88	3,54
	Gey	129	8,41	3,74
	Biseksüel	281	7,69	3,63
	Toplam	507	7,72	3,67
Kimlik Belirsizliği	Lezbiyen	96	7,11	3,92
	Gey	129	7,43	4,5
	Biseksüel	281	9,79	4,72
	Toplam	507	8,68	4,68
Cinsel Kimlik Stresi	Lezbiyen	96	15,07	7,77
	Gey	129	18,51	7,3
	Biseksüel	281	17,23	7,19
	Toplam	507	17,15	7,4

Değişken	Cinsel Yönelim	N	M	Ss
Sosyal Damgalanma	Lezbiyen	96	11,27	4,17
	Gey	129	13	4,44
	Biseksüel	281	10,61	4,37
	Toplam	507	11,34	4,45
İçselleştirilmiş Damgalanma	Lezbiyen	96	10,12	4,86
	Gey	129	13,1	4,91
	Biseksüel	281	11,38	4,8
	Toplam	507	11,58	4,93

Tablo 4.3: Cinsel yönelime göre (lezbiyen, gey, biseksüel) çalışma değişkenlerinin ANOVA testi sonuçları

Değişkenler ve Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p	η ²
Cinsel Yönelim						
Kabullenilme Kaygısı						
Gruplar Arası	157,346	2	78,673	3,994	,019	,015
Grup İçi	9907,018	503	19,696			
Gizlenme Motivasyonu						
Gruplar Arası	83,197	2	41,598	3,075	,047	,012
Grup İçi	6804,323	503	13,527			
İçselleştirilmiş Homofobi						
Gruplar Arası	155,764	2	77,882	6,577	,002	,030
Grup İçi	4910,187	503	9,762			
Zorlu Süreç						
Gruplar Arası	129,94	2	64,97	4,886	,008	,019
Grup İçi	6688,423	503	13,297			
Kimlik Belirsizliği						
Gruplar Arası	785,057	2	392,528	20,10	,000	,070
Grup İçi	10299,583	503	20,476			
Cinsel kimlik Stresi						
Gruplar Arası	655,56	2	327,78	6,091	,002	,023
Grup İçi	27069,699	503	53,816			
Sosyal Damgalanma						
Gruplar Arası	504,283	2	252,142	13,30	,000	,050
Grup İçi	9536,073	503	18,958			
İçselleştirilmiş Damgalanma						
Gruplar Arası	516,971	2	258,486	11,022	,000	,041
Grup İçi	11795,868	503	23,451			

Bonferroni düzeltmesi sonrasında belirlenen yeni anlamlılık düzeyi *p < ,016

Gruplar arası çoklu karşılaştırmalarda hata payının artması nedeniyle, 1. Tip hatayı kontrol edebilmek için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır. Bonferroni düzeltmesi yapılırken anlamlılık düzeyi bağımlı değişken formülü ile belirlenmektedir (Miller, 1991; Akt. Özdemir, 2012). Bonferroni düzeltmesi sonucunda, “ $p < ,05$ ” anlamlılık değeri grup sayısına (lezbiyen, gey, biseksüel) bölünerek “ $0.05/3$ ” tüm etkiler için yeni anlamlılık düzeyi “ $p < ,016$ ” olarak kabul edilmiştir.

Büyüköztürk (2007) eta kare (η^2) istatistiğinin, bağımsız değişkenin bağımlı değişkenler üzerinde ne derece etkiye sahip olduğunu gösterdiğini ifade etmiştir. Etki büyüklüğü (eta kare), $0,01 \leq \eta^2 < 0,06$ “düşük düzeyde etki”, $0,06 \leq \eta^2 < 0,14$ “orta düzeyde etki” ve $\eta^2 \geq 0,14$ “geniş düzeyde etki” olarak yorumlanır (Cohen, 1988; Akt. Çapri ve Çelikkaleli, 2008). Araştırma değişkenlerinden cinsel yönelim bağımsız değişkeninin bağımlı değişkenler üzerindeki etki büyüklüğünü belirlemek amacıyla eta kare değeri hesaplanmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilen analizlerde, cinsel yönelim değişkeni için elde edilen eta kare değerleri incelendiğinde, cinsel yönelimin içselleştirilmiş homofobi ($\eta^2=,03$), zorlu süreç ($\eta^2=,019$), cinsel kimlik stresi ($\eta^2=,023$), sosyal damgalanma ($\eta^2=,05$) ve içselleştirilmiş damgalanma ($\eta^2=,041$) üzerinde küçük düzeyde etkiye sahip olduğu ve kimlik belirsizliği ($\eta^2=,07$) üzerinde ise orta düzeyde bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Eta kare (η^2) istatistiğine ilişkin değerler tablo 4.3’de sunulmuştur.

Tablo 4.4: Cinsel yönelime göre çoklu karşılaştırma analizi sonuçları

Değişken	Cinsel yönelim		p	Değişken	Cinsel yönelim		p
Kabullenilme Kaygısı	Lezbiyen	Gey	.02	Kimlik Belirsizliği	Lezbiyen	Gey	.91
		Biseksüel	.33			Biseksüel	.00
	Gey	Lezbiyen	.02		Gey	Lezbiyen	.91
		Biseksüel	.16			Biseksüel	.00
	Biseksüel	Lezbiyen	.33		Biseksüel	Lezbiyen	.00
		Gey	.16			Gey	.00
Gizlenme Motivasyonu	Lezbiyen	Gey	.39	Cinsel Kimlik Stresi	Lezbiyen	Gey	.003
		Biseksüel	.04			Biseksüel	.045
	Gey	Lezbiyen	.39		Gey	Lezbiyen	.003
		Biseksüel	.60			Biseksüel	.26
	Biseksüel	Lezbiyen	.04		Biseksüel	Lezbiyen	.045
		Gey	.60			Gey	.26
İçselleştirilmiş Homofobi	Lezbiyen	Gey	.003	Sosyal Damgalanma	Lezbiyen	Gey	.01
		Biseksüel	.76			Biseksüel	.44
	Gey	Lezbiyen	.003		Gey	Lezbiyen	.01
		Biseksüel	.005			Biseksüel	.00
	Biseksüel	Lezbiyen	.76		Biseksüel	Lezbiyen	.44
		Gey	.005			Gey	.00
Zorlu Süreç	Lezbiyen	Gey	.008	İçselleştirilmiş Damgalanma	Lezbiyen	Gey	.00
		Biseksüel	.17			Biseksüel	.09
	Gey	Lezbiyen	.008		Gey	Lezbiyen	.00
		Biseksüel	.17			Biseksüel	.004
	Biseksüel	Lezbiyen	.17		Biseksüel	Lezbiyen	.09
		Gey	.17			Gey	.004

Bonferroni düzeltmesi sonrasında belirlenen yeni anlamlılık düzeyi * $p < ,016$

Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmüştür: $F(2,503)=6,577, p=,002$. Dunnett T3 testine göre; geylelerin ($M=6,42, SS=3,63$) içselleştirilmiş homofobi puanları, lezbiyenler ($M=4,95, SS=2,92, p=,003$) ve biseksüellere ($M=5,25, SS=2,93, p=,005$) göre anlamlı derecede farklıdır. Analiz sonuçlarına göre; geyleler lezbiyen ve biseksüellere göre kendi kimliklerini daha fazla reddetme eğilimindedir.

Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre zorlu süreç puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur: $F(2,503)=4,886, p=,008$. Scheffe testine göre; Geyleler için elde

edilen ortalama zorlu süreç puanının ($M=8,42$, $SS=3,74$) lezbiyenler için elde edilen ortalama puandan ($M=6,89$, $SS=3,54$) anlamlı bir biçimde farklı olduğu görülmüştür ($p=,008$). Analiz sonuçları; geylelerin lezbiyenlere oranla anlamlı derecede daha fazla zorlu süreç yaşadıklarını göstermektedir.

Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre kimlik belirsizlikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır: $F(2,503)=20,10$, $p=,000$. Dunnett T3 testine göre; biseksüellerin ($M=9,79$, $SS=4,72$) cinsel yönelimlerine ilişkin kimlik belirsizliği puanları gey ($M=7,43$, $SS=4,50$) ve lezbiyenlere ($M=7,11$, $SS=3,92$) göre anlamlı derecede farklılaşmaktadır ($p=,000$). Sonuçlar; biseksüellerin, gey ve lezbiyenlere göre cinsel kimliklerine ilişkin daha fazla belirsizlik ve kararsızlık duyduklarını göstermektedir.

Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre cinsel kimlik stres düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür: $F(2,503)=6,091$, $p=,002$. Scheffe testi sonuçlarına göre; geylelerin ($M=18,51$, $SS=7,30$, $p=,003$) cinsel kimlik stres puanları, lezbiyenlere ($M=15,07$, $SS=7,77$) göre anlamlı derecede farklıdır. Geylelerin cinsel kimliklerine ilişkin yaşadıkları stres düzeyinin, lezbiyenlerin yaşadığı cinsel kimlik stresinden anlamlı derecede daha fazla olduğu görülmektedir.

Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre sosyal damgalanma düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür: $F(2,503)=13,30$, $p=,000$. Scheffe testi sonuçlarına göre; geylelerin ($M=13$, $SS=4,44$) sosyal damgalanma puanları, lezbiyen ($M=11,27$, $SS=4,17$, $p=,014$) ve biseksüellere ($M=10,61$, $SS=4,37$, $p=,000$) göre anlamlı derecede farklıdır. Geylelerin, lezbiyen ve biseksüellere oranla daha fazla sosyal damgalanma yaşadıkları görülmektedir.

Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre içselleştirilmiş damgalanma düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu görülmüştür: $F(2,503)=11,022$, $p=,000$. Scheffe testi sonuçlarına göre; geylelerin ($M=13,11$, $SS=4,91$, $p=,000$) içselleştirilmiş damgalanma puanları, lezbiyenler ($M=10,12$, $SS=4,86$, $p=,000$) ve biseksüellere ($M=11,38$, $SS=4,80$, $p=,004$) göre anlamlı derecede farklılaşmaktadır. Geylelerin, lezbiyen ve biseksüellere göre daha fazla içselleştirilmiş damgalanma yaşadıkları görülmektedir.

4.2 EŞCİNSEL ROMANTİK İLİŞKİ DENEYİM DURUMUNA GÖRE CİNSEL KİMLİK GELİŞİM ALGISI, CİNSEL KİMLİK STRESİ, ALGILANAN DAMGALANMA

Öncelikle varyansların homojenliği test edilmiş ve tüm değişkenler için Levene testi, grup varyanslarının eşit olduğunu göstermiştir ($p>0,05$). %95 güvenle grupların varyansları homojendir.

Çalışmanın ikinci araştırma sorusuna uygun olarak çalışma değişkenlerinin eşcinsel romantik ilişki deneyim durumuna (deneyimi var, deneyimi yok) göre gösterdiği farklılıklar test edilmiştir.

LGBlerin eşcinsel romantik ilişki deneyimi durumlarına göre;

1. Cinsel kimlik gelişim algısı: *kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik belirsizliği,*
2. Cinsel kimlik stresi
3. Algılanan damgalanma: *sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma*

düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yürütülmüştür. Katılımcıların eşcinsel romantik ilişki deneyim durumlarına göre cinsel kimlik gelişim algısı, cinsel kimlik stresi ve algılanan damgalanma düzeylerine ilişkin betimsel istatistik değerleri ve ANOVA testi sonuçları sırasıyla Tablo 4.5 ve Tablo 4.6'da gösterilmiştir.

Tablo 4.5: Eşcinsel romantik ilişki deneyimine göre çalışma değişkenlerinin betimsel istatistik değerleri

Değişken	Eşcinsel romantik ilişki deneyimi	N	M	Ss
Kabullenilme Kaygısı	Evet	401	10,13	4,42
	Hayır	105	10,76	4,57
	Toplam	507	10,26	4,45
Gizlenme Motivasyonu	Evet	401	11,44	3,68
	Hayır	105	12,68	3,57
	Toplam	507	11,7	3,69
İçselleştirilmiş Homofobi	Evet	401	5,38	3,05
	Hayır	105	5,86	3,54
	Toplam	507	5,48	3,16

Değişken	Eşcinsel romantik ilişki deneyimi	N	M	Ss
Zorlu Süreç	Evet	401	7,39	3,61
	Hayır	105	9,01	3,63
	Toplam	507	7,73	3,67
Kimlik Belirsizliği	Evet	401	8,37	4,58
	Hayır	105	9,84	4,87
	Toplam	507	8,67	4,68
Cinsel Kimlik Stresi	Evet	401	17,03	7,54
	Hayır	105	17,59	6,89
	Toplam	507	17,14	7,41
Sosyal Damgalanma	Evet	401	11,62	4,32
	Hayır	105	10,3	4,83
	Toplam	507	11,35	4,46
İçselleştirilmiş Damgalanma	Evet	401	11,36	5,01
	Hayır	105	12,47	4,58
	Toplam	507	11,59	4,94

Tablo 4.6: Eşcinsel romantik ilişki deneyimine göre (deneyimi var, deneyimi yok) çalışma değişkenlerinin ANOVA testi sonuçları

Değişkenler ve Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p	η ²
Eşcinsel romantik ilişki deneyimi						
Kabullenilme Kaygısı						
Gruplar Arası	33,261	1	33,261	1,677	,196	,003
Grup İçi	9998,304	504	19,838			
Gizlenme Motivasyonu						
Gruplar Arası	128,323	1	128,323	9,576	,002	,018
Grup İçi	6753,616	504	13,4			
İçselleştirilmiş Homofobi						
Gruplar Arası	19,187	1	19,187	1,917	,167	,003
Grup İçi	5044,716	504	10,009			
Zorlu Süreç						
Gruplar Arası	219,739	1	219,739	16,791	,000	,032
Grup İçi	6595,708	504	13,087			
Kimlik Belirsizliği						
Gruplar Arası	180,524	1	180,524	8,352	,004	,016
Grup İçi	10893,197	504	21,613			

Değişkenler ve Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p	η^2
Eşcinsel romantik ilişki deneyimi						
Cinsel kimlik Stresi						
Gruplar Arası	25,881	1	25,881	,471	,493	,0009
Grup İçi	27711,98	504	54,984			
Sosyal Damgalanma						
Gruplar Arası	145,988	1	145,988	7,432	,007	,014
Grup İçi	9899,565	504	19,642			
İçselleştirilmiş Damgalanma						
Gruplar Arası	103,565	1	103,565	4,268	,039	,008
Grup İçi	12228,404	504	24,263			

Araştırma değişkenlerinden eşcinsel romantik ilişki deneyim durumu bağımsız değişkeninin bağımlı değişkenler üzerindeki etki büyüklüğünü belirlemek amacıyla eta kare değeri hesaplanmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilen analizlerde, eşcinsel romantik ilişki deneyim durumu değişkeni için eta kare değerleri incelendiğinde, eşcinsel romantik ilişki deneyiminin, gizlenme motivasyonu ($\eta^2=,018$), zorlu süreç ($\eta^2=,032$), kimlik belirsizliği ($\eta^2=,016$), sosyal damgalanma ($\eta^2=,014$) değişkenleri üzerinde küçük düzeyde etkiye sahip olduğu ve içselleştirilmiş damgalanma ($\eta^2=,008$) değişkeni için küçük düzeyde etkinin altında olduğu görülmüştür. Eta kare (η^2) istatistiğine ilişkin değerler Tablo 4.6’da sunulmuştur.

Katılımcıların eşcinsel romantik ilişki deneyimi durumlarına göre gizlenme motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık vardır: $F(1,504)=9,576$, $p=,002$. Hangi grupların arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla grup ortalamalarına bakılmıştır. Betimsel istatistiklere göre; daha önce eşcinsel romantik ilişki deneyimi olmayan katılımcılar için elde edilen ortalama gizlenme motivasyonu puanının ($M=12,69$, $SS=3,57$) eşcinsel romantik ilişki deneyimi olanlar için elde edilen ortalama puandan ($M=11,44$, $SS=3,68$) anlamlı bir biçimde farklı olduğu görülmüştür. Analiz sonuçları; eşcinsel romantik ilişki deneyimi olmayan kişilerin, cinsel yönelimini diğerlerinden gizli tutma ile ilgili kaygı ve isteğinin, eşcinsel romantik ilişki deneyimi olanlara oranla daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların eşcinsel romantik ilişki deneyimi durumlarına göre zorlu süreç puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur: $F(1,504)=16,791, p=,000$. Gruplar arası farklılıkları belirlemek amacıyla grup ortalamaları incelenmiştir. Yapılan betimsel istatistik sonuçlarına göre; daha önce eşcinsel romantik ilişki deneyimi olmayan katılımcılara ait ortalama zorlu süreç puanının ($M=9,02, SS=3,63$) eşcinsel romantik ilişki deneyimi olan katılımcılar için elde edilen ortalama puandan ($M=7,39, SS=3,61$) anlamlı bir biçimde farklı olduğu görülmüştür. Analiz sonuçları; daha önce eşcinsel romantik ilişki deneyimi yaşamayan katılımcıların, yaşayanlara oranla anlamlı derecede daha fazla zorlu süreç yaşadıklarını göstermektedir.

Katılımcıların eşcinsel romantik ilişki deneyimi durumlarına göre kimlik belirsizlikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık vardır: $F(1,504)=8,352, p=,004$. Gruplar arası ortalamalardaki farklılıkları belirlemek amacıyla betimsel istatistik değerleri incelendiğinde, daha önce eşcinsel romantik ilişkisi olmamış katılımcılar için elde edilen kimlik belirsizliği puanının ($M=9,84, SS=4,87$) daha önce eşcinsel romantik ilişki deneyimi yaşamış olan katılımcılar için elde edilen ortalama puandan ($M=8,37, SS=4,58$) anlamlı derecede farklı olduğu görülmüştür. Analiz sonuçları; daha önce eşcinsel romantik ilişki deneyimi yaşamayan kişilerin, yaşayanlara göre, cinsel kimliklerine ilişkin anlamlı derecede daha fazla belirsizlik ve kararsızlık duyduklarını göstermektedir.

Katılımcıların eşcinsel romantik ilişki deneyimi durumlarına göre sosyal damgalanma puanlarının istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür: $F(1,504)=7,432, p=,007$. Ortalama puanlar incelendiğinde, daha önce eşcinsel romantik ilişkisi olanlar için elde edilen ortalama sosyal damgalanma puanı ($M=11,63, SS=4,32$) olmayanlar için elde edilen ortalama puandan ($M=10,30, SS=4,83$) anlamlı derecede farklıdır. Betimsel istatistikler eşcinsel romantik ilişki deneyimi olan bireylerin olmayanlara oranla anlamlı derecede daha fazla sosyal damgalanma yaşadıklarını göstermiştir.

Katılımcıların eşcinsel romantik ilişki deneyimi durumlarına göre içselleştirilmiş damgalanma düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu görülmüştür:

$F(1,504)=4,268, p=,03$. Gruplar arası ortalama farklar incelendiğinde, eşcinsel romantik ilişki deneyimi yaşamayanlar için elde edilen ortalama içselleştirilmiş damgalanma puanının ($M=12,48, SS=4,58$) yaşayanlar için elde edilen ortalama puandan ($M=11,36, SS=5,01$) anlamlı derecede farklı olduğu görülmüştür. Analiz sonuçlarına göre; daha önce eşcinsel romantik ilişki deneyimi yaşamayan katılımcıların, yaşayanlara göre daha fazla kendilerini damgaladıkları görülmektedir.

Katılımcıların daha önce eşcinsel romantik ilişki deneyimi yaşayıp yaşamama durumlarına göre; kabullenilme kaygısı, içselleştirilmiş homofobi ve cinsel kimlik stresi puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

4.3 ROMANTİK İLİŞKİ SÜRESİNE GÖRE CİNSEL KİMLİK GELİŞİM ALGISI, CİNSEL KİMLİK STRESİ VE ALGILANAN DAMGALANMA

Öncelikle varyansların homojenliği test edilmiş ve tüm değişkenler için Levene testi, grup varyanslarının eşit olduğunu göstermiştir ($p>0,05$). Yani %95 güvenle grupların varyansları homojendir.

Çalışmanın dördüncü araştırma sorusuna uygun olarak çalışma değişkenlerinin romantik ilişki süresine göre (6 aydan daha az, 6-12 ay, 12-18 ay, 18 ay ve üstü) gösterdiği farklılıklar test edilmiştir.

Katılımcıların deneyimledikleri romantik ilişki sürelerine göre;

1. Cinsel kimlik gelişim algısı: *kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik belirsizliği,*
2. Cinsel kimlik stresi
3. Algılanan damgalanma: *sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma*

düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yürütülmüştür. Katılımcıların romantik ilişki sürelerine göre cinsel kimlik gelişim algısı, cinsel kimlik stresi ve algılanan damgalanma düzeylerine ilişkin betimsel istatistik değerleri, ANOVA testi ve çoklu karşılaştırma testi sonuçları sırasıyla Tablo 4.9, Tablo 4.10 ve 4.11’de gösterilmiştir.

Tablo 4.9: Romantik ilişki süresine göre çalışma değişkenlerinin betimsel istatistik değerleri

Değişken	Romantik ilişki süresi	N	M	Ss
Kabullenilme Kaygısı	6 aydan daha az	272	10,66	4,55
	6-12 ay	68	10,08	4,05
	12-18 ay	51	8,76	4,48
	18 ay ve üstü	106	10,13	4,31
	Toplam	497	10,27	4,45
Gizlenme Motivasyonu	6 aydan daha az	272	12,05	3,53
	6-12 ay	68	11,86	3,31
	12-18 ay	51	10,25	4,19
	18 ay ve üstü	106	11,35	3,89
	Toplam	497	11,69	3,68
İçselleştirilmiş Homofobi	6 aydan daha az	272	5,63	3,27
	6-12 ay	68	4,86	2,95
	12-18 ay	51	5,13	2,71
	18 ay ve üstü	106	5,5	3,09
	Toplam	497	5,44	3,14
Zorlu Süreç	6 aydan daha az	272	8,19	3,81
	6-12 ay	68	7,3	3,52
	12-18 ay	51	7,54	3,46
	18 ay ve üstü	106	6,94	3,39
	Toplam	497	7,74	3,68
Kimlik Belirsizliği	6 aydan daha az	272	9,5	4,9
	6-12 ay	68	8,03	4,41
	12-18 ay	51	7,7	4,27
	18 ay ve üstü	106	7,45	4,06
	Toplam	497	8,68	4,68
Cinsel Kimlik Stresi	6 aydan daha az	272	17,63	7,21
	6-12 ay	68	14,91	7,43
	12-18 ay	51	18,45	8,14
	18 ay ve üstü	106	16,76	7,49
	Toplam	497	17,15	7,45
Sosyal Damgalanma	6 aydan daha az	272	11,06	4,57
	6-12 ay	68	11,32	4,2
	12-18 ay	51	11,7	4,49
	18 ay ve üstü	106	11,96	4,29
	Toplam	497	11,35	4,45

Değişken	Romantik ilişki süresi	N	M	Ss
İçselleştirilmiş Damgalanma	6 aydan daha az	272	12,08	4,96
	6-12 ay	68	11,01	4,9
	12-18 ay	51	10,98	4,79
	18 ay ve üstü	106	10,83	4,94
	Toplam	497	11,55	4,95

Tablo 4.10: Romantik ilişki süresine göre çalışma değişkenlerinin ANOVA testi sonuçları

Değişkenler ve Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p	η ²
Romantik ilişki süresi						
Kabullenilme Kaygısı						
Gruplar Arası	16,329	3	54,11	2,751	,042	,016
Grup İçi	9697,353	493	19,67			
Gizlenme Motivasyonu						
Gruplar Arası	154,361	3	51,454	3,851	,010	,022
Grup İçi	6587,152	493	13,361			
İçselleştirilmiş Homofobi						
Gruplar Arası	37,384	3	12,461	1,264	,286	,007
Grup İçi	4861,056	493	9,86			
Zorlu Süreç						
Gruplar Arası	138,952	3	46,317	3,468	,016	,020
Grup İçi	6584,082	493	13,355			
Kimlik Belirsizliği						
Gruplar Arası	419,386	3	139,795	6,583	,000	,038
Grup İçi	10469,251	493	21,236			
Cinsel kimlik Stresi						
Gruplar Arası	505,892	3	168,631	3,075	,027	,018
Grup İçi	27038,526	493	54,845			
Sosyal Damgalanma						
Gruplar Arası	69,134	3	23,045	1,16	,325	,007
Grup İçi	9794,703	493	19,868			
İçselleştirilmiş Damgalanma						
Gruplar Arası	168,22	3	56,073	2,302	,076	,013
Grup İçi	12008,2	493	24,357			

Bonferroni düzeltmesi sonrasında belirlenen yeni anlamlılık düzeyi *p < ,0125

Gruplar arası çoklu karşılaştırmalarda hata payının artması nedeniyle, 1. Tip hatayı kontrol edebilmek için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır. Bonferroni düzeltmesi sonucunda, “ $p<0.05$ ” anlamlılık değeri grup sayısına (0-6 ay, 6-12 ay, 12-18 ay, 18 ay ve üstü) bölünerek “ $0.05/4$ ” tüm etkiler için yeni anlamlılık düzeyi “ $p<,0125$ ” olarak kabul edilmiştir.

Araştırma değişkenlerinden ilişki süresi bağımsız değişkeninin bağımlı değişkenler üzerindeki etki büyüklüğünü belirlemek amacıyla eta kare değeri hesaplanmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilen analizlerde, ilişki süresi değişkeni için eta kare değerleri incelendiğinde, deneyimlenen en uzun eşcinsel romantik ilişki süresinin kimlik belirsizliği ($\eta^2=,038$) değişkeni üzerinde küçük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmüştür. Eta kare (η^2) istatistiğine ilişkin değerler Tablo 4.10’da sunulmuştur.

Tablo 4.11: İlişki süresine göre çoklu karşılaştırma analizi sonuçları

Değişken	Romantik ilişki süresi		p	Değişken	Romantik ilişki süresi		p
Kabullenilme Kaygısı	0-6 ay	6-12 ay	.82	Kimlik Belirsizliği	0-6 ay	6-12 ay	.14
		12-18 ay	.05			12-18 ay	.08
		18 ay ve üstü	.77			18 ay ve üstü	.00
	6-12 ay	0-6 ay	.82		6-12 ay	0-6 ay	.14
		12-18 ay	.45			12-18 ay	.98
		18 ay ve üstü	1			18 ay ve üstü	.88
	12-18 ay	0-6 ay	.05		12-18 ay	0-6 ay	.08
		6-12 ay	.45			6-12 ay	.98
		18 ay ve üstü	.35			18 ay ve üstü	.99
	18 ay ve üstü	0-6 ay	.77		18 ay ve üstü	0-6 ay	.00
		6-12 ay	1			6-12 ay	.88
		12-18 ay	.35			12-18 ay	.99
Gizlenme Motivasyonu	0-6 ay	6-12 ay	.98	Cinsel Kimlik Stresi	0-6 ay	6-12 ay	.06
		12-18 ay	.01			12-18 ay	.91
		18 ay ve üstü	.43			18 ay ve üstü	.79
	6-12 ay	0-6 ay	.98		6-12 ay	0-6 ay	.06
		12-18 ay	.13			12-18 ay	.08
		18 ay ve üstü	.84			18 ay ve üstü	.45
	12-18 ay	0-6 ay	.01		12-18 ay	0-6 ay	.91
		6-12 ay	.13			6-12 ay	.08
		18 ay ve üstü	.37			18 ay ve üstü	.61
	18 ay ve üstü	0-6 ay	.43		18 ay ve üstü	0-6 ay	.79
		6-12 ay	.84			6-12 ay	.45
		12-18 ay	.37			12-18 ay	.61
İçselleştirilmiş Homofobi	0-6 ay	6-12 ay	.35	Sosyal Damgalanma	0-6 ay	6-12 ay	.98
		12-18 ay	.78			12-18 ay	.82
		18 ay ve üstü	.98			18 ay ve üstü	.37
	6-12 ay	0-6 ay	.35		6-12 ay	0-6 ay	.98
		12-18 ay	.97			12-18 ay	.97
		18 ay ve üstü	.64			18 ay ve üstü	.83
	12-18 ay	0-6 ay	.78		12-18 ay	0-6 ay	.82
		6-12 ay	.97			6-12 ay	.97
		18 ay ve üstü	.92			18 ay ve üstü	.99
	18 ay ve üstü	0-6 ay	.98		18 ay ve üstü	0-6 ay	.37
		6-12 ay	.64			6-12 ay	.83
		12-18 ay	.92			12-18 ay	.99

Değişken	Romantik ilişki süresi			Değişken	Romantik ilişki süresi		
			<i>p</i>				<i>p</i>
Zorlu Süreç	0-6 ay	6-12 ay	.35	İçselleştirilmiş Damgalanma	0-6 ay	6-12 ay	.46
		12-18 ay	.71			12-18 ay	.54
		18 ay ve üstü	.03			18 ay ve üstü	.18
	6-12 ay	0-6 ay	.35		6-12 ay	0-6 ay	.46
		12-18 ay	.98			12-18 ay	1
		18 ay ve üstü	.93			18 ay ve üstü	.99
	12-18 ay	0-6 ay	.71		12-18 ay	0-6 ay	.54
		6-12 ay	.98			6-12 ay	1
		18 ay ve üstü	.81			18 ay ve üstü	.99
	18 ay ve üstü	0-6 ay	.03		18 ay ve üstü	0-6 ay	.18
		6-12 ay	.93			6-12 ay	.99
		12-18 ay	.81			12-18 ay	.99

Bonferroni düzeltmesi sonrasında belirlenen yeni anlamlılık düzeyi * $p < ,0125$

Katılımcıların romantik ilişki sürelerine göre kimlik belirsizlikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık vardır: $F(3,493)=6,583$, $p=,000$. Scheffe testine göre; altı aydan az eşcinsel romantik ilişki deneyimi olanlar için elde edilen kimlik belirsizliği puanı ($M=9,50$, $SS=4,90$) 18 aydan fazla ilişki deneyimi olanlar için elde edilen ortalama puandan ($M=7,45$, $SS=4,06$) anlamlı derecede farklıdır ($p=,002$). Analiz sonuçları; 6 aydan az süre ilişki deneyimi olan kişilerin, 18 aydan fazla ilişki deneyimi olanlara göre cinsel kimliklerine ilişkin anlamlı derecede daha fazla belirsizlik ve kararsızlık duyduklarını göstermektedir.

Katılımcıların romantik ilişki sürelerine göre; kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, cinsel kimlik stresi, sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

4.4 AÇILMA DURUMUNA GÖRE CİNSEL KİMLİK GELİŞİM ALGISI, CİNSEL KİMLİK STRESİ VE ALGILANAN DAMGALANMA

Öncelikle varyansların homojenliği test edilmiş ve kabullenilme kaygısı ($p=0,00$), içselleştirilmiş homofobi ($p=0,00$), zorlu süreç ($p=0,07$), kimlik belirsizliği ($p=0,04$) ve cinsel kimlik stresi için ($p=,005$) grup varyansları homojen değildir ($p<0,05$). Grup varyanslarının homojen olmaması sebebiyle Welch testi yoluyla elde edilen istatistikler

dikkate alınmıştır. Gizlenme motivasyonu, sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma değişkenleri için Levene testi, grup varyanslarının homojen olduğunu göstermiştir ($p>0,05$).

Çalışmanın beşinci araştırma sorusuna uygun olarak çalışma değişkenlerinin açılıp açılmama durumuna göre gösterdiği farklılıklar test edilmiştir.

LGBlerin cinsel yönelimleri ile ilgili yakın çevrelerine açılıp açılmama durumuna göre;

1. Cinsel kimlik gelişim algısı: *kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik belirsizliği,*

2. Cinsel kimlik stresi

3. Algılanan damgalanma: *sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma* düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yürütülmüştür. Katılımcıların cinsel yönelimleri hakkında açılıp açılmama durumlarına göre cinsel kimlik gelişim algısı, cinsel kimlik stresi ve algılanan damgalanma düzeylerine ilişkin betimsel istatistik değerleri ve ANOVA testi sonuçları sırasıyla Tablo 4.12 ve Tablo 4.13’de gösterilmiştir.

Tablo 4.12: Açılma durumuna göre çalışma değişkenlerinin betimsel istatistik değerleri

Değişken	Açılma durumu	N	M	Ss
Kabullenilme Kaygısı	Evet	450	10,12	4,29
	Hayır	56	11,36	5,5
	Toplam	507	10,26	4,45
Gizlenme Motivasyonu	Evet	450	11,42	3,53
	Hayır	56	14	4,14
	Toplam	507	11,7	3,69
İçselleştirilmiş Homofobi	Evet	450	5,26	2,95
	Hayır	56	7,3	4,15
	Toplam	507	5,49	3,16
Zorlu Süreç	Evet	450	7,43	3,45
	Hayır	56	10,13	4,43
	Toplam	507	7,73	3,67

Değişken	Açılma durumu	N	M	Ss
Kimlik Belirsizliği	Evet	450	8,3	4,38
	Hayır	56	11,68	5,86
	Toplam	507	8,68	4,68
Cinsel Kimlik Stresi	Evet	450	16,85	7,49
	Hayır	56	19,52	6,26
	Toplam	507	17,15	7,41
Sosyal Damgalanma	Evet	450	11,45	4,38
	Hayır	56	10,61	5,02
	Toplam	507	11,35	4,46
İçselleştirilmiş Damgalanma	Evet	450	11,36	4,93
	Hayır	56	13,46	4,62
	Toplam	507	11,59	4,94

Tablo 4.13: Açılma durumuna göre çalışma değişkenlerinin ANOVA testi sonuçları

Değişkenler ve Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p	η ²
Açılma durumu						
Kabullenilme Kaygısı						
Gruplar Arası	75,677	1	75,677	2,607	,111	,007
Grup İçi	9955,888	504	19,754			
Gizlenme Motivasyonu						
Gruplar Arası	332,648	1	332,648	25,599	,000	,048
Grup İçi	6549,291	504	12,995			
İçselleştirilmiş Homofobi						
Gruplar Arası	207,994	1	207,994	12,769	,001	,041
Grup İçi	4855,909	504	9,635			
Zorlu Süreç						
Gruplar Arası	360,822	1	360,822	19,17	,000	,052
Grup İçi	6454,625	504	12,807			
Kimlik Belirsizliği						
Gruplar Arası	567,184	1	567,184	17,335	,000	,051
Grup İçi	10506,537	504	20,846			
Cinsel kimlik Stresi						
Gruplar Arası	353,496	1	353,496	8,605	,004	,012
Grup İçi	27384,365	504	54,334			
Sosyal Damgalanma						
Gruplar Arası	35,166	1	35,166	1,771	,184	,003
Grup İçi	10010,386	504	19,862			

Değişkenler ve Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p	η^2
Açılma durumu						
İçselleştirilmiş Damgalanma Gruplar Arası	220,716	1	220,716	9,185	,003	,017
Grup İçi	12111,252	504	24,03			

Araştırma değişkenlerinden açılma durumu bağımsız değişkeninin bağımlı değişkenler üzerindeki etki büyüklüğünü belirlemek amacıyla eta kare değeri hesaplanmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilen analizlerde, eşcinsel romantik ilişki deneyim durumu bağımsız değişkeni için eta kare değerleri incelendiğinde, gizlenme motivasyonu ($\eta^2=,048$), içselleştirilmiş homofobi ($\eta^2=,041$), zorlu süreç ($\eta^2=,052$), kimlik belirsizliği ($\eta^2=,051$), cinsel kimlik stresi ($\eta^2=,012$) ve içselleştirilmiş damgalanma ($\eta^2=,017$) değişkenleri üzerinde küçük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmüştür. Eta kare (η^2) istatistiğine ilişkin değerler Tablo 4.13’de sunulmuştur.

LGBlerin cinsel yönelimleri ile ilgili yakın çevrelerine açılıp açılmama durumlarına göre gizlenme motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık vardır: $F(1,504)=25,599$, $p=,00$. Hangi grupların arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla grup ortalamalarına bakılmıştır. Betimsel istatistiklere göre; cinsel yönelimleri ile ilgili başkalarına açılmamış olan katılımcılar için elde edilen ortalama gizlenme motivasyonu puanının ($M=12,69$, $SS=3,57$) açılma deneyimi olanlar için elde edilen ortalama puandan ($M=11,44$, $SS=3,68$) anlamlı bir biçimde farklı olduğu görülmüştür ($p=,000$). Analiz sonuçları; başkalarına açılma deneyimi olmayan kişilerin, cinsel yönelimini diğerlerinden gizli tutma ile ilgili kaygı ve isteğinin, açılma deneyimi olanlara oranla daha yüksek olduğunu göstermektedir.

LGBlerin cinsel yönelimleri hakkında başkalarına açılıp açılmama durumlarına göre içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmüştür: $F(1,504)=12,769$, $p=,001$. Gruplar arasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla betimsel istatistikler incelendiğinde, daha önce başkalarına açılma deneyimi yaşamayanlar için elde edilen ortalama içselleştirilmiş homofobi puanı ($M=7,30$, $SS=4,15$) açılma deneyimi olanlar için elde edilen ortalama puandan ($M=5,26$, $SS=2,95$) anlamlı derecede farklıdır ($p=,001$). Analiz sonuçlarına göre; cinsel yönelimi ile ilgili

başkalarına açılma deneyimi olmayan kişiler, açılma deneyimi olanlara göre kendi kimliklerini daha fazla reddetme eğilimindedir.

LGBlerin cinsel yönelimleri ile ilgili başka kişilere açılma durumuna göre zorlu süreç puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur: $F(1,504)=19,17, p=,000$. Gruplar arası farklılıkları belirlemek amacıyla grup ortalamaları incelenmiştir. Yapılan betimsel istatistik sonuçlarına göre; daha önce başkalarına hiç açılmamış katılımcılara ait ortalama zorlu süreç puanının ($M=10,13, SS=4,43$) açılma deneyimi olan katılımcılar için elde edilen ortalama puandan ($M=7,43, SS=3,45$) anlamlı bir biçimde farklı olduğu görülmüştür ($p=,000$). Analiz sonuçları; daha önce cinsel yönelimi ile ilgili açılma deneyimi olmayan katılımcıların, olanlara oranla anlamlı derecede daha fazla zorlu süreç yaşadıklarını göstermektedir.

LGBlerin cinsel yönelimleri ile ilgili açılma durumlarına göre kimlik belirsizlikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık vardır: $F(1,504)=17,335, p=,000$. Gruplar arası ortalamalardaki farklılıkları belirlemek amacıyla betimsel istatistik değerleri incelendiğinde, daha önce başkalarına açılmadığını belirten katılımcılar için elde edilen kimlik belirsizliği puanının ($M=11,68, SS=5,86$) cinsel yönelimi ile ilgili başkalarına açıldığını belirten katılımcılar için elde edilen ortalama puandan ($M=8,30, SS=4,38$) anlamlı derecede farklı olduğu görülmüştür ($p=,000$). Analiz sonuçları; cinsel yönelimi hakkında başkalarına daha önce hiç açılmamış kişilerin, açılmayı tercih edenlere göre, cinsel kimliklerine ilişkin anlamlı derecede daha fazla belirsizlik ve kararsızlık duyduklarını göstermektedir.

LGBlerin cinsel yönelimleri hakkında başkalarına açılma durumuna göre cinsel kimlik stresi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür: $F(1,504)=8,605, p=,004$. Gruplar arası farklılıkları belirlemek amacıyla betimsel istatistik değerleri incelendiğinde, daha önce açılmayanlar için elde edilen ortalama cinsel kimlik stresi puanı ($M=19,52, SS=6,26$) açılma deneyimi olanlar için elde edilen ortalama puandan ($M=16,85, SS=7,49$) anlamlı derecede farklıdır ($p=,004$). Cinsel yönelimi ile ilgili başkalarına açılmamış olan kişilerin cinsel kimliklerine ilişkin yaşadıkları stres

düzeşinin, açılma deneyimi olanların yaşadığı cinsel kimlik stresinden anlamlı derecede daha fazla olduğu görölmektedir.

LGBlerin cinsel yönelimleri hakkında başkalarına açılma durumlarına göre içşelleştirilmiş damgalanma düzeylerinin istatiksels olarak anlamlı derecede farklı olduğu görölmüştür: $F(1,504)=9,185$, $p=,003$. Gruplar arası ortalamaların farklılıkları incelendiğinde, açılma deneyimi yaşamayanlar için elde edilen ortalama içşelleştirilmiş damgalanma puanının ($M=13,46$, $SS=4,62$) açılma deneyimi olanlar için elde edilen ortalama puandan ($M=11,36$, $SS=4,93$) anlamlı derecede farklı olduğu görülmüştür ($p=,003$). Analiz sonuçlarına göre; daha önce cinsel yönelimi hakkında başkalarına açılma deneyimi yaşamayan katılımcıların, yaşayanlara göre kendilerini daha fazla damgaladıkları görölmektedir.

Katılımcıların cinsel yönelimleri ile ilgili yakın çevrelerine açılıp açılmama durumlarına göre; kabullenilme kaygısı ve sosyal damgalanma puanları arasında anlamlı bir farklılık görölmemiştir.

4.5 LGBTİQ+ DERNEKLERİNE ÜYELİK DURUMUNA GÖRE CİNSEL KİMLİK GELİŞİM ALGISI, CİNSEL KİMLİK STRESİ VE ALGILANAN DAMGALANMA

Öncelikle varyansların homojenliği test edilmiştir. Kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, kimlik belirsizliği, cinsel kimlik stresi, sosyal damgalanma ve içşelleştirilmiş damgalanma değişkenleri için Levene testi, grup varyanslarının homojen olduğunu göstermiştir ($p>0,05$). İçşelleştirilmiş homofobi ($p=0,04$), zorlu süreç ($p=0,01$) ve içşelleştirilmiş damgalanma ($p=0,04$) için grup varyansları homojen değildir. İçşelleştirilmiş homofobi, zorlu süreç ve içşelleştirilmiş damgalanma değişkenleri için grup varyanslarının homojen olmaması ($p<0,05$) sebebiyle Welch testi yoluyla elde edilen istatistikler dikkate alınmıştır.

Çalışmanın altıncı araştırma sorusuna uygun olarak çalışma değişkenlerinin LGBTİQ+ dayanışma derneklerine üye olup olmama durumuna göre gösterdiği farklılıklar test edilmiştir.

LGBlerin herhangi bir LGBTİQ+ derneğine üye olup olmama durumuna göre;

1. Cinsel kimlik gelişim algısı: *kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik belirsizliği,*

2. Cinsel kimlik stresi

3. Algılanan damgalanma: *sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma*

düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yürütülmüştür. Katılımcıların LGBTİQ+ derneklerine üyelik durumlarına göre cinsel kimlik gelişim algısı, cinsel kimlik stresi ve algılanan damgalanma düzeylerine ilişkin betimsel istatistik değerleri ve ANOVA testi sonuçları sırasıyla Tablo 4.14 ve Tablo 4.15’de gösterilmiştir.

Tablo 4.14: LGBTİQ+ dayanışma derneklerine üyelik durumuna çalışma değişkenlerinin betimsel istatistik değerleri

Değişken	Dernek üyeliği	N	M	Ss
Kabullenilme Kaygısı	Evet	76	10,93	4,196
	Hayır	431	10,16	4,499
	Toplam	507	10,27	4,46
Gizlenme Motivasyonu	Evet	76	10,2	3,699
	Hayır	431	11,96	3,629
	Toplam	507	11,7	3,69
İçselleştirilmiş Homofobi	Evet	76	5,26	2,509
	Hayır	431	5,53	3,267
	Toplam	507	5,49	3,164
Zorlu Süreç	Evet	76	6,92	2,902
	Hayır	431	7,87	3,775
	Toplam	507	7,73	3,671
Kimlik Belirsizliği	Evet	76	8,81	4,754
	Hayır	431	8,66	4,673
	Toplam	507	8,68	4,68
Cinsel Kimlik Stresi	Evet	76	16,58	7,226
	Hayır	431	17,24	7,439
	Toplam	507	17,14	7,405
Sosyal Damgalanma	Evet	76	11,69	3,912
	Hayır	431	11,29	4,547
	Toplam	507	11,35	4,456

Değişken	Dernek üyeliği	N	M	Ss
İçselleştirilmiş Damgalanma	Evet	76	11,05	4,505
	Hayır	431	11,69	5,008
	Toplam	507	11,59	4,937

Tablo 4.15: LGBTİQ+ dayanışma derneklerine üyelik durumuna göre çalışma değişkenlerinin ANOVA testi sonuçları

Değişkenler ve Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p	η ²
Dernek üyeliği						
Kabullenilme Kaygısı						
Gruplar Arası	39,182	1	39,182	1,974	,161	,003
Grup İçi	10025,256	505	19,852			
Gizlenme Motivasyonu						
Gruplar Arası	200,854	1	200,854	15,165	,000	,029
Grup İçi	6688,369	505	13,244			
İçselleştirilmiş Homofobi						
Gruplar Arası	4,576	1	4,576	,658	,419	,0009
Grup İçi	5061,614	505	10,023			
Zorlu Süreç						
Gruplar Arası	58,188	1	58,188	6,26	,014	,008
Grup İçi	6760,25	505	13,387			
Kimlik Belirsizliği						
Gruplar Arası	1,365	1	1,365	,062	,803	,0001
Grup İçi	11083,374	505	21,947			
Cinsel kimlik Stresi						
Gruplar Arası	28,572	1	28,572	,521	,471	,001
Grup İçi	27713,897	505	54,879			
Sosyal Damgalanma						
Gruplar Arası	10,157	1	10,157	,511	,475	,001
Grup İçi	10037,227	505	19,876			
İçselleştirilmiş Damgalanma						
Gruplar Arası	25,903	1	25,903	1,233	,269	,002
Grup İçi	12306,415	505	24,369			

Araştırma değişkenlerinden dernek üyeliği durumu bağımsız değişkeninin bağımlı değişkenler üzerindeki etki büyüklüğünü belirlemek amacıyla eta kare değeri hesaplanmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilen analizlerde, dernek üyeliği durumu bağımsız değişkeni için eta kare değerleri incelendiğinde, gizlenme

motivasyonu ($\eta^2=,029$) değişkeni üzerinde küçük etkiye sahipken, zorlu süreç ($\eta^2=,008$) üzerinde küçük etki düzeyinin de altında kalmaktadır.

LGBlerin herhangi bir LGBTİQ+ derneğine üye olup olmama durumuna göre gizlenme motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık vardır: $F(1,505)=15,165$, $p=,000$. Hangi grupların arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla grup ortalamalarına bakılmıştır. Betimsel istatistiklere göre; daha önce herhangi bir derneğe üye olmamış olanlar için elde edilen ortalama gizlenme motivasyonu puanının ($M=11,96$, $SS=3,62$) dernek üyeliği olanlar için elde edilen ortalama puandan ($M=10,20$, $SS=3,69$) anlamlı bir biçimde farklı olduğu görülmüştür ($p=,000$). Analiz sonuçları; herhangi bir derneğe üye olmayan kişilerin, cinsel yönelimini diğerlerinden gizli tutma ile ilgili kaygı ve isteğinin, üyeliği olanlara oranla daha yüksek olduğunu göstermektedir.

LGBlerin herhangi bir LGBTİQ+ derneğine üye olup olmama durumuna göre cinsel kimlik gelişimlerine ilişkin zorlu süreç puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur: $F(1,505)=6,26$, $p=,014$. Gruplar arası farklılıkları belirlemek amacıyla grup ortalamaları incelenmiştir. Yapılan betimsel istatistik sonuçlarına göre; derneklere üyeliği olmayan katılımcılara ait ortalama zorlu süreç puanının ($M=7,87$, $SS=3,77$) dernek üyeliği olan katılımcılar için elde edilen ortalama puandan ($M=6,92$, $SS=2,90$) anlamlı bir biçimde farklı olduğu görülmüştür ($p=,014$). Analiz sonuçları; daha önce hiçbir derneğe üye olmamış kişilerin olanlara oranla anlamlı derecede daha fazla zorlu süreç yaşadıklarını göstermektedir.

Katılımcıların LGBTİQ+ derneklerine üye olma durumuna göre; kabullenilme kaygısı, içselleştirilmiş homofobi, kimlik belirsizliği, cinsel kimlik stresi, sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

4.6 RUH SAğLIğI UZMANINA BAŞVURMA DURUMUNA GÖRE CİNSEL KİMLİK GELİŞİM ALGISI, CİNSEL KİMLİK STRESİ VE ALGILANAN DAMGALANMA

Öncelikle varyansların homojenliği test edilmiştir. Cinsel kimlik stres değişkeni için ($p=0,05$) grup varyansları homojen dağılmamıştır. Cinsel kimlik stres değişkeni için grup varyanslarının homojen olmaması sebebiyle Welch testi yoluyla elde edilen istatistikler

dikkate alınmıştır. Kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik belirsizliği, sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma değişkenleri için Levene testi, grup varyanslarının homojen olduğunu göstermiştir ($p>0,05$).

Çalışmanın yedinci araştırma sorusuna uygun olarak çalışma değişkenlerinin ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurumama durumuna göre gösterdiği farklılıklar test edilmiştir.

Katılımcıların şüana kadar cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları herhangi bir duygusal zorlanmadan dolayı ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurumama durumlarına göre;

1. Cinsel kimlik gelişim algısı: *kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik belirsizliği,*
2. Cinsel kimlik stresi
3. Algılanan damgalanma: *sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma*

düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yürütülmüştür. Katılımcıların ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurumama durumlarına göre cinsel kimlik gelişim algısı, cinsel kimlik stresi ve algılanan damgalanma düzeylerine ilişkin betimsel istatistik değerleri ve ANOVA testi sonuçları sırasıyla Tablo 4.16 ve Tablo 4.17’de gösterilmiştir.

Tablo 4.16: Ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurumama durumuna göre çalışma değişkenlerinin betimsel istatistik değerleri

Değişken	Ruh sağlığı uzmanına başvurma durumu	N	M	Ss
Kabullenilme Kaygısı	Evet	76	10,93	4,196
	Hayır	431	10,16	4,499
	Toplam	507	10,27	4,46
Gizlenme Motivasyonu	Evet	76	10,2	3,699
	Hayır	431	11,96	3,629
	Toplam	507	11,7	3,69
İçselleştirilmiş Homofobi	Evet	76	5,26	2,509
	Hayır	431	5,53	3,267
	Toplam	507	5,49	3,164

Değişken	Ruh sağlığı uzmanına başvurma durumu	N	M	Ss
Zorlu Süreç	Evet	76	6,92	2,902
	Hayır	431	7,87	3,775
	Toplam	507	7,73	3,671
Kimlik Belirsizliği	Evet	76	8,81	4,754
	Hayır	431	8,66	4,673
	Toplam	507	8,68	4,68
Cinsel Kimlik Stresi	Evet	76	16,58	7,226
	Hayır	431	17,24	7,439
	Toplam	507	17,14	7,405
Sosyal Damgalanma	Evet	76	11,69	3,912
	Hayır	431	11,29	4,547
	Toplam	507	11,35	4,456
İçselleştirilmiş Damgalanma	Evet	76	11,05	4,505
	Hayır	431	11,69	5,008
	Toplam	507	11,59	4,937

Tablo 4.17: Ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurmama durumuna göre çalışma değişkenlerinin ANOVA testi sonuçları

Değişkenler ve Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p	η ²
Ruh sağlığı uzmanına başvurma durumu						
Kabullenilme Kaygısı						
Gruplar Arası	117,782	1	117,782	5,98	,015	,011
Grup İçi	9946,656	505	19,696			
Gizlenme Motivasyonu						
Gruplar Arası	15,994	1	15,994	1,175	,279	,002
Grup İçi	6873,229	505	13,61			
İçselleştirilmiş Homofobi						
Gruplar Arası	66,691	1	66,691	6,736	,010	,013
Grup İçi	4999,499	505	9,9			
Zorlu Süreç						
Gruplar Arası	110,531	1	110,531	8,321	,004	,016
Grup İçi	6707,907	505	13,283			
Kimlik Belirsizliği						
Gruplar Arası	11,048	1	11,048	,504	,478	,0009
Grup İçi	11073,692	505	21,928			

Değişkenler ve Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p	η^2
Ruh sağlığı uzmanına başvurma durumu						
Cinsel Kimlik Stresi						
Gruplar Arası	1,374	1	1,374	240,173	,868	,00004
Grup İçi	27741,094	505	54,933			
Sosyal Damgalanma						
Gruplar Arası	465,168	1	465,168	24,515	,000	,046
Grup İçi	9582,215	505	18,975			
İçselleştirilmiş Damgalanma						
Gruplar Arası	583,875	1	583,875	25,098	,000	,047
Grup İçi	11748,443	505	23,264			

Araştırma değişkenlerinden ruh sağlığı uzmanına başvurma durumu bağımsız değişkeninin bağımlı değişkenler üzerindeki etki büyüklüğünü belirlemek amacıyla eta kare değeri hesaplanmıştır. İstatiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilen analizlerde, ruh sağlığı uzmanına başvurma durumu bağımsız değişkeni için eta kare değerleri incelendiğinde, kabullenilme kaygısı ($\eta^2=,011$), içselleştirilmiş homofobi ($\eta^2=,013$), zorlu süreç ($\eta^2=,016$), sosyal damgalanma ($\eta^2=,046$) ve içselleştirilmiş damgalanma ($\eta^2=,047$) değişkenleri üzerinde küçük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmüştür. Eta kare (η^2) istatistiğine ilişkin değerler Tablo 4.17’de sunulmuştur.

Katılımcıların şuna kadar cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları herhangi bir duygusal zorlanmadan dolayı ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurmama durumlarına göre kabullenilme kaygısı arasında istatiksel olarak anlamlı derecede farklılık vardır: $F(1,505)=5,98$, $p=,015$. Gruplar arası ortalamalardaki farklılıkları belirlemek amacıyla betimsel istatistik değerleri incelendiğinde, daha önce ruh sağlığı uzmanına başvurmuş olan katılımcılar için elde edilen kimlik belirsizliği puanının ($M=11,10$, $SS=4,48$) uzmana danışmış olan katılımcılar için elde edilen ortalama puandan ($M=9,99$, $SS=4,42$) anlamlı derecede farklı olduğu görülmüştür ($p=,015$). Analiz sonuçları; daha önce cinsel yönelimi ile ilgili yaşadığı duygusal zorlanmalardan dolayı ruh sağlığı uzmanına başvurmuş olan kişilerin, başvurmayanlara göre, anlamlı derecede daha fazla kabullenilme kaygısı yaşadıklarını göstermektedir.

Katılımcıların şüana kadar cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları herhangi bir duygusal zorlanmadan dolayı ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurmama durumlarına göre içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmüştür: $F(1,505)=6,736$, $p=,010$. Gruplar arasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla betimsel istatistikler incelendiğinde, daha önce bir ruh sağlığı uzmanına danışma deneyimi olanlar için elde edilen ortalama içselleştirilmiş homofobi puanı ($M=6,11$, $SS=3,31$) uzmana başvurma deneyimi olmayanlar için elde edilen ortalama puandan ($M=5,28$, $SS=3,08$) anlamlı derecede farklıdır ($p=,010$). Analiz sonuçlarına göre; cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları duygusal zorlanmalardan dolayı daha önce ruh sağlığı uzmanına başvurmuş olan kişiler, başvurmayanlara göre kendi kimliklerini daha fazla reddetme eğilimindedir.

Katılımcıların şüana kadar cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları herhangi bir duygusal zorlanmadan dolayı ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurmama durumlarına göre cinsel kimlik gelişimlerine ilişkin zorlu süreç puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur: $F(1,505)=8,321$, $p=,004$. Gruplar arası farklılıkları belirlemek amacıyla grup ortalamaları incelenmiştir. Yapılan betimsel istatistik sonuçlarına göre; daha önce ruh sağlığı uzmanına başvuran katılımcılara ait ortalama zorlu süreç puanının ($M=8,53$, $SS=3,68$) başvurmamış olan katılımcılar için elde edilen ortalama puandan ($M=7,46$, $SS=3,63$) anlamlı bir biçimde farklı olduğu görülmüştür ($p=,004$). Analiz sonuçları; cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları duygusal zorlanmalardan dolayı daha önce ruh sağlığı uzmanına başvurmuş olan kişilerin, uzmana başvurmayanlara oranla anlamlı derecede daha fazla zorlu süreç yaşadıklarını göstermektedir.

Katılımcıların şüana kadar cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları herhangi bir duygusal zorlanmadan dolayı ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurmama durumlarına göre sosyal damgalanma düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür: $F(1,505)=24,515$, $p=,000$. Ortalama puanlar incelendiğinde, daha önce bir ruh sağlığı uzmanına başvurma deneyimi olanlar için elde edilen ortalama sosyal damgalanma puanı ($M=13,00$, $SS=4,46$) uzmana başvurma deneyimi olmayanlar için elde edilen ortalama puandan ($M=10,80$, $SS=4,31$) anlamlı derecede farklıdır ($p=,000$). Betimsel istatistikler yaşadıkları duygusal zorlanmalardan dolayı daha önce bir ruh sağlığı uzmanına

başvurmuş olan kişilerin başvurmayanlara oranla anlamlı derecede daha fazla sosyal damgalanma yaşadıklarını göstermiştir.

Katılımcıların şuna kadar cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları herhangi bir duygusal zorlanmadan dolayı ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurmama durumlarına göre içselleştirilmiş damgalanma düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu görülmüştür: $F(1,505)=25,098$, $p=,000$. Gruplar arası ortalamaların farklılıkları incelendiğinde, ruh sağlığı uzmanına başvurma deneyimi olanlar için elde edilen ortalama içselleştirilmiş damgalanma puanının ($M=13,44$, $SS=4,52$) uzmana başvurma deneyimi olmayanlar için elde edilen ortalama puandan ($M=10,97$, $SS=4,92$) anlamlı derecede farklı olduğu görülmüştür ($p=,000$). Analiz sonuçlarına göre; daha önce cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları duygusal zorlanmalardan dolayı bir ruh sağlığı uzmanına başvurmuş olan katılımcıların, başvurmayanlara göre daha fazla kendilerini damgaladıkları görülmektedir.

Katılımcıların şuna kadar cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları herhangi bir duygusal zorlanmadan dolayı ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurmama durumlarına göre; gizlenme motivasyonu, kimlik belirsizliği ve cinsel kimlik stresi puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

4.7 BULGULARIN ÖZETİ

1. Geylerin içselleştirilmiş homofobi puanı, hem lezbiyenlere hem de biseksüellere göre anlamlı derecede daha yüksektir.
2. Geylerin zorlu süreç puanı, lezbiyenlere oranla anlamlı derecede daha yüksektir.
3. Biseksüellerin kimlik belirsizliği puanı, hem geylere hem de lezbiyenlere göre anlamlı derecede daha yüksektir.
4. Geylerin cinsel kimlik stresi puanı, lezbiyenlere göre anlamlı derecede daha yüksektir.
5. Geylerin, sosyal damgalanma puanı hem lezbiyenlere hem de biseksüellere oranla anlamlı derecede daha yüksektir.

6. Geylemin, içselleştirilmiş damgalanma puanı hem lezbiyenlere hem de biseksüellere göre anlamlı derecede daha yüksektir.
7. Katılımcıların cinsel yönelimlerine göre; kabullenilme kaygısı ve gizlenme motivasyonu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.
8. Eşcinsel romantik ilişki deneyimi olmayan katılımcıların gizlenme motivasyonu puanı, eşcinsel romantik ilişki deneyimi olanlara oranla daha yüksektir.
9. Eşcinsel romantik ilişki deneyimi olmayan katılımcıların zorlu süreç puanı, olanlara oranla anlamlı derecede daha yüksektir.
10. Eşcinsel romantik ilişki deneyimi olmayan katılımcıların kimlik belirsizliği puanı, olanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir.
11. Eşcinsel romantik ilişki deneyimi olmayan katılımcıların içselleştirilmiş damgalanma puanı, olanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir.
12. Eşcinsel romantik ilişki deneyimi olan katılımcıların sosyal damgalanma puanı eşcinsel romantik ilişki deneyimi olmayanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir.
13. Katılımcıların daha önce eşcinsel romantik ilişki deneyimi yaşayıp yaşamama durumlarına göre; kabullenilme kaygısı, içselleştirilmiş homofobi, cinsel kimlik stresi ve içselleştirilmiş damgalanma puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.
14. 6 aydan az eşcinsel romantik ilişki deneyimi olan katılımcıların kimlik belirsizliği puanı, 18 aydan fazla ilişki deneyimi olanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir.
15. Katılımcıların romantik ilişki sürelerine göre; kabullenilme kaygısı, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, cinsel kimlik stresi, sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.
16. Cinsel yönelimi ile ilgili başkalarına açılma deneyimi olmayan katılımcıların gizlenme motivasyonu puanı, açılma deneyimi olanlara oranla anlamlı derecede daha yüksektir.
17. Cinsel yönelimi ile ilgili başkalarına açılma deneyimi olmayan katılımcıların içselleştirilmiş homofobi puanı, açılma deneyimi olanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir.

18. Cinsel yönelimi ile ilgili başkalarına açılma deneyimi olmayan katılımcıların zorlu süreç puanı, olanlara oranla anlamlı derecede daha yüksektir.
19. Cinsel yönelimi ile ilgili başkalarına açılma deneyimi olmayan katılımcıların kimlik belirsizliği puanı, olanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir.
20. Cinsel yönelimi ile ilgili başkalarına açılma deneyimi olmayan katılımcıların cinsel kimlik stresi puanı, olanlara oranla anlamlı derecede daha yüksektir.
21. Cinsel yönelimi ile ilgili başkalarına açılma deneyimi olmayan katılımcıların içselleştirilmiş damgalanma puanı, olanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir.
22. Katılımcıların cinsel yönelimleri ile ilgili yakın çevrelerine açılıp açılmama durumlarına göre; kabullenilme kaygısı ve sosyal damgalanma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.
23. LGBTİQ+ derneklerine üye olmayan katılımcıların gizlenme motivasyonu puanı, üyeliği olanlara oranla anlamlı derecede daha yüksektir.
24. LGBTİQ+ derneklerine üye olmayan katılımcıların zorlu süreç puanı, üyeliği olanlara oranla anlamlı derecede daha yüksektir.
25. Katılımcıların LGBTİQ+ derneklerine üye olma durumuna göre; kabullenilme kaygısı, içselleştirilmiş homofobi, kimlik belirsizliği, cinsel kimlik stresi, sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.
26. Daha önce cinsel yönelimi ile ilgili yaşadığı duygusal zorlanmalardan dolayı ruh sağlığı uzmanına başvurmuş olan katılımcıların kabullenilme kaygısı puanı, başvurmayanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir.
27. Ruh sağlığı uzmanına başvurmuş olan katılımcıların içselleştirilmiş homofobi puanı, başvurmayanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir.
28. Ruh sağlığı uzmanına başvurmuş olan katılımcıların zorlu süreç puanı, uzmana başvurmayanlara oranla anlamlı derecede daha yüksektir.
29. Ruh sağlığı uzmanına başvurmuş olan katılımcıların sosyal damgalanma puanı, başvurmayanlara oranla anlamlı derecede daha yüksektir.
30. Ruh sağlığı uzmanına başvurmuş olan katılımcıların içselleştirilmiş damgalanma puanı, başvurmayanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir.
31. Katılımcıların şüana kadar cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları herhangi bir duygusal zorlanmadan dolayı ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurmama

durumlarına göre; gizlenme motivasyonu, kimlik belirsizliği ve cinsel kimlik stresi puanları arasında anlamlı bir farklılık görölmemektedir.

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada, Türkiye’de yaşayan lezbiyen, gey ve biseksüellerin olumsuz kimlik gelişim algısı, cinsel kimlik stresi, içselleştirilmiş ve sosyal damgalanma düzeyleri incelenmiştir. Sözü edilen değişkenlerin katılımcıların sosyodemografik özelliklerine (*cinsel yönelim, eşcinsel romantik ilişki deneyimi, romantik ilişki süresi, açılma durumu, LGBTİQ+ topluluklarına üyelik durumu, ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurmama durumu*) göre değişiklik gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla analizler yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini, cinsel yönelimi gey, lezbiyen ve biseksüel olan, yaş aralığı 13-53 arasındaki 507 bireyin temsil ettiği varsayılmaktadır.

Ayrıca, geysler, hem lezbiyenler hem de biseksüellere göre daha fazla içselleştirilmiş homofobi yaşamaktadır. Daha önceki araştırmalarla tutarlı olarak; mevcut araştırmanın sonuçları eşcinsel erkeklerin lezbiyen kadınlardan daha yüksek düzeyde içselleştirilmiş homofobiye sahip olduğunu göstermiştir (Herek, 2000). Türkiye’de yapılan başka bir araştırmada geyslerin biseksüellere göre daha çok içselleştirilmiş homofobi yaşadığı bulunmuştur (Yalçınoğlu ve Önal, 2014). Sonuç olarak; toplumdaki homofobik tutumların erkek eşcinsel kimliğine karşı daha yaygın olmasından dolayı (Connor vd., 2017), geyslerin bu olumsuz tutumları daha çok içselleştirdiği ve kendi kimliklerini daha çok reddetme eğiliminde olduklarını varsayabiliriz. Bir başka deyişle, erkekler eşcinsel kimliklerini kabul etmede kadınlardan daha fazla zorluk çekmekte ve cinsel yönelimleri nedeniyle başkaları tarafından reddedilme ihtimalinden daha fazla endişe duymaktadırlar. Geçmiş araştırmalar geyslerin yanı sıra biseksüellerin de toplumdaki homofobi seviyesinin yarattığı psikolojik zararlardan, -özellikle içselleştirilmiş homofobi ile ilişkili duygular- etkilendiğini ve kendilerine yönelik olumsuz tutumlar sergilediklerini göstermiştir (Dentato, 2012). Bu çalışma için biseksüellerin içselleştirilmiş homofobi düzeyleri diğer gruplara göre daha yüksek bulunmamıştır fakat geçmiş araştırmalar içselleştirilmiş olumsuz duyguların biseksüellerde oldukça yoğun olabileceğinden bahsetmiştir (Herek, 2009; Lewis vd., 2009; Arnett, 2016).

Araştırmanın bulguları, geylerin lezbiyenlere oranla anlamlı derecede daha fazla zorlu süreç yaşadıklarını göstermektedir. Ayrıca, geylerin cinsel kimliklerine ilişkin yaşadıkları stres düzeyinin, lezbiyenlerin yaşadığı cinsel kimlik stresinden anlamlı derecede daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bulgular, Cramer (2018)'in yaptığı araştırmada eşcinsel erkeklerin eşcinsel kadınlara göre, daha fazla zorlu süreç yaşadıklarını bildirdikleri çalışmanın bulguları ile paraleldir. Önceki veriler lezbiyenlere yönelik tutumların, birçok alanda eşcinsel erkeklere yönelik tutumlardan farklı olduğunu göstermiştir (Alkan, 2014; Saraç ve Rahim, 2009; Çolak, 2009) Heteroseksüellerin, eşcinsel erkeklere lezbiyenlerden daha fazla olumsuz kişisel tepkileri olduğu görülmüştür (Herek, 2002). Daha önce Türkiye'de eşcinsel erkeklerin maruz kaldığı, insan haklarına aykırı davranışların sıklığını gösteren birden çok çalışma yapılmıştır (Yavuz vd., 2006; Yavuz ve Akdaş, 2008; Ertan, 2010; Dondurucu, 2018). Erkek eşcinsellere karşı heteroseksist ayrımcılık, önyargı, kalıpyargı, nefret söylemleri ve nefret suçları gibi olumsuz tutum ve davranışlar cinsel kimlik gelişim algılarını olumsuz şekilde etkileyebilir ve daha zorlu süreçler yaşayabilirler. Toplumun erkek egemen kültürel yapısı ile ilişkili olarak erkek eşcinsellere yönelik tutumların, kadın eşcinsellere yönelik tutumlardan daha olumsuz olduğu varsayılabilir (Rees-Turyn vd., 2008; Sakallı-Uğurlu ve Uğurlu, 2016). Geyler yaşadıkları çevrede cinsiyetçi kalıpyargılara bağlı olarak daha zorlu süreçler yaşıyor olabilirler.

Bu çalışmada, biseksüellerin, gey ve lezbiyenlere göre cinsel kimliklerine ilişkin anlamlı derecede daha fazla belirsizlik ve kararsızlık duydukları tespit edilmiştir. Daha önceki araştırmalarla tutarlı olarak biseksüeller, lezbiyen ve geylere göre daha yüksek düzeyde cinsel kimliklerine ilişkin belirsizlik ve kararsızlık yaşamaktadır (Balsam ve Mohr, 2007; Kemer ve vd., 2017; McClelland vd., 2016). Biseksüellerin, cinsel yönelimlerini başkalarına açıklama ihtimallerinin gey ve lezbiyenlere göre daha düşük olduğu ve cinsel yönelimlerini gey ya da lezbiyen olarak veya heteroseksüel olarak sunma olasılıklarının daha yüksek olduğu bilinmektedir (Jackson ve Mohr, 2017). Bu duruma bağlı olarak, biseksüeller, lezbiyen ve geylere göre cinsel yönelimleri konusunda daha belirsiz bir kimlik algısına sahip olabilirler. Biseksüeller, içinde yaşadıkları toplumda hem homonegativite hem de binegativite ile mücadele etmektedir. Bu olumsuz tutumların

yaygın olması ve bu durumdan kaçınmak için biseksüellerin, kendilerini heteroseksüel ya da eşcinsel olarak göstermeleri muhtemel olabilir.

LGBlerin cinsel yönelimlerine göre sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür. Geyleyin, lezbiyen ve biseksüellere oranla daha fazla sosyal damgalanma yaşadıkları görülmektedir. Aynı zamanda geyleyin, lezbiyenlere göre daha fazla kendilerini damgaladıkları görülmektedir. Özet olarak; geyleyin azınlık stresine bağlı olumsuz süreçleri lezbiyenler ve geyleyere göre daha sıklıkla yaşamaktadır. Biseksüeller daha fazla kimlik belirsizliği ve gizlenme motivasyonuna sahiptir. Son olarak cinsel kimlik stresi, gey ve biseksüellerde lezbiyenlere göre daha fazladır.

LGBlerin eşcinsel romantik ilişki deneyimi durumlarına göre gizlenme motivasyonu, zorlu süreç, kimlik belirsizliği, sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Analiz sonuçları; eşcinsel romantik ilişki deneyimi olmayan kişilerin, gizlenme motivasyonu, zorlu süreç, kimlik belirsizliği ve içselleştirilmiş damgalanma puanlarının eşcinsel romantik ilişki deneyimi olanlara oranla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca eşcinsel romantik ilişki deneyimi olanların sosyal damgalanma puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatüre bakıldığında, ilişki durumu ile kimlik belirsizliği ve zorlu süreç değişkenleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Cramer vd., 2018). Özet olarak; ilişki deneyimi olmayan katılımcıların gizlenme motivasyonu, zorlu süreç, kimlik belirsizliği, içselleştirilmiş damgalanma gibi olumsuz süreçleri daha fazla yaşarken sosyal damgalanma puanları daha düşüktür. Bu bulgular, ilişki deneyiminin koruyucu bir faktör olduğunu göstermekle birlikte LGBleri sosyal damgalanma gibi dış olumsuzlukları deneyimlemeye daha açık hale getirmektedir (Lewis vd., 2001). Bu sonuçtan yola çıkarak, topluma açık bir eşcinsel ilişki deneyiminin LGBlerin toplum tarafından damgalanmasına neden olduğu varsayılabilir. Bu yüzden LGB kimliğini ve eşcinsel ilişkileri tanıyan yasaların, politikaların ve toplumsal normların varlığının, LGBlerin sosyal olarak damgalanması gibi durumları azaltacağı ve LGB haklarının korunmasında önemli etkisi olacağı söylenebilir.

LGBlerin, romantik ilişki süresine göre ele alındığında, ilişki süresinin kimlik belirsizliği puanları üzerinde etkisi olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, deneyimlenen ilişki süresi 6 aydan az olan katılımcıların kimlik belirsizliği puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatüre bakıldığında bu çalışmada ortaya çıkan bulguyla bire bir örtüşen bir araştırma sonucuna rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra Mohr ve Fassinger (2006) tarafından yapılan çalışmanın bulgularında; eşcinsel romantik ilişki süresi ilişki kalitesi ile ilişkilendirilmiş ve ilişki kalitesinin olumsuz kimlik boyutları ile ters orantılı olduğu görülmüştür. Mevcut araştırmanın sonuçları, 6 aydan az süre ilişki deneyimi olan kişilerin, 18 aydan fazla ilişki deneyimi olanlara göre cinsel kimliklerine ilişkin anlamlı derecede daha fazla belirsizlik ve kararsızlık duyduklarını göstermektedir. Bu durumda ilişki süresinin uzun olması ve ilişkinin devamlılığı LGBler için koruyucu bir faktör olarak görülmektedir. Eşcinsel romantik ilişkiye dahil olmanın, cinsel azınlıklarda; damgalanma, ötekileştirme ve önyargı gibi azınlık kimliğine yönelik maruz kalınan olumsuz süreçleri daha iyi yönetmelerini ve bunlarla daha etkili baş etmelerini sağladığı bilinmektedir (Whitton vd., 2018; Tatum, 2017; Cao vd., 2017; Rostosky vd., 2007). Ayrıca, eşcinsel romantik ilişki süresi ilişki kalitesini etkilemekte ve ilişki kalitesinin de olumsuz kimlik boyutları ile negatif bir ilişkiye sahip olduğu bilinmektedir (Mohr ve Fassinger, 2006). Ancak literatüre bakıldığında, romantik ilişki süresinin, kimlik belirsizliği gibi LGB kimlik gelişim süreçlerini doğrudan etkilediğine dair yeterince çalışmaya rastlanmamıştır. Bu anlamda da yaptığımız çalışmanın ilişki süresine göre lezbiyen, gey ve biseksüel kimlik gelişiminin değerlendirilmesi açısından öncül olacağı düşünülmektedir.

LGBler cinsel yönelimleri ile ilgili yakın çevrelerine açılıp açılmama durumlarına göre değerlendirildiğinde, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik belirsizliği, cinsel kimlik stresi ve içselleştirilmiş damgalanma puanlarının değiştiği görülmüştür. Çalışmanın sonuçları, başkalarına açılma deneyimi olmayan kişilerin, cinsel yönelimini diğerlerinden gizli tutma ile ilgili kaygı ve isteğinin, açılma deneyimi olanlara oranla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Beklendiği üzere bulgular, gizlenme motivasyonu ve açılma arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu bulgusu ile tutarlıdır (Mohr ve Kendra, 2011). Ayrıca, cinsel yönelimi ile ilgili başkalarına açılma deneyimi olmayan kişiler açılma deneyimi olanlara kıyasla daha fazla

içselleştirilmiş homofobi yaşamaktadır yani, kendi kimliklerini daha fazla reddetme eğilimindedirler (Cox vd., 2011; Bianchi vd., 2017). Daha yüksek seviyelerde içselleştirilmiş homofobi düzeyine sahip geylerin, açılma ihtimalinin daha düşük olduğu ve başkaları tarafından eşcinsel olarak algılanma ihtimalinin de buna bağlı olarak azaldığı bilinmektedir (Tskhay ve Rule, 2017). Dolayısıyla, içselleştirilmiş homofobi ve birinin cinsel azınlık statüsünün gizlenmesi, cinsel yönelim algılarını etkileyebilir. LGBler cinsel yönelimleri ile ilgili başka kişilere açılma durumuna göre ele alındığında, kişinin cinsel yönelimi hakkında açık olmasının, zorlu süreç puanlarını anlamlı düzeyde etkilediği görülmüştür. Diğer bir deyişle araştırmanın bulguları, daha önce cinsel yönelimi ile ilgili açılma deneyimi olmayan katılımcıların, olanlara oranla anlamlı derecede daha fazla zorlu süreç yaşadıklarını göstermektedir. Araştırma bulguları, cinsel yönelimi hakkında başkalarına daha önce hiç açılmamış kişilerin, açılmayı tercih edenlere göre, cinsel kimliklerine ilişkin anlamlı derecede daha fazla belirsizlik ve kararsızlık duyduklarını göstermektedir. Mevcut çalışmanın bulguları önceki literatürle paraleldir; cinsel yönelimleri konusunda daha açık olan geyler ve lezbiyenler, daha az cinsel kimlik çatışması yaşamaktadır (Lewis vd., 2001; Scherrer vd., 2015). Cinsel yönelimi ile ilgili başkalarına açılmamış olan kişilerin cinsel kimliklerine ilişkin yaşadıkları stres düzeyinin, açılma deneyimi olanların yaşadığı cinsel kimlik stresinden anlamlı derecede daha fazla olduğu görülmektedir. Önceki araştırmalara bakıldığında, açılmanın cinsel kimlik stresi ile ilişkisi incelendiğinde farklı görüşlere rastlanmıştır; kişinin cinsel yönelimi hakkında açık olması, bazen stresli bir durum yaratırken bazen de kişi özellikle özerkliğini destekleyici bir ortadaysa daha olumlu sonuçlar yaratabilir (Legate vd., 2012; Riggle vd., 2017). Bu durumda açılmanın kendisi kadar açılan kişi veya kişilerin destekleyici olup olmasının da önemli olduğu söylenebilir. Açılan kişi için duruma göre açılma süreci koruyucu veya risk faktörü olarak varsayılabilir. Bu durumu göz önünde bulundurarak, ruh sağlığı uzmanlarının açılma sürecini desteklerken bireyin yanı sıra açılan kişileri de psikolojik danışmanlık sürecine dahil etmesi önerilebilir. Örnek olarak, ailesine cinsel yönelimi hakkında açılacak olan bir bireyin sadece kendisine sağlanacak psikolojik destek yeterli olmayacaktır. Kendisine verilen psikolojik desteğin dışında aileler de sürece dahil edilmeli ve bilinçlendirilmelidir. Daha önceki araştırma bulguları ailenin, kişinin cinsel yönelimi konusunda destekleyici olmasının cinsel azınlıklar için koruyucu bir faktör olduğunu göstermiştir (Rostosky vd., 2007; Bregman

vd., 2013; Toplu-Demirtaş vd., 2018). Ek olarak, ailenin bilinçlenme sürecine destek sağlamak için psikolojik yardımın yanı sıra LİSTAG ve LADEG gibi LGBTİ aileleri çalışmaları konusunda aktif derneklere dahil olmaları teşvik edilebilir. Daha önce cinsel yönelimi hakkında başkalarına açılma deneyimi yaşamayan katılımcıların, yaşayanlara göre daha fazla kendilerini damgaladıkları görülmektedir. Bu bulgu daha önceki araştırma sonuçları ile tutarlıdır (Wandrey vd., 2015). Özellikle içselleştirilmiş homofobisi fazla olan kişilerde, destekleyici bir sosyal çevrenin (örneğin; aile, arkadaşlar veya iş arkadaşları) iyi oluş düzeyini arttırdığı daha önceki araştırma bulguları ile desteklenmiştir (Ryan vd., 2017). LGBTİler açılma sürecini ailede, okulda, iş yerinde defalarca yaşamaktadır. Buna bağlı olarak açılma süreci ve sonrasında LGBTİlere yönelik sosyal desteği arttırmak amacıyla okul veya iş yeri psikologları ve psikolojik danışmanlarının, kişileri cinsel yönelim ve cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlendirmeleri ve bu konuda kişilerde farkındalık sağlayacak mesleki çalışmalar düzenlemeleri önerilebilir. Akran desteğinin önemi düşünüldüğünde, ruh sağlığı uzmanlarının LGBTİleri, açılma konusunda benzer deneyimleri olan kişilerle ilişkilenebileceği ortamlara yönlendirmesi önerilmektedir. Bu araştırmaya göre, açılma LGBTİler için koruyucu bir faktör olarak görülmektedir. Yakın çevrelerine daha önce cinsel yönelimleri ile ilgili açılmamış olan bireylerin, gizlenme motivasyonu, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, kimlik belirsizliği, cinsel kimlik stresi ve içselleştirilmiş damgalanma puanları daha yüksektir.

Araştırmanın sonuçları; herhangi bir derneğe üye olmayan kişilerin, cinsel yönelimini diğerlerinden gizli tutma ile ilgili kaygı ve isteğinin, üyeliği olanlara oranla daha yüksek olduğunu ve daha fazla zorlu süreç yaşadıklarını göstermektedir. Gizlenme eğilimi daha fazla olan kişilerin topluluklara katılım konusunda daha tereddütlü olduğu varsayılabilir. Ayrıca topluluklara katılımı olan kişilerin zorlu süreç puanının daha düşük olması yönüyle, sosyal desteğin ve diğer cinsel azınlıklar ile dayanışma halinde olmanın, LGB kimlik gelişimi için koruyucu bir faktör olduğunu düşünebiliriz. LGB kimlik gelişimine ilişkin zorluklarla başa çıkmada topluluklara katılımın bir destek mekanizması olduğu daha önce birçok araştırma bulgusu ile desteklenmiştir (Doty vd., 2010; Frost ve Meyer, 2012; Pistella vd., 2016). Bu durumda topluluklara katılımın koruyucu bir faktör olduğu göz önünde bulundurularak, LGBTİ sivil toplum kuruluşlarının ve üniversite topluluklarının

daha kapsayıcı ve katılımı teşvik edici uygulamalar ve faaliyetler düzenlemeleri önerilebilir. Bunun dışında bu faaliyetler ve uygulamalar konusunda izlenen devlet politikalarının daha olumlu ve destekleyici olması, LGBTİlere ve toplu faaliyetlerine yönelik yasak ve engel oluşturmaktan kaçınılması önerilmektedir.

Katılımcılar şuna kadar cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları herhangi bir duygusal zorlanmadan dolayı ruh sağlığı uzmanına başvurup başvurmama durumlarına göre ele alındığında, kabullenilme kaygısı, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma düzeyleri farklılaşmaktadır. Başka bir deyişle bulgular, daha önce cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları duygusal zorlanmalardan dolayı ruh sağlığı uzmanına başvurmuş olan kişilerin, başvurmayanlara göre, anlamlı derecede daha fazla damgalanmaya yönelik endişe duyduklarını, kendi kimliklerini daha fazla reddetme eğiliminde olduklarını, daha fazla zorlu süreç yaşadıklarını, daha fazla sosyal damgalanma yaşadıklarını ve daha fazla kendilerini damgaladıklarını göstermektedir. Şaşırtıcı bir şekilde ruh sağlığı uzmanına başvurma deneyimi olanların kabullenilme kaygısı, içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma gibi olumsuz süreçleri daha fazla yaşadıkları görülmüştür. Bu durumda, azınlık kimliğine yönelik negatif olayları daha çok yaşayan katılımcıların ruh sağlığı uzmanına başvurdukları varsayılabilir. Bu sonuçlar, LGBler arasında riskli bir grup olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, katılımcılara psikolojik yardımın niteliği, süresi ve etkililiği ile ilgili bilgiler sorulmamıştır. Gelecekte yapılacak araştırmalarda bu konuyla ilgili daha detaylı bilgiler edinilebilir. Bu araştırmanın örneklemini dikkate alarak düşündüğümüzde, daha önce ruh sağlığı uzmanından yardım almış olan katılımcıların olumsuz süreçleri daha fazla yaşıyor olmalarına yönelik bir diğer sebep de bu kişilerin homofobik ruh sağlığı uzmanlarına denk gelmiş olmaları olabilir. Ruh sağlığı uzmanlarının LGBTİlere yönelik sağladığı psikolojik desteğin niteliği, LGBTİ danışanlar için duruma göre koruyucu ya da risk faktörü olarak varsayılabilir. Spengler ve arkadaşlarının (2016) da belirttiği gibi terapötik süreçte cinsel azınlıkların karşılaştığı heteronormatif ve homonegatif tutumlar terapötik ittifaka zarar vererek, tedavinin etkinliğini ve kullanım amacını zayıflattığı gibi aynı zamanda da danışanın yıkıcı ve zorlu duygular yaşamasına neden olmaktadır. Bu sebeple ruh sağlığı uzmanlarının LGBTİ danışanlarına karşı tutumunun son derece önemli olduğu

varsayılabılır. Daha önce yapılan araştırmalarda psikolojik danışmada çok kltrllğn önemi vurgulanmıştır (Bektaş, 2006; Erdur-Baker, 2007; Kararımak, 2008;). Psikolojik danışmanlık sürecinde psikolojik danışmanın sorumluluklarından biri de, azınlık grubundan olan danışanlarına karşı empati ve koşulsuz kabul içerisinde olmasıdır (Erdur-Baker, 2007; Kararımak, 2008). Bunun haricindeki tutumlar ve uygulamalar, psikolojik danışmanlık sürecinin etkililiği ve verimliliğini azaltacaktır (Uygur vd., 2018). Bu yeterliliğin kazanılabilmesi için psikolojik danışman eğitiminde de çok kltrllğn önemi oldukça fazladır (Kağnıcı, 2013-2015). Çok kltrllğn yanısıra LGBTİlerle psikolojik danışma gibi derslerin lisans ve lisans üstü eğitim programlarının içeriğine dahil edilmesi, psikolojik danışman adaylarının cinsel azınlıklara karşı önyargılarının yok olmasını, daha olumlu tutumları benimsemesini, LGBTİlerin sorunları ve bu sorunlara zm nerileri geliştirme konusunda farkındalık sahibi olmalarını sağlar (Toplu-Demirtaş ve Akçabozan-Kayabol 2018). Ayrıca, psikolojik danışman eğitimcileri tarafından psikolojik danışman adaylarının LGBTİ haklarını savunma konusunda duyarlılık kazanması adına, LGBTİ sivil toplum kuruluşlarında sosyal sorumluluk kapsamında faaliyetler düzenlemeleri ya da varolan faaliyetlere katılmaları teşvik edilebilir. zet olarak, hem psikolojik danışman eğitimcilerine hem de psikolojik danışmanlara heteronormatif ve yargılayıcı olmayan, LGBTİ danışanlarına karşı kendi ahlaki ve ideolojik yargılarına dayalı yönlendirmeler yapmadan empatik bir anlayışla yaklaşmaları önerilmektedir (TODAP, 2017).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Araştırma kapsamında çeviri ve uyarlama çalışmaları yapılan “Sexual Identity Distress Scale” isimli ölçeğin Türkiye’deki LGBlerde cinsel kimliğe bağlı oluşan stresi değerlendirmek için kullanılabilir. Bu bulgudan yola çıkarak, gelecekteki araştırmalarda cinsel azınlık stresini değerlendirmek için “Cinsel Kimlik Stres Ölçeği” Türkçe formu kullanılarak daha farklı araştırmalar yapılabilir.
2. Araştırma kapsamında çeviri ve uyarlama çalışmaları yapılan “Perceived Stigma Scale” isimli ölçeğin Türkiye’deki LGBlere yönelik algılanan damgalanmayı incelemek için kullanılabilir. Bu bulgudan yola çıkarak, gelecekteki araştırmalarda cinsel kimliğe yönelik algılanan damgalanmayı değerlendirmek için “Algılanan Damgalanma Ölçeği” Türkçe formu kullanılarak farklı araştırmalar yapılabilir.
3. Araştırmanın bulgularına göre, geyleler içselleştirilmiş homofobi, zorlu süreç, cinsel kimlik stresi, sosyal damgalanma ve içselleştirilmiş damgalanma gibi daha olumsuz süreçleri daha fazla deneyimlemektedirler. Gelecekteki araştırmalar için cinsiyetçi kalıpyargıların bu durum üzerindeki etkilerini ayrıca ele alabilir. Ayrıca ruh sağlığı çalışanlarının, bu içselleştirilmiş ve gizli olan cinsel azınlık kişilerin kendilerine yönelttiği duygular ile ilgili daha fazla farkındalık sahibi olması, bu kişilerin olumsuz duygularla baş etmesinde ve psikolojik zararlarını azaltmada etkili olacaktır.
4. Biseksüeller lezbiyen ve geylelere kıyasla daha fazla kimlik belirsizliği yaşamaktadır. Bu da kendilerini diğerlerinden yalıtılmalarına ve içsel sorunları daha fazla yaşamalarına sebep olabilir. LGB olarak her ne kadar ortak kaygıları paylaşıyorlar da biseksüellerin ayrıca ele alınması gereken özel deneyimleri ve ihtiyaçları olabilir. Biseksüellerin hem heteroseksüeller hem eşcinseller tarafından maruz kaldıkları bifobiyi azaltmak için LGBTİQ+ topluluklarının biseksüelleri de kapsayıcı ve biseksüel kimliği tanıyan ve destekleyen faaliyetler ve uygulamalar yapması onları daha görünür kılabilir.
5. LGBTİQ+ topluluklarına katılımı olanlarda, gizlenme motivasyonu ve zorlu sürecin daha az olması; dayanışma topluluklarına katılımın cinsel azınlıklar için koruyucu

olduğu söylenebilir. Buna bağlı olarak, LGBTİQ+ dayanışma topluluklarının cinsel azınlıklar için daha kapsayıcı ve katılımı teşvik edici uygulamalar düzenlemeleri LGBler için önem teşkil etmektedir.

6. İlişki deneyimi olmayan katılımcılar, gizlenme motivasyonu, zorlu süreç, kimlik belirsizliği, içselleştirilmiş damgalanma gibi olumsuz süreçleri daha fazla yaşarken sosyal damgalanma puanları daha düşüktür. Bu bulgular, ilişki deneyiminin koruyucu bir faktör olduğunu göstermekle birlikte LGBleri sosyal damgalanma gibi dış olumsuzlukları deneyimlemeye daha açık hale getirmektedir. Ayrıca, İlişki deneyimi 6 aydan daha az olan katılımcılar kimlik belirsizliğini daha çok yaşamaktadır. Bu durumda eşcinsel romantik ilişkiye dahil olma, ilişki süresinin uzun olması ve ilişkinin devamlılığı LGBler için koruyucu bir faktördür. Bu yüzden LGB kimliğini ve eşcinsel ilişkileri tanıyan yasalar, politikalar ve toplumsal normların varlığı LGBlerin iyi oluşu için gereklidir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Baştürk, S., & Taştepe, M., 2013. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Evren ve örneklem*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Budak S., 2003. *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Butler, J., 1990. *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. London: Routledge.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz Ş. ve Demirel F., 2016. *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 22. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Browne, M. W. & Cudeck, R., 1993. *Alternative ways of assessing model fit*. K. A. Bollen ve J. S. Long (Ed.), *Testing structural equation models* içinde. Beverly Hills, CA: Sage.
- Byrne, B., 2012. *Structural equation modeling with Mplus: Basic concepts, applications, and programming*. New York: Routledge.
- Cattell, R.B., 1978. *The scientific use of factor analysis*. New York: Plenum.
- Diamond, L.M., 2008. *Sexual fluidity*. USA: Harvard University Press.
- Elmes, D.G., Kantowitz, B.H. ve Roediger, H.L., 2012. *Research methods in psychology*. 9th Edition. USA: International Edition.
- King., L., 2011. *The science of psychology*. 2nd Edition. New York: The McGraw-Hill Companies
- Kinsey, A.C., Pomeroy, W.B., & Martin, C.E., 1948. *Sexual behavior in the human male*. Philadelphia: W.B. Saunders.
- Little, W., 2016. *Introduction to Sociology*. 2nd Canadian Edition.
- Mandler, G., 1982. *Stress and thought processes. Handbook of Stress: Theoretical and Clinical Aspects*. New York: The Free Press.
- Meyer, I. H., & Frost, D. M., 2013. *Minority stress and the health of sexual minorities*. In C. J. Patterson & A. R. D'Augelli (Eds.), *Handbook of psychology and sexual orientation* (pp. 252–266). New York, NY: Oxford University Press.
- Pallant, J., 2017. *SPSS kullanma kılavuzu, SPSS ile adım adım veri analizi*. S.Balcı, B. Ahi (Çev.), Ankara: Anı Yayıncılık (orijinal basım tarihi: 2015).
- Pearlin, L.I., 1999. *Stress and mental health: A conceptual overview. A handbook for the study of mental health: Social contexts, theories, and systems* (pp. 161-175). New York, NY, US: Cambridge University Press.
- TODAP, 2017. *Psikologlar için LGBTİ'lerle çalışma klavuzu*. İstanbul: Toplumsal Dayanışma İçin Psikologlar Derneği
- Wang, J. & Wang, X., 2012. *Structural Equation Modeling: Applications Using Mplus: methods and applications*. West Sussex: John Wiley & Sons

Sürelî Yayınlar

- Almeida, J., Johnson, R.M., Corliss, L.H., Molnar, B.E. & Azrael, D., 2009. Emotional Distress Among LGBT Youth: The influence of perceived discrimination based on sexual orientation. *J Youth Adolescence*. 38: pp. 1001-1014.
- Altunpolat, R., 2017. LGBTİ'lere yönelik ayrımcılığı tarihsel ve politik temelde kavramak. *Türk Tabipler Birliği Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*. ss. 2-14.
- American Psychological Association, 2012. Guidelines for psychological practice with lesbian, gay, and bisexual clients. *American Psychologist*, 67(1), pp. 10-42.
- American Psychological Association, 2011. Answers to your questions about transgender people, gender identity, and gender expression. Retrieved from <http://www.apa.org/topics/lgbt/transgender.aspx>
- American Psychological Association. 2008. Answers to your questions: For a better understanding of sexual orientation and homosexuality. Washington, DC. Retrieved from <http://www.apa.org/topics/lgbt/orientation.aspx>
- Balsam, K.F., Beadnell, B., & Molina Y., 2013. The daily heterosexist experiences questionnaire: measuring minority stress among lesbian, gay, bisexual, and transgender adults. *Meas Eval Couns Dev*. 46(1), pp. 3–25.
- Balsam, K.F., Molina, Y., Beadnell, B., Simoni, J., & Walters, K., 2011. Measuring multiple minority stress: The LGBT people of color microaggressions scale. *American Psychological Association*. 17(2), pp. 163-174.
- Balsam, K.F. & Mohr, J.J., 2007. Adaptation to sexual orientation stigma: A comparison of bisexual and lesbian/gay adults. *Journal of Counseling Psychology*. 54(3), pp. 306-319.
- Bartlett, M.S., 1954. A note on the multiplying factors for various chi square approximations. *Journal of the Royal Statistical Society*. 16, pp. 296-298.
- Bektaş, Y., 2006. Kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterlikleri ve psikolojik danışman eğitimindeki yeri. *Ege Eğitim Dergisi*. 7(1), ss. 43-59.
- Berg, R.C., Munthe-Kaas, H.M., & Ross, M.W., 2016. Internalized homonegativity: A systematic mapping review of empirical research. *Journal of Homosexuality*. 63(4), pp. 541-558.
- Better, A., 2013. Redefining queer: Women's relationships and identity in an age of sexual fluidity. *Sexuality & Culture*. 18, pp. 16-38.
- Bianchi, M., Piccoli, V., Zotti, D., Fasoli, F., & Carnaghi, A., 2017. The impact of homophobic labels on the internalized homophobia and body image of gay men: The moderation role of coming-out. *Journal of Language and Social Psychology*. 36(3), pp. 356-367.
- Blosnich, J., & Bossarte, R., 2012. Drivers of disparity: differences in socially based risk factors of self-injurious and Suicidal Behaviors Among Sexual Minority College Students. *Journal Of American College Health*. 60(2), pp. 141-149.
- Bostwick, W.B., Boyd, C.J., Hughes, T.L., & West, B., 2014. Discrimination and mental health among lesbian, gay, and bisexual adults in the united states. *Am J Orthopsychiatry*. 84(1), pp. 35-45.

- Bregman, H.R., Malik, N.M., Page, M.J.L., Makynen, E., & Lindahl, K.M., 2013. Identity profiles in lesbian, gay, and bisexual youth: The role of family influences. *J Youth Adolescence*. 42(3), pp. 417-430.
- Burk, J., Park, M., & Saewyc, E.M., 2018. A media-based school intervention to reduce sexual orientation prejudice and its relationship to discrimination, bullying, and the mental health of lesbian, gay, and bisexual adolescents in western canada: A population-based evaluation. *International Journal Of Environmental Research And Public*. 15(11).
- Burke, P.J., 1991. Identity processes and social stress. *Ameraicn Sociological Review*. 56, pp. 836-849.
- Cao, H., Zhou, N., Fine., M., Liang, Y., Li, J., & Mills-Koonce, W.R., 2017. Sexual minority stress and same-sex relationship well-being: A meta-analysis of research prior to the U.S. nationwide legalization of same-sex marriage. *Journal of Marriage and Family*. 79, pp. 1258-1277.
- Cho, B., & Sohn, A., 2016. How do sexual identity, and coming out affect stress, depression, and suicidal ideation and attempts among men who have sex with men in South Korea?. *Osong Public Health Res Perspect*. 7(5), pp. 281-288.
- Connor, E.C., Ford, T.E., & Banos, N.C., 2017. Restoring threatened masculinity: The appeal of sexist and anti-gay humor. *Sex Roles*. 77, pp. 567-580.
- Cox, N., Dewaele, A., Houtte, M.V., & Vincke, J., 2011. Stress-related growth, coming out, and internalized homonegativity in lesbian, gay, and bisexual youth. An examination of stress-related growth within the minority stress model. *Journal of Homosexuality*. 58, pp. 117-137.
- Cramer, R.J., Golom, F.D., Gemberling, T.M., Trost, K., Lewis R., & Wright Susan, 2018. Examining the lesbian, gay, and bisexual identity scale among members of an alternative sexuality special interest group. *Arch Sex Behav*. 47, 1251-1264.
- Crystal, L.H., Thekla, M., Burnette, J.L., 2019. Understanding sexual prejudice: The role of political ideology and strategic essentialism. *Journal of Applied Social Psychology*. 49(1), pp. 3-14
- Crystal, L.H., & Mitchell, P., 2018. Sociocultural and individual manifestations of sexual stigma: The role of political ideology and prejudice in discrimination against sexual minorities. *Journal of Social and Political Psychology*. 6(1), pp. 92-128.
- Çapri, B. & Çelikkaleli, Ö., 2008. Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlilik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 9(15), ss. 33-53.
- Dentato, M.P., 2012. The minority stress perspective. *American Psychological Association*. 37, pp. 12-15.
- Denton, F.N., Rostosky, S.S., & Danner, F., 2014. Stigma-related stressors, coping self-efficacy, and physical health in lesbian, gay, and bisexual individuals. *Journal of Counseling Psychology*. 61(3), pp. 383-391.
- Diamond, G.M., Shilo, G., Jurgensen, E., D'Augelli, A., Samarova, V., & White, K., 2011. How depressed and suicidal sexual minority adolescents understand the causes of their distress. *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*. 15(2), pp. 130-151.
- Diamond, L.M., & Butterworth, M., 2008. Questioning gender and sexual identity: Dynamic links over time. *Sex Roles*.

- Dohrenwend, B.S., 2000. The role of adversity and stress in psychopathology: some evidence and its implications for theory and research. *Journal of Health and Social Behavior*. 41(1), pp. 1-19.
- Dohrenwend, B.S., 1978. Social stress and community psychology. *American Journal of Community Psychology*. 6(1), pp. 1-14.
- Dondurucu, Z.B., 2018. Eşcinsellik temelli nefret söylemi içeren iletilerin twitter'da incelenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*. 5(4), ss. 513-534.
- Doty, N.D., Willoughby, B.L.B, Lindahl, K.M., & Malik, N.M., 2010. Sexuality related social support among lesbian, gay, and bisexual youth. *Journal of Youth and Adolascence*. 39(10), pp. 1134-1147.
- Dyar, C., Feinstein, B. A., Schick, V., & Davila, J. 2017. Minority stress, sexual identity uncertainty, and partner gender decision making among nonmonosexual individuals. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*. 4(1), pp. 87-104.
- Dyar, C., Feinstein, B.A., & London, B., 2015. Mediators of differences between lesbians and bisexual women in sexual identity and minority stress. *American Psychological Association*. 2(1), pp. 43-51.
- Erdur-Baker, Ö., 2007. Psikolojik danışma ve kültürel faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 3(27), ss. 109-122.
- Ertan, C., 2010. Homofobi: İnternet gazetelerinde okuyucu yorumlarındaki eşcinsellere yönelik tutumlar ve söylemler. *ETHOS: Felsefe ve toplumsal bilimlerde diyaloglar*. 3(2), ss. 1-17.
- Feinstein, B.A., & Dyar, C., 2017. Bisexuality, minority stress, and health. *Curr Sex Health Rep*. 9(1), pp. 42-49.
- Feinstein, B.A., McConnell E., Dyar, C., Mustanski B., & Newcomb M.E., 2018. Minority stress and relationship functioning among young male same-sex couples: An examination of actor-partner interdependence models. *American Psychological Association*. 86(5), pp. 416-426.
- Frost, D.M., Lehavot, K., & Meyer, I.H., 2015. Minority stress and physical health among sexual minority individuals. *J Behav Med*. 38(1), pp. 1-8.
- Frost, D.M., & Meyer, I.H., 2009. Internalized homophobia and relationship quality among lesbians, gay men, and bisexuals. *J Couns Psychol*. 56(1), pp. 97-109.
- Frost, D.M., & Meyer, I.H., 2012. Measuring community connectedness among diverse sexual minority populations. *J Sex Res*. 49(1), pp. 36-49.
- Frost, D.M., LeBlanc, A.J., Vries, B., Alston-Stepnitz E., Stephenson R., & Woodyatt C., 2017. Couple-level minority stress: An examination of same-sex couples' unique experiences. *Journal of Health and Social Behavior*. 58(4), pp. 455-472.
- Gates, T.G., & Mitchell, C.G., 2013. Workplace stigma-related experiences among lesbian, gay, and bisexual workers: Implications for social policy and practice. *Journal of Workplace Behavioral Health*. 28(3), pp. 159-171.
- Gemberling, T.M., Cramer, R.J., Miller, R.S, Stroud, C.H., Noland, R.M., & Graham, J., 2015. Lesbian, gay, and bisexual identity as a moderator of relationship functioning after sexual assault. *Journal of Interpersonal Violence*. 30(20), pp. 3431-3452.
- Göregenli, M., 2012. Temel kavramlar: önyargı, kalıpyargı ve ayrımcılık.
- Göregenli, M., 2013. Önyargıyı ve Ayrımcılığı Azaltmak, çok boyutlu yaklaşımlar, istanbul bilgi üniversitesi sosyoloji ve eğitim çalışmaları birimi (seçbir).

- Göregenli, M., 2017. “Gruplararası İlişki İdeolojisi Olarak Homofobi” <https://makalearsivi.wordpress.com/2009/06/23/gruplararasi-iliski-ideolojisi-olarak-homofobi/>, erişim tarihi: 15.06.2019.
- Granello, D.H., & Wheaton, J.E., 2004. Online data collection: Strategies for research. *Journal of Counseling and Development*. 82(4), pp. 387-393.
- Gromer, J.M., Campbell, M.H., Gomory, T., & Maynard, D.M., 2013. Sexual prejudice among Barbadian University students. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*. 25(4), pp. 399-419.
- Gürhanel, M. & Arkonaç, S. A., 2013. Geylerin “öteki” inşası: Kadınsılık. *Psikoloji Çalışmaları*. 32(2), ss. 1-14.
- Górska, P., Bilewicz M., & Winiewski, M., 2017. Invisible to the state. Institutional sexual stigma and collective action of LGB individuals in five East European countries. *Group Processes & Intergroup Relations*. 20(3), pp. 367–381.
- Hatzenbuehler, M.L., Nolen-Hoeksema, S., & Dovidio, J., 2009. How does stigma “get under the skin”? The mediating role of emotion regulation. *Psychol Sci*. 20(10), pp. 1282-1289.
- Herd, G. & Van de Meer, T., 2003. Homophobia and Anti-Gay Violence-Contemporary Perspectives. *Editorial introduction, Culture, Health & Sexuality*. 5(2), pp. 99-101.
- Herek, G.M., Gillis, J.R., & Cogan, J.C., 2015. Internalized stigma among sexual minority adults: Insights from a social psychological perspective. *American Psychological Association*. 1(S), pp. 18-34.
- Herek, G.M., McLemore, K.A., 2013. Sexual Prejudice. *Annu. Rev. Psychol*. 64 pp. 309-333.
- Herek, G.M., Norton, A.T., Allen, T.J., & Sims, C.L., 2010. Demographic, psychological, and social characteristics of self-identified lesbian, gay, and bisexual adults in a US probability sample. *Sex Res Soc Policy*. 7, pp. 176–200.
- Herek, G.M., 2009. Sexual stigma and sexual prejudice in the United States: A conceptual framework. *Contemporary Perspectives on Lesbian, Gay, and Bisexual Identities*.
- Herek, G.M., 2007. Confronting sexual stigma and prejudice: Theory and practice. *Journal of Social Issues*.
- Herek, G.M., Gillis, J.R., & Cogan, J.C., 2004. Internalized stigma among sexual minority adults: Insights from a social psychological perspective. *Journal of Counseling Psychology*.
- Herek, G.M., 2002. Gender gaps in public opinion about lesbians and gay men. *American Association for Public Opinion Research*. 66, pp. 40-66.
- Herek, G.M., 2000. Sexual prejudice and gender: Do heterosexuals’ attitudes toward lesbians and gay men differ? *Journal of Social Issues*. 56(2), pp. 251-266.
- Herek, G.M., Gillis, J.R., Cogan, J.C., & Glunt, E. 1997. Hate crime victimization among lesbian, gay, and bisexual adults: Prevalence, psychological correlates, and methodological issues. *Journal of Interpersonal Violence*. 12, pp. 195-215.
- Herek, G.M., 1990. The context of anti-gay violence: notes on cultural and psychological heterosexism. *Journal of Interpersonal Violence*. 5(3), pp. 316-333.
- Hooper, D., Coughlan, J. & Mullen, M., 2008. Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*. 6(1), pp. 53-60.
- ILGA-Europe, 2019. Reflecting the legal and policy human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans and intersex (LGBTI) people in Europe. European Union.

- Jackson, S.D., & Mohr J.J., 2017. Conceptualizing the closet: Differentiating stigma concealment and nondisclosure processes. *American Psychological Association*. 3(1), pp. 80-92.
- Jagose, A., 2009. Feminism's queer theory. *Feminism & Psychology*. 19(2), pp. 157-174
- Kağnıcı, D.Y., 2013. Çok kültürlü psikolojik danışma eğitiminin rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programlarına yerleştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 5(40), ss. 222-231.
- Kağnıcı, D.Y., 2015. Psikolojik danışman eğitiminde cinsel yönelim olgusunun irdelenmesi: Benim Çocuğum filmi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 5(44), ss. 83-95.
- Kaiser, H., 1970. A second generation Little Jiffy. *Psychometrika*. 35(4), pp. 401-415.
- Kaiser, H., 1974. An index of factorial simplicity. *Psychometrika*. 39, pp. 31-36.
- KaosGL, IGLHRC & LGBT News Turkey, 2015. Türkiye'de LGBT yurttaşlara yönelik insan hakları ihlalleri. Ankara.
- Kara, Y., 2018. Sosyal hizmet öğrencilerinin homofobik tutumlarının belirlenmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi*. 2(1), ss. 16-27.
- Karairmak, Ö., 2016. Çok kültürlülük, kültürel duyarlılık ve psikolojik danışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 3(29), ss. 115-129.
- Karakulakoğlu, S.E., 2014. İnternet araştırmalarında yöntem sorunu. *Erciyes İletişim Dergisi*. 3(4), pp. 122-134.
- Katz-Wise, S.L., & Hyde, J.S., 2014. Sexual fluidity and related attitudes and beliefs among young adults with a same-gender orientation. *Arch Sex Behav*. 44 pp. 1459-1470.
- Katz-Wise, S.L., Stamoulis, C., Allison, C.M., & Hyde, J.S., 2019. Attitudes toward bisexuality and other beliefs and attitudes related to sexual fluidity in attractions among heterosexual and sexual minority young adults. *Journal of Bisexuality*. pp. 1-22.
- Katz-Wise, S.L., 2015. Sexual fluidity in young adult women and men: Associations with sexual orientation and sexual identity development. *Psychology & Sexuality*. 6(2), pp. 189-208.
- Kaysen, D., Kulesza, M., Balsam, K.F., Rhew, I.C., Blayney, J.A., Lehavot, K., & Hughes, T.L., 2014. Coping as a mediator of internalized homophobia and psychological distress among young adult sexual minority women. *Psychol Sex Orientat Gend Divers*. 1(3), pp. 225-233.
- Keçe, C., 2015. Cinsel yönelim karmaşası. <http://www.cemkece.com.tr/m-cinsel-yonelim-karmasasi.html>. Erişim tarihi: 10.03.2019.
- Kelleher, C., 2009. Minority stress and health: Implications for lesbian, gay, bisexual, transgender, and questioning (LGBTQ) young people. *Counselling Psychology Quarterly*. 22(4), pp. 373-379.
- Kemer, G., Toplu-Demirtaş, E., Pope, A.L., & Ummak, E., 2017. Psychometric properties of the Lesbian Gay, and Bisexual identity scale – Turkish (LGBIS-TR). *Journal of Homosexuality*, 64, pp. 1632-1649.
- Kertzner, R.M., Meyer, I.H., Frost, D.M., & Stirratt, M.J., 2009. Social and psychological well being in lesbians, gay men, and bisexuals: The effects of race, gender, age, and sexual identity. *Am J Orthopsychiatry*. 79(4), pp. 500-510.
- Lefever, S., Dal, M., & Matthíasdóttir, A., 2007. Online data collection in academic research: Advantages and limitations. *British Journal of Educational Technology*. 38(4), pp. 574- 582.

- Legate, N., Ryan, R.M., & Weinstein, N., 2012. Is coming out always a “good thing”? exploring the relations of autonomy support, outness, and wellness for lesbian, gay, and bisexual individuals. *Social Psychological and Personality Science*. 3(2) pp. 145-152.
- Lewis, R.J., Derlega, V.J., Berndt, A., Morris, L.M., & Rose, S., 2001. An empirical analysis of stressors for gay men and lesbians. *Journal of Homosexuality*. 42(1), pp. 63-88.
- Lewis, R.J., Derlega, Griffin, J.L., & Krowinski, A.C., 2003. Stressors for gay men and lesbians: Life stress, gay-related stress, stigma consciousness and depressive symptoms. *Journal of Social and Clinical Psychology*. 22(6), pp. 716-729.
- Lewis, R.J., Derlega, V.J., Berndt, Brown, D., Rose, S., & Henson, J.M., 2009. Sexual minority stress, depressive symptoms, and sexual orientation conflict: Focus on the experiences of bisexuals. *Journal of Social and Clinical Psychology*. 28(8), pp. 971-992.
- Liao K.Y., Kashubeck-West, S., Weng, C.Y., & Deitz, C., 2015. Testing a mediation framework for the link between perceived discrimination and psychological distress among sexual minority individuals. *Journal Of Counseling Psychology*. 62(2), pp. 226-241.
- Lick, D.J., Durso, L.E., & Johnson, K.L., 2013. Minority stress and physical health among sexual minorities. *Perspectives on Psychological Science*. 8, pp. 521-548.
- Link, B.G., 1987. Understanding labeling effects in the area of mental disorders: an assessment of the effects of expectations of rejection. *American Sociological Review*. 52(1), pp. 96-112.
- Lyons, A., Hosking, & Pepping, 2017. C.A., Prospective effects of social support on internalized homonegativity and sexual identity concealment among middle-aged and older gay men: A longitudinal cohort study. *Anxiety, Stress & Coping*. 30(5), pp. 585-597.
- Major, B., & O'Brien, L.T., 2005. The social psychology of stigma. *Annual Review of Psychology*. 56, pp. 393-421.
- Mason, T.B., & Lewis, R.J., 2016. Minority stress, body shame, and binge eating among lesbian women: Social anxiety as a linking mechanism. *Psychology of Women Quarterly*. 40(3), pp. 428-440.
- Mays V.M., & Cochran S.D., 2001. Classification of race and ethnicity: implications for public health. *American Journal Of Public Health*. 91(11), pp. 1869-76.
- McClelland, S.I., Rubin, J.D., & Bauermeister, J.A., 2016. Adapting to injustice: Young bisexual women's interpretations of microaggressions. *Psychology of Women Quarterly*. pp. 1-19.
- McDonald, K., 2018. Social support and mental health in LGBTQ adolescents: A review of the literature. *Issues in Mental Health Nursing*. 39(1), pp. 16-29.
- Mereish, E.H., Katz-Wise, S.L., & Woulfe, J., 2016. We're here and we're queer: Sexual orientation and sexual fluidity differences between bisexual and queer women. *Journal of Bisexuality*. 17(1), pp. 125-139.
- Meyer, I.H., 2013. Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay, and bisexual populations: Conceptual issues and research evidence. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*. 1, pp. 3-26.
- Meyer, I.H., 2003. Prejudice, Social Stress, and Mental Health in Lesbian, Gay, and Bisexual Populations: Conceptual Issues and Research Evidence. *Psychol Bull*. 129(5), pp. 674- 697.

- Meyer, I.H., 1995. Minority stress and mental health in gay men. *Journal of Health and Social Behavior*. 36, pp. 38-56.
- Mickelson, K.D., 2001. Perceived stigma, social support, and depression. *Society for Personality and Social Psychology*. 27(8), pp. 1046-1056.
- Miller, C.T., & Kaiser C.R., 2001. A theoretical perspective on coping with stigma. *Journal of Social Issues*. 57(1), pp. 73-92.
- Mitchell, R.C., Davis, K.S., & Galupo, M.P., 2015. Comparing perceived experiences of prejudice among self-identified plurisexual individuals. *Psychology & Sexuality*. 6(3), pp. 245-257.
- Mock, S.E., & Eibach, R.P., 2012. Stability and change in sexual orientation identity over a 10-year period in adulthood. *Arch Sex Behav*. 41, pp. 641-648.
- Mohr, J.J., & Kendra, M.S., 2011. Revision and extension of a multidimensional measure of sexual minority identity: The Lesbian, Gay, and Bisexual Identity Scale. *Journal of Counseling Psychology*. 58, pp. 234-245.
- Mohr, J.J., & Fassinger, R.E., 2006. Sexual orientation identity and romantic relationship quality in same-sex couples. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 32(8), pp. 1085-1099.
- Mohr, J.J., & Rochlen, A.B., 1999. Measuring attitudes regarding bisexuality in lesbian, gay male, and heterosexual populations. *Journal of Counseling Psychology*. 46(3), pp. 353-369.
- Molina, Y., Marquez, J.H., Logan, D.E., Leeson, C.J., Balsam, K.F., & Kaysen, D.L., 2015. Current intimate relationship status, depression, and alcohol use among bisexual women: The mediating roles of bisexual-specific minority stressors. *Sex Roles*. 73(1), pp. 43-57.
- Molnar, I.E., 2018. Evaluating different dimensions of gay and lesbian identities: a comparative study. *Journal of Experiential Psychotherapy*. 21-2(82), pp. 40-50.
- Molnar, I.E., 2015. Aspects regarding the reliability of the translated and adapted version of the gay/lesbian identity scale. *Journal of Experiential Psychotherapy*. 18-2(70), pp. 3-13.
- Nadal, K.L., 2018. Microaggressions and traumatic Stress: theory, research, and clinical treatment. *American Psychological Association*. pp. 39-52.
- Mustanski, B., 2015. Future directions in research on sexual minority adolescent mental, behavioral, and sexual health. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*. 44(1), pp. 204-219.
- Nadal, K.L., Sriken, J., Davidoff, K.C., Wong, Y, & Mclean, K., 2013. Microaggressions within families: experiences of multiracial people. *Family Relations*. 62, pp. 190-201.
- Nadal, K.L., Issa, M.A., Leon, J., Meterko, V., Wideman, M., & Wong, Y., 2011. Sexual orientation microaggressions: "Death by a Thousand Cuts" for lesbian, gay, and bisexual youth. *Journal of LGBT Youth*. 8(3), pp. 234-259.
- Özbek, Ç., 2017. Ayrımcılıkla mücadelenin kamusalılığı: LGBT, hareket ve örgütlülük. *Toplum ve Demokrasi*. 11(24), ss. 141-165.
- Özdemir, Y., 2012. Ergenleri öznel iyi oluşlarının özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurguları açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 4(38), ss. 188-198.
- Öztürk, P. & Kindap, Y., 2011. Lezbiyenlerde içselleştirilmiş homofobi ölçeğinin psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*. 14(28), ss. 24-35.

- Pearlin, L.I., Menaghan, E.G., Lieberman, M.A., & Mullan, J.T., 1981. The stress process. *Journal of Health and Social Behavior*. 22(4), pp. 337-356.
- Pembe Hayat & KaosGL, 2013-2017. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli insan hakları izleme raporu. Ankara
- Pistella, J., Salvati, M., Ioverno, S., Laghi, F. & Baiocco, R., 2016. Coming-out to family members and internalized sexual stigma in bisexual, lesbian and gay people. *J Child Fam Stud*. 25, pp. 3694–3701.
- Polat, M., 2014. Eğitim fakültesi öğrencilerinin bilimsel araştırmaya yönelik tutumları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 18, ss. 77-90
- Puckett, J.A., Newcomb, M.E., Ryan, D.T., Swann, G., Garofalo, R., & Mustanski, B., 2017. Internalized homophobia and perceived stigma: A validation study of stigma measures in a sample of young men who have sex with men. *Sex Res Social Policy*. 14(1), pp. 1-16.
- Puckett, J. A., Levitt, H. M., Horne, S. G., & Hayes-Skelton, S. A., 2015. Internalized heterosexism and psychological distress: The mediating roles of self-criticism and community connectedness. *psychology of sexual orientation and gender diversity*. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*. pp. 1-10.
- Ragins, B. R., & Cornwell, J. M., 2001. Pink triangles: Antecedents and consequences of perceived workplace discrimination against gay and lesbian employees. *Journal of Applied Psychology*. 86(6), pp. 1244-1261.
- Rees-Turyn, Amy M., Doyle, Carol; Holland, Abigail; Root, Shea, 2008.. *Journal of LGBT Issues in Counseling*. 2008, 2(1), pp. 2-25.
- Reynolds, A. L., & Hanjorgiris, W. F., 2000. Coming out: Lesbian, gay, and bisexual identity development. *American Psychological Association*. pp. 35-55.
- Richter, B.E.J., Lindhal, K.M., & Malik N.M., 2017. Examining ethnic differences in parental rejection of LGB youth sexual identity. *Journal of Family Psychology*. 31(2), pp. 244-249.
- Riggle, E.D.B., Rostosky, S.S., Black, W.W., & Rosenkrantz, D.E., 2017. Outness, concealment, and authenticity: associations with LGB individuals' psychological distress and well-being. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*. 4(1), pp. 54-62.
- Rostosky, S.S., Riggle, E.D.B., Gray, B.E., & Hatton, R.L., 2007. Minority stress experiences in committed same-sex couple relationships. *Professional Psychology Research and Practice*. 38(4), pp. 392-400.
- Rupp, L.J., Taylor, V., & Miller, S.D., 2018. Learning to be queer: College women's sexual fluidity. *Introducing the New Sexuality Studies*. pp. 1-21.
- Russel, S.T., Clarke, T.J., & Clary, J., 2009. Are teens "Post-Gay"? contemporary adolescents' sexual identity labels. *J Youth Adolescence*. 38, pp. 884–890.
- Russel, S.T., & Fish, J.N., 2016. Mental health in lesbian, gay, bisexual, and transgender (LGBT) youth. *Annu Rev Clin Psychol*. 28(12), pp. 465-487.
- Ryan, W.S., Legate, N., Weinstein, N., & Rahman, Q., 2017. Autonomy support fosters lesbian, gay, and bisexual identity disclosure and wellness, especially for those with internalized homophobia. *Journal of Social Issues*. 73, pp. 289-306.
- Sakallı-Uğurlu, N., & Uğurlu, O., 2016. Predicting attitudes toward gay men with ambivalence toward men, questioning religion, and gender differences. *Sex Roles*. 74, pp. 195-205.
- Sakallı, N., 2002. Application of the attribution value model of prejudice to homosexuality. *The Journal of Social Psychology*, 142(2) pp. 264-271.

- Saraç, L., & Ebem-Rahim, Z. 2009. Sporda Homofobi: Erkek ve kadın Üniversite Öğrencilerinin Eşcinsel Sporculara Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması. *Hacettepe J. of Sport Sciences*. 20 (3), ss. 104-116.
- Sarno, E. & Wright, A. J., 2013. Homonegative Microaggressions and Identity in Bisexual Men and Women. *Journal of Bisexuality*. 13, pp. 63–81.
- Scherrer, K.S., Kazyak, E., & Schmitz, R.M., 2015. Getting "Bi" in the family: bisexual people's disclosure experiences. *Journal of Marriage and Family*. pp. 17.
- Schrimshaw, E.W., Downing, M.J., & Cohn, D.J. 2019. Reasons for non-disclosure of sexual orientation among behaviorally-bisexual men: non-disclosure as stigma management. *Arch Sex Behav*. 47(1), pp. 219-233.
- Seidman, S., 1994. Symposium: Queer theory/sociology: a dialogue. *American Sociological Association*. 12(2), pp. 166-177.
- Selye, H., 1976. Stress without distress. *Psychopathology of Human Adaptation*. pp. 137-146.
- Selye, H., 1946. The general adaptation syndrome and the diseases of adaptation. *The Journal of Clinical Endocrinology*. 6(2), pp. 117-230.
- Shilo, G., Antebi, N., & Mor, Z., 2015. Individual and community resilience factors among lesbian, gay, bisexual, queer and questioning youth and adults in Israel. *Am J Community Psychol*. 55, pp. 215-227.
- Slagle, R.A., 2003. Queer criticism and sexual normativity: The case of pee-wee herman. *Journal of Homosexuality*. 45, pp. 129-146.
- Solomon, D., McAbee, J., Åsberg, K., & McGee, A., 2015. Coming out and the potential for growth in sexual minorities: The role of social reactions and internalized homonegativity. *Journal of Homosexuality*. 62(11), pp. 1512-1538.
- Spengler, S.E., Spengler, P.M., & Miller, D.J., 2016. Microaggressions: clinical errors with sexual minority clients. *American Psychological Association*. 53(3), pp. 360-366.
- Sümer, N., 2000. Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*. 3(6), ss. 49-74.
- Synnes, O., & Malterud, K., 2019. Queer narratives and minority stress: Stories from lesbian, gay and bisexual individuals in Norway. *Scandinavian Journal of Public Health*. 47, pp. 105-114.
- Tatum, A.K., 2017. The interaction of same-sex marriage access with sexual minority identity on mental health and subjective wellbeing. *Journal of Homosexuality*. 64(5), pp. 638-653.
- Taylor, J., & Turner, R.J., 2002. Perceived discrimination, social stress, and depression in the transition to adulthood: racial contrast. *Social Psychology Quarterly*. 65(3), pp. 213-225.
- Toplu-Demirtaş, E., & Akçabozan-Kayabol, N.B., 2018. "Öteki" ile karşılaşmak: Psikolojik danışman eğitiminde LGBTİ meselesi ve ayrımcılık karşıtı ders. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 8(51), ss. 107-142.
- Toplu-Demirtaş, E., Kemer, G., Pope, A.L., & Moe, J.L., 2018. Self-compassion matters: The relationships between perceived social support, self-compassion, and subjective well being among LGB individuals in Turkey. *Journal of Counseling Psychology*. 65(3), pp. 372-382.
- Turner, R.J., Lloyd, D.A., Taylor, J., 2006. Stress burden, drug dependence and the nativity paradox among U.S. Hispanics. *Drug and Alcohol Dependence*, 83(1), pp. 79-89.

- Thomas, N., McLeod, B., Jones, N., Abbot, J.A., 2015. Developing internet interventions to target the individual impact of stigma in health conditions. *Internet Interventions*. 2, pp. 351-358.
- Tskhay, K.O., & Rule, N.O., 2017. Internalized homophobia influences perceptions of men's sexual orientation from photos of their faces. *Arch Sex Behav*. 46, pp. 755-761.
- Uygur S.S., Sarı, D., & Uz-Baş, A., 2018. Kültüre duyarlı psikolojik danışma bağlamında mikrosaldırıcılık: ayrımcılığın örtük hali. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 8(51), ss. 143-189.
- Walch, S.E., Ngamake, S.T., Bovornusvakool, W., & Walker S.V., 2015. Discrimination, internalized homophobia, and concealment in sexual minority physical and mental health. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*. 3(1), pp. 37-48.
- Wandrey, R.L., Mosack, K.E., & Moore, E.M., 2015. Coming out to family and friends as bisexually identified young adult women: A discussion of homophobia, biphobia, and heteronormativity. *Journal of Bisexuality*. 15(2), pp. 204-229.
- West, S., Liao, K., Weng, C., & Deitz, C., 2015. Testing a mediation framework for the link between perceived discrimination and psychological distress among sexual minority individuals. *Journal of Counseling Psychology*. 62(2), pp. 226-241.
- Whitton, S.W., Dyar, C., Newcomb, M.E., & Mustanski, B., 2018. Romantic involvement: A protective factor for psychological health in racially-diverse young sexual minorities. *Journal of Abnormal Psychology*. 127 (3), pp. 265-275.
- Williams, S.L., & Mickelson, K.D., 2008. A paradox of support seeking and rejection among the stigmatized. *Personal Relationships*. 15, pp. 493-509.
- Williams, S.M., Frey, L.M., Stage, D.L., & Cerel, J., 2018. Exploring lived experience in gender and sexual minority suicide attempt survivors. *Global Alliance for Behavioral Health and Social Justice*. 88(6), pp. 691-700.
- Worthen, M.G.F., 2013. An argument for separate analyses of attitudes toward lesbian, gay, bisexual men, bisexual women, MtF and FtM transgender individuals. *Sex Roles*. 68, pp. 703-723.
- World Health Organization, 1990. Composite International Diagnostic Interview. Geneva, Switzerland: World Health Organization
- Wright, E., R. & Perry, B., L., 2006. Sexual identity distress, social support, and the health of gay, lesbian, and bisexual youth. *Current Issues in Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Health*. 51(1), pp. 81-110.
- Yalçinoğlu, N., & Önal, A.E., 2014. Eşcinsel ve biseksüel erkeklerin içselleştirilmiş homofobi düzeyi ve sağlık üzerine etkileri. *Turk J Public Health*. 12(2), ss. 100-112.
- Yaşlıoğlu, M. M., 2017. Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*. 46, ss. 74-85.
- Yavuz, F.M., Dalkanat, N., Gölge, Z.B., & Müderrisoğlu, S., 2006. Eşcinsel erkeklere yönelik fiziksel şiddetin değerlendirilmesi. *Adli Tıp Dergisi*. 20(2), ss. 15-21.
- Yavuz, F.M., & Akdaş, A.T., 2008. Erkeklere yönelik fiziksel şiddetin özellikleri: eşcinsel ve heteroseksüel mağdurların karşılaştırılması. *Adli Tıp Dergisi*. 22(1), ss. 1-12.

Diğer Yayınlar

- Alkan, E., (2014). Farklı cinsel yönelime sahip bireylerin yaşam doyumu, stresle başa çıkma stratejileri ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Arık, F., (2014). LGBT bireylerin stigma yaşantıları ve eşit yurttaşlık talepleri. *Yüksek Lisans Tezi*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi.
- Arnett, J.E., (2016). Experiences of anti-bisexual prejudice in a bisexual adult sample and the impact on mental and physical health. *Doctoral Dissertation*. Knoxville: The University of Tennessee.
- Çolak, Ö., (2009). Eşcinsellere yönelik nefret suçları ve toplumun bu suçlar kapsamında aile ve mağdura yönelik tutumları. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.
- Fredrick, G.E., (2015). Identity as a buffer against negative outcomes of public stigma among lesbian, gay, and bisexual individuals. *Master's Thesis*. USA: East Tennessee State University.
- Kabacaoğlu, G., (2015). Coming-out process of gays and lesbians: a qualitative study. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Robinson, J, (2014). Sexual orientation microaggressions and posttraumatic stress symptoms. *Doctoral Dissertation*. Texas: Texas Woman's University.
- Taylor, D.A, (2012). Psychological distress as mediator between perceived stigma and relationship satisfaction among sexual minorities. *Master's Thesis*. USA: East Tennessee State University.
- Yıldırım, L., (2016). Sosyal dışlanma karşısında eşcinsel kimliğin kurulumu. *Yüksek Lisans Tezi*. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.
- Wegner, W., (2014). Homonegative microaggressions and their impact on specific dimensions of identity development and self-esteem in LGB individuals. *Doctoral Dissertation*. New York: Columbia University.